

Fundusze Europejskie

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Razem dla Rozwoju”

Lokalna Strategia Rozwoju Partnerstwa LGD „Razem dla Rozwoju” na lata 2023-2027

Wyszogród, czerwiec 2023

Spis treści

Rozdział I	3
1.Charakterystyka partnerstwa lokalnego.....	3
1.2 Opis procesu tworzenia partnerstwa uwzględniający dotychczasowe.....	3
1.3 Opis struktury LGD.....	4
1.4 Informacja o składzie organu decyzyjnego.....	5
1.5 Charakterystyka rozwiązań stosowanych w procesie decyzyjnym.....	6
1.6.Dokumenty regulujące funkcjonowanie LGD.....	6
Rozdział II.....	7
2. Charakterystyka obszaru i ludności objętej wdrażaniem LSR.....	7
Rozdział III.....	9
3.Partycypacyjny charakter LSR.....	9
3.1 Zaangażowane stron w opracowywanie Strategii.....	9
3.2 Metody angażowania zainteresowanych stron i wykorzystania wniosków z konsultacji.....	9
3.3 Działania na rzecz umacniania partnerstwa, animacji, komunikacji i informowania lokalnej społeczności.....	12
Rozdział IV.....	14
4. Analiza potrzeb i potencjału LSR.....	14
4.1. Diagnoza potrzeb i potencjału obszaru LGD.....	14
4.3. Obszary na które może mieć wpływ LSR.....	33
5 Spójność, komplementarność, synergia.....	38
Rozdział VI.....	48
6 Cele i wskaźniki.....	48
Rozdział VII.....	57
7.Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób ustanawiania kryteriów wyboru.....	57
Rozdział VIII.....	59
8.Plan działania.....	59
Rozdział IX.....	60
9. Plan Finansowy LSR.....	60
Rozdział X.....	61
10. Monitoring i ewaluacja.....	61
Załączniki do LSR 2023-2027.....	65

Załącznik 1: Cele i przedsięwzięcia

Załącznik 2: Plan działania

Załącznik 3: Budżet LSR

Załącznik 4: Plan wykorzystania budżetu LSR

Rozdział I

1. Charakterystyka partnerstwa lokalnego

1.1 Nazwa LGD i forma prawna.

Nazwa: Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Razem dla Rozwoju”.

Status prawny: Stowarzyszenie

Data wpisu do KRS: 24.04.2006 r.

Numer KRS: 0000255645

Adres siedziby i dane kontaktowe:

Lokalna Grupa Działania „Razem dla Rozwoju”
ul. Rębowska 52 lok. 3, 4, 6 09-450 Wyszogród
www.razem-dla-rozwoju.pl
e-mail: poczta@razem-dla-rozwoju.pl
tel/fax: +48 575-225-873, 575-225-871

1.2 Opis procesu tworzenia partnerstwa uwzględniający dotychczasowe

Lokalna Grupa Działania „Razem dla Rozwoju” powstała w rezultacie realizacji przez gminy Bodzanów, Bulkowo i Radzanowo z Powiatu Płockiego projektu w ramach Schematu I Programu Pilotażowego Leader +. Założycielami LGD byli mieszkańcy tych gmin – uczestnicy szkoleń i warsztatów dotyczących zrównoważonego rozwoju lokalnego oraz mieszkańcy dwóch kolejnych gmin Powiatu Płockiego: Małej Wsi i Wyszogrodu, które - zainteresowane celami projektu – postanowiły dołączyć do tej inicjatywy, jak również pojedyncze osoby zamieszkałe poza tym obszarem, ale związane z nim swoimi korzeniami i działalnością zawodową. Członkowie – założyciele LGD reprezentowali wszystkie trzy sektory:

- publiczny, w skład którego wchodzi: gminy, gminne ośrodki kultury;
- społeczny, w skład którego wchodzi: fundacje, stowarzyszenia, towarzystwa, ochotnicze straże pożarne, rady sołeckie, osoby fizyczne itp.,
- gospodarczy, na który składają się: firmy i ich przedstawiciele.

Grupa zawiązała się w formie prawnej stowarzyszenia na spotkaniu założycielskim w Domu Pomocy Społecznej w Nowym Miszewie w dniu 17.03.2006 roku i została zarejestrowana w Krajowym Rejestrze Sądowym w Warszawie w dniu 24.04.2006 r. W wyniku głosowania, spośród kilku zgłoszonych propozycji, uczestnicy spotkania wybrali dla niej nazwę „Razem dla Rozwoju”, jako nawiązującą do projektu zrealizowanego w ramach Schematu I Pilotażowego Programu Leader +, który dał jej początek oraz jako trafnie oddającą ideę, która była powodem jej powstania.

Następnie, w okresie 1.04.2007 do 28.03.2013 r. LGD z powodzeniem zrealizowała Schemat II PPL+, co spopularyzowało cele programu Leader + wśród mieszkańców i poskutkowało znacznym poszerzeniem szeregów członkowskich grupy. Rezultatem efektywnej realizacji Schematu II był także akces do LGD „Razem dla Rozwoju” – mimo konkurencyjnych zaproszeń - dwóch kolejnych gmin z dwóch sąsiednich powiatów: Czerwińska nad Wisłą (Powiat Płoński) i Zakroczymia (Powiat Nowodworski). Kolejną gminą która zdecydowała się zasilić szeregi partnerstwa była Gmina Młodzieszyn (powiat sochaczewski).

W perspektywie finansowej 2014 - 2022 LGD „Razem dla Rozwoju” funkcjonowało jako partnerstwo 7 gmin, co jest wynikiem rezygnacji z członkostwa gminy Czerwińsk nad Wisłą i Zakroczym, przy równoczesnym przystąpieniu do partnerstwa gminy Brochów.

W latach 2016 – 2022 LGD „Razem dla Rozwoju” realizowała działanie LEADER, poddziałanie 9.2 Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność. W ramach wdrażania LSR finansowego ze środków PROW 2014 - 2022, budżet jakim dysponuje LGD, to kwota 8 650 000,00 zł.

Do 2021 roku rozdysponowano 6 330 522,44 zł. Z pieniędzy tych skorzystali przede wszystkim przedsiębiorcy (3 530 068,68 zł), samorządy (2 102 221,76 zł), parafie oraz organizacje pozarządowe, w tym OSP czy Stowarzyszenia (698 232,00 zł).

Sfinansowano inicjatywy, przedsięwzięcia i inwestycje działań takich, jak:

- aktywizacji, integracji i wzmocnienia wykorzystania kapitału społecznego subregionu poprzez pobudzenie oddolnych inicjatyw mieszkańców na rzecz rozwiązywania problemów społecznych oraz integracji społeczności lokalnej, integracji mieszkańców obszaru poprzez wzmocnienie więzi społecznych w oparciu o lokalne dziedzictwo i tradycje oraz wsparcia rozwoju społeczno – gospodarczego poprzez rozwój i promocję produktów i usług lokalnych;
- rozwoju przedsiębiorczości i podejmowania działalności gospodarczej na rzecz tworzenia nowych miejsc pracy odpowiadających specyfice lokalnej gospodarki oraz aktywizacji zawodowej mieszkańców i rozwój przedsiębiorczości;
- poprawę jakości życia mieszkańców i warunków funkcjonowania podmiotów gospodarczych poprzez zachowanie lokalnego dziedzictwa oraz poprawę stanu infrastruktury publicznej, turystycznej i społecznej.

Głównym celem działań partnerstwa LGD „Razem dla Rozwoju” w latach 2016 – 2022 było jak największe wykorzystanie potencjału rozwojowego gmin objętych partnerstwem, poprawa ich atrakcyjności jako miejsca zamieszkania i prowadzenia działalności gospodarczej oraz aktywizacja i rozwój współpracy ich lokalnych społeczności.

Cel ten jest realizowany był poprzez identyfikację aktywnych organizacji i jednostek w gminach, uświadomienie im wagi strategicznego podejścia do rozwoju lokalnego i konieczności współpracy na jego rzecz, a następnie wspieranie ich wysiłków na rzecz zrównoważonego rozwoju obszaru Partnerstwa. Przewodnikiem dla wszystkich angażujących się w ten proces jest wspólnie opracowana zintegrowana strategia rozwoju obszaru Partnerstwa. Intencją Partnerstwa jest takie ukierunkowanie inicjatyw, by uzyskać efekt synergii między nimi samymi oraz między nimi a działaniami podejmowanymi przez władze samorządowe gmin.

W obecnym okresie wdrażania Lokalna Grupa Działania „Razem dla Rozwoju”, dzięki efektywnej i partnerskiej współpracy w okresie wdrażania LSR 2016-2022 poszerzyła swój obszar działania o gminę Bielsk, Drobin i Słupno (powiat płocki), obejmując zakresem swojego działania 10 gmin. W poszerzonej strukturze dotychczasowe działania Stowarzyszenia będą kontynuowane i ukierunkowane na oddolne inicjatywy mieszkańców, partnerską współpracę oraz zrównoważony rozwój obszaru partnerstwa jako atrakcyjnego miejsca zamieszkania i prowadzenia działalności gospodarczej w oparciu o zidentyfikowane zasoby społeczne, kulturowe, przyrodnicze i turystyczne.

1.3 Opis struktury LGD

Lokalna Grupa Działania „Razem dla Rozwoju” skupia najbardziej aktywnych i zaangażowanych liderów reprezentujących trzy sektory: społeczny, publiczny i gospodarczy oraz mieszkańców obszaru gmin Bielsk, Bodzanów/gmina miejsko – wiejska/, Bulkowo, Brochów, Drobin/gmina miejsko – wiejska/, Mała Wieś, Młodzieszyn, Radzanowo, Słupno i Wyszogród/gmina miejsko – wiejska/. LGD może posiadać następujące kategorie członków: zwyczajnych, wspierających, honorowych. Członkiem zwyczajnym Stowarzyszenia mogą być pełnoletnie, nie pozbawione praw publicznych osoby fizyczne i osoby prawne, identyfikujące się z jego celami i deklarujące udział w ich realizacji, w tym jednostki samorządu terytorialnego. Członkiem wspierającym Stowarzyszenia może zostać osoba fizyczna lub osoba prawna deklarująca pomoc finansową, rzeczową lub merytoryczną w realizacji celów Stowarzyszenia. Członkiem honorowym Stowarzyszenia może być osoba fizyczna lub prawna, która wniosła wybitny wkład w działalność i rozwój Stowarzyszenia. Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Razem dla Rozwoju” jest – zgodnie z przepisami dotyczącymi stowarzyszeń - organizacją otwartą na nowych członków. Nabycie i stwierdzenie utraty członkostwa w Stowarzyszeniu następuje na wniosek osoby zainteresowanej, na podstawie uchwały Zarządu Stowarzyszenia, podjętej zwykłą większością głosów.

Utrata członkostwa następuje na skutek:

1. pisemnej rezygnacji złożonej na ręce Zarządu,
2. wykluczenia przez Zarząd z powodu łamania statutu i nieprzestrzegania uchwał władz Stowarzyszenia, z powodu notorycznego nie brania udziału w pracach Stowarzyszenia, z powodu niepłacenia składek za okres 2 lat, na pisemny wniosek trzech członków Stowarzyszenia, utraty praw publicznych na mocy prawomocnego wyroku sądu,
3. śmierci członka,
4. likwidacji osoby prawnej będącej członkiem zwyczajnym Stowarzyszenia.

Od uchwały Zarządu w przedmiocie wykluczenia członków zwykłych i wspierających zainteresowanemu przysługuje odwołanie do Walnego Zgromadzenia Członków (WZC) w ciągu 21 dni od przyjęcia wiadomości o wykluczeniu. Uchwała WZC jest ostateczna i powinna być podjęta w najkrótszym możliwym terminie.

Na dzień 31.12.2022 r. liczba członków zwyczajnych wynosiła – 163. Sektor publiczny to 10 członków (6,14%), reprezentujących następujące JST: Bielsk, Bodzanów, Bulkowo, Brochów, Drobin, Mała Wieś, Młodzieszyn, Radzanowo, Wyszogród. Sektor gospodarczy to 18 członków (11,04%), reprezentujących m.in. takie obszary działalności jak: handel, hotelarstwo, gastronomia, transport, technologie informatyczne i komputerowe, budownictwo. Sektor społeczny i mieszkańcy to 135 członków (82,82%), spośród których 16 to organizacje pozarządowe. Organizacje pozarządowe będące członkami LGD, zajmują się różnorodną działalnością na rzecz lokalnych społeczności, wśród nich można wymienić lokalne OSP, Koła Gospodyń Wiejskich, stowarzyszenia i kluby sportowe. Liczną reprezentację posiadają również NGO działające w zakresie szeroko pojętej integracji społecznej i przeciwdziałaniu wykluczeniu społecznemu, a ich czynne uczestnictwo w naszym Partnerstwie pomoże sprawnie i efektywnie realizować przedsięwzięcia na rzecz osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji, w szczególności kobiet, osób z niepełnosprawnością i ich opiekunów, poszukujących pracy w tym mieszkańców osiedli popegeerowskich i migrantów.

Reprezentatywność poszczególnych sektorów obrazuje tabela poniżej.

Tabela 1. Reprezentatywność sektorów LGD

Sektor	Liczba przedstawicieli	Udział procentowy
Społeczny, w tym:		
mieszkańcy	119	73,00
organizacje pozarządowe	16	9,82
Gospodarczy	18	11,04
Publiczny	10	6,14
Razem	163	100

Źródło: Opracowanie własne

Lokalna Grupa Działania ma w swoim gronie członka wspierającego jakim jest Powiat Płocki.

1.4 Informacja o składzie organu decyzyjnego

Mając na uwadze rekomendacje oraz doświadczenia z wdrażania LSR w perspektywie 2016-2022 LGD „Razem dla Rozwoju” podjęła decyzję o kontynuacji funkcjonowania organu decyzyjnego, jakim jest Rada, w składzie 10 członków. W zakresie zasad konstytuujących skład Rady, spełnia ona następujące założenia:

1. Ani reprezentanci władz publicznych, ani żadna pojedyncza grupa interesu nie ma więcej niż 49 % praw głosu w podejmowaniu decyzji.
2. Sektor publiczny stanowi 30% składu organu decyzyjnego.
3. W składzie Rady znajduje się: 3 przedsiębiorców; 5 kobiet; 1 osoba poniżej 25 roku życia.
4. Wprowadzono brak możliwości upoważniania osób trzecich do udziału w podejmowaniu decyzji.
5. W celu zapewnienia transparentności oraz prawidłowości wyboru dokonywanego przez organ decyzyjny, prowadzony będzie także rejestr interesów członków Rady, pozwalający na identyfikację charakteru ich powiązań z wnioskodawcami / poszczególnymi projektami.

W celu zapewnienia sprawnego i rzetelnego wyboru operacji, oraz zapewnienia wysokiego poziomu wiedzy i podnoszenia kompetencji członków Rady realizowane będą następujące działania:

1. Określono plan szkoleń dla członków organu decyzyjnego.
2. Na początku posiedzenia członkowie Rady będą podpisywać oświadczenia, że zapoznali się z ocenianymi wnioskami przed posiedzeniem dotyczącym wyboru.
3. Podczas posiedzeń Rady będzie zachowany parytet sektorowy.
4. Przyjęte procedury przewidują przejrzysty sposób postępowania w sytuacji rozbieżnych ocen w ramach poszczególnych kryteriów.
5. Przewidziane zostały działania dyscyplinujące wobec członków Rady, którzy systematycznie nie biorą udziału w posiedzeniach organu decyzyjnego lub dokonują oceny w sposób niezgodny z treścią kryteriów oceny.

1.5 Charakterystyka rozwiązań stosowanych w procesie decyzyjnym.

Władzami Stowarzyszenia są: Walne Zebranie Członków, Zarząd, Komisja Rewizyjna i Rada. Najwyższą władzą Stowarzyszenia jest Walne Zebranie Członków. Do kompetencji Walnego Zebrania Członków należy m.in.: uchwalanie kierunków i programu działania Stowarzyszenia, wybór i odwoływanie członków Zarządu i Komisji Rewizyjnej oraz Rady, uchwalanie zmian Statutu, opiniowanie projektu Lokalnej Strategii Rozwoju, uchwalanie regulaminu Rady, podejmowanie uchwał o nabywaniu, zbywaniu lub obciążaniu majątku Stowarzyszenia.

Organem zarządzającym Stowarzyszeniem Lokalną Grupą Działania jest Zarząd. Do kompetencji Zarządu należy m.in.: kierowanie bieżącą pracą Stowarzyszenia, wykonywanie uchwał Walnego Zgromadzenia Członków, reprezentowanie Stowarzyszenia na zewnątrz i działanie w jego imieniu, kierowanie procesem opracowywania, aktualizacji i realizacji Lokalnej Strategii Rozwoju, zarządzanie majątkiem Stowarzyszenia, zaciąganie zobowiązań majątkowych, utworzenie Biura Stowarzyszenia, powoływanie i odwoływanie kierownika Biura Stowarzyszenia oraz zatrudnianie innych pracowników tego biura.

Do kompetencji Komisji Rewizyjnej należy: kontrola bieżącej pracy Stowarzyszenia, ocena prac i składanie wniosków w przedmiocie absolutorium dla Zarządu na Walnym Zgromadzeniu Członków, występowanie z wnioskiem o zwołanie Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia Członków, dokonywanie wyboru podmiotu mającego zbadać sprawozdanie finansowe Stowarzyszenia zgodnie z przepisami o rachunkowości.

Rada jest organem decyzyjnym, do którego wyłącznej kompetencji należy wybór projektów do finansowania (zgodnie z Art. 34, ust. 3, lit. f Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady UE NR 1303/2013 z dnia 17 grudnia 2013 roku), które mają być realizowane w ramach opracowanej przez Stowarzyszenie Lokalnej Strategii Rozwoju. Radę wybiera Walne Zebranie Członków spośród członków Zebrania. Także odwołanie członków Rady wymaga decyzji Walnego Zebrania. Kandydaci do Rady mogą zgłaszać się samodzielnie lub być proponowani przez innych uczestników WZC. Członkami Rady nie mogą zostać członkowie Zarządu oraz Komisji Rewizyjnej Stowarzyszenia LGD „Razem dla Rozwoju”. Członkiem Rady nie może być także pracownik Biura LGD. Kadencja Rady trwa 2 lata.

1.6. Dokumenty regulujące funkcjonowanie LGD

Podstawowe zasady funkcjonowania Stowarzyszenia Lokalnej Grupy Działania „Razem dla Rozwoju” określa Statut Stowarzyszenia. Zasady te są zgodne z Ustawą z dnia 7 kwietnia 1989 roku Prawo o stowarzyszeniach (Dz.U. z 2001 roku, nr 79, poz. 855 z późn. zmianami), Ustawy o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich z dnia 20 lutego 2015 roku (Dz. U. z 2022 r. poz. 943 z późn. zm.), rozporządzenia Rady (WE) nr1305/2013 z dnia 17 grudnia 2013 roku w sprawie wsparcia rozwoju obszarów wiejskich przez Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (Dz. Urz. UE L 347 z 20.12.2013 r., str.487), ustawy z dnia 8 lutego 2023 r. o *Planie Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023–2027* (Dz. U. z 2023 poz. 412), *Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060* z dnia 24 czerwca 2021 r.

STATUT LGD: Określa formę prawną, strukturę partnerstwa oraz reguluje proces powoływania organów i zasady działania; określa kompetencje i zasadę reprezentatywności Rady LGD. Statut wskazuje Walne Zebranie Członków LGD jako organ kompetentny w zakresie uchwalania LSR i jej aktualizacji. Statut zawiera też zasady nabywania i utraty członkostwa w LGD oraz jej organach. Dokument określa też, iż zmiany w statucie wprowadzane są uchwałą Walnego Zebrania Członków. Podjęcie uchwały w sprawie zmiany Statutu, odwołania członków Zarządu, Rady, Komisji Rewizyjnej oraz rozwiązania Stowarzyszenia wymaga kwalifikowanej większości 2/3 głosów, przy obecności co najmniej połowy członków Walnego Zebrania w pierwszym terminie i bez względu na ilość obecnych w drugim terminie, co reguluje § 18, pkt 4 Statutu. W Statucie wskazano także jako organ nadzorujący - Marszałka Województwa Mazowieckiego.

Inkluzywność –Statut LGD „Razem dla Rozwoju” potwierdza inkluzyjny charakter stowarzyszenia poprzez zachowanie: równości praw obywateli, samorządności stowarzyszenia, różności członków stowarzyszenia, demokracji wewnętrznej, otwartości na nowych członków oraz kadencyjności władz Stowarzyszenia tj. Zarządu LGD, Komisji Rewizyjnej oraz Rady Programowej. Działalność Stowarzyszenia oparta jest na członkostwie zwyczajnym. Stowarzyszenie otwarte jest na nowych członków, a członkiem zwyczajnym Stowarzyszenia mogą być osoby pełnoletnie, niepozbawione praw publicznych osoby fizyczne i osoby prawne, identyfikujące się z jego celami i deklarujące udział w ich realizacji, w tym jednostki samorządu terytorialnego, zgodnie z *Ustawą o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju*

Obszarów Wiejskich z dnia 20 lutego 2015 roku. Nabycie i stwierdzenie utraty członkostwa w Stowarzyszeniu następuje na podstawie uchwały Zarządu Stowarzyszenia, podjętej zwykłą większością głosów.

REGULAMIN WALNEGO ZEBRANIA CZŁONKÓW: Reguluje zakres zadań, tryb podejmowania uchwał, głosowania, wnoszenia wniosków przez Walne Zebranie Członków, które jest najwyższą władzą Stowarzyszenia. Zmiany/ aktualizacja do Regulaminu wprowadzane są uchwałą Walnego Zebrania Członków.

REGULAMIN RADY: Reguluje pracę Rady, która jako organ decyzyjny odpowiada za wybór operacji i gwarantuje, że wybrane operacje są zgodne ze strategią. Regulamin zawiera m.in. szczegółowe zasady zwoływania i organizacji posiedzeń organu decyzyjnego, zasady powoływania i odwoływania członków, zasady sporządzania dokumentów dotyczących spraw podejmowanych na posiedzeniach i protokołowania posiedzeń organu decyzyjnego oraz wynagradzania członków organu decyzyjnego. Regulamin organu decyzyjnego przyjmowany jest uchwałą Walnego Zebrania Członków.

REGULAMIN KOMISJI REWIZYJNEJ: Regulamin zawiera szczegółowe zasady zwoływania i organizacji posiedzeń Komisji oraz zasady protokołowania posiedzeń. Regulamin Komisji Rewizyjnej przyjmowany jest uchwałą Walnego Zebrania Członków.

REGULAMIN PRACY BIURA LGD „Razem dla Rozwoju”: Określa zasady funkcjonowania Biura, ramowy zakres działania i kompetencje pracowników Biura. Określa zasady zatrudniania i wynagradzania pracowników; konieczne i pożądane kwalifikacje, doświadczenia zawodowe, adekwatne opisy stanowisk, w tym w zakresie animacji i współpracy, doradztwa; zasady udostępniania informacji będących w dyspozycji LGD uwzględniające zasady bezpieczeństwa informacji i przetwarzania danych osobowych oraz metody oceny jakości i efektywności animacji i współpracy świadczonego przez pracowników LGD. Regulamin pracy biura przyjmowany jest uchwałą Zarządu LGD.

REGULAMIN ZARZĄDU LGD „Razem dla Rozwoju”: Określa zasady funkcjonowania i zakres działania Zarządu jako najwyższej władzy Stowarzyszenia w okresach pomiędzy Walnymi Zebraniem Członków. Procedury funkcjonowania Zarządu LGD są zdefiniowane w Regulaminie Organizacyjnym Zarządu oraz w opisie Systemu Zarządzania i Współpracy LGD „Razem dla Rozwoju”. W pierwszym przypadku dotyczą one między innymi: struktury, kompetencji i zadań Zarządu, sposobu składania oświadczeń woli w imieniu Stowarzyszenia sposobu pracy Zarządu, w tym przeprowadzania posiedzeń, podejmowania uchwał, podziału zadań w Zarządzie, postępowania w razie konfliktu interesów członka Zarządu z interesem Stowarzyszenia, relacje Zarządu z Biurem LGD. Natomiast System Zarządzania i Współpracy LGD opisuje sposoby komunikacji w Zarządzie oraz Zarządu z członkami LGD, planowania działań LGD, zapisu i oceny realizacji zdań oraz integrowania członków i inicjowania współpracy w ramach LGD. Zawiera też wzory dokumentów niezbędnych, bądź przydatnych w procesie zarządzania Lokalną Grupą Działania.

Rozdział II

2. Charakterystyka obszaru i ludności objętej wdrażaniem LSR

Obszar partnerstwa LGD „Razem dla Rozwoju” objętego Lokalną Strategią Rozwoju na lata 2023 – 2027 tworzy 10 gmin: Bielsk, Bodzanów, Bulkowo, Drobin, Mała Wieś, Radzanowo, Słupno, Wyszogród z terenu powiatu plockiego oraz Brochów i Młodzieszyn z terenu powiatu sochaczewskiego. Bodzanów, Drobin i Wyszogród są gminą wiejsko – miejską, natomiast pozostałe to gminy wiejskie. Łączna powierzchnia obszaru partnerstwa wynosi 1 143,5 km² i zamieszkały jest przez 68 110 mieszkańców.

W tabeli 2 zawarte zostały dane dotyczące poszczególnych gmin członkowskich LGD „Razem dla Rozwoju”.

Tabela 2 Dane statystyczne gmin członkowskich wg stanu na dzień 31.12.2020 r.

GMINA	POWIERZCHNIA w tys. km²	LICZBA MIESZKAŃCÓW
Bielsk	125,5	8946
Bodzanów	136	7942
Bulkowo	117	5291
Brochów	120	4442
Drobin	144	7518
Mała Wieś	109	5770
Młodzieszyn	117	5555
Radzanowo	104	8588

Słupno	75	8704
Wyszogród	96	5354
Łącznie	1143,5	68 110

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Danych Urzędu Statystycznego w Warszawie – stan na dzień 31.12.2020 r.

Obszar LGD „Razem dla Rozwoju” charakteryzuje się spójnością terytorialną i przestrzenną.

Obszar partnerstwa ma kształt wydłużony. Położony jest wzdłuż Wisły, po jej północnej i południowej stronie, a jego oś jest zbliżona do kierunku Wschód-Zachód ma długość ok. 90 km. Graniczy on z następującymi jednostkami terytorialnymi:

- od północy: z gminami Zawidz i Mochowo w powiecie Sierpeckim,
- od północnego - wschodu: z gminą: Starożreby w Powiecie Płockim, gminą Raciąż w Powiecie Ciechanowskim,
- od wschodu: z gminami: Dzierżążnia, Naruszewo, Czerwińsk nad Wisłą w Powiecie Płońskim, z gminą Leoncin w Powiecie Nowodworskim,
- od południa: z gminami: Rybno, Iłów i Kampinos w Powiecie Sochaczewskim oraz miastem Sochaczew,
- od południowego - zachodu: z gminami: Słubice i Gąbin (przez Wisłę) w Powiecie Płockim,
- od zachodu: z miastem Płock i gminą Stara Biała w Powiecie Płockim.

Rysunek 1 Mapa partnerstwa wg stanu na dzień 31.05.2023 r.

Obszar partnerstwa oprócz spójności terytorialnej i przestrzennej, cechuje wysoki stopień spójności pod względem przyrodniczym, społecznym, gospodarczym i kulturowym.

Po dokonaniu analizy można wskazać następujące cechy wspólne obszaru objętego Lokalną Strategią Rozwoju:

- Spójność przestrzenna – obszar realizacji LSR, znajdujący się w jednym obrysie, obejmuje teren 10 sąsiadujących ze sobą gmin, położonych na terenie Powiatu Płockiego /8 gmin/ oraz Powiatu Sochaczewskiego /2 gminy/.
- Spójność geograficzna – cały obszar przedmiotowych terenów położony jest w dorzeczu rzeki Wisły, która zapewnia również spójność terytorialną na granicy ww. powiatów.
- Spójność przyrodnicza – o spójności przyrodniczej decydują wysokie walory przyrodnicze, związane z obecnością rzeki Wisły i jej dopływów oraz wysoki udział terenów niezurbanizowanych kwalifikujących cały obszar do rozwoju aktywnej turystyki weekendowej.

- Spójność kulturowa – na obszarze LGD „Razem dla rozwoju” żywa jest tradycja kultury ludowej wsi mazowieckiej. Jednolitość kulturowa tego obszaru przejawia się między innymi w kultywowaniu podobnych tradycji i zwyczajów. Równie ważnym elementem spójności kulturowej są wspólne doświadczenia historyczne.
- Spójność gospodarcza – cały obszar objęty LSR leży w strefie, w której nie rozwija się przemysł uciążliwy dla środowiska. Ponadto cały obszar znajduje się w oddziaływaniu większych ośrodków przemysłowych, w tym Warszawy, Płocka, Sochaczewa, Płońska, które powodują znaczące procesy migracyjne na całym obszarze LGD. Stąd działania przyjęte w LSR koncentrować się będą wokół rozwoju usług, poprawy jakości życia i zapobieganiu wykluczeniu mieszkańców obszaru w znaczeniu ekonomicznym i społecznym.
- Spójność rolnicza – niski udział przemysłu na całym obszarze partnerstwa determinuje wciąż jako główną gałąź przemysłu rolnictwo, przede wszystkim z uwagi na duży udział obszarowy dobrej jakości gleb. Rolnictwo na całym obszarze skoncentrowane jest na uprawach oraz hodowli trzody chlewnej i bydła mlecznego.
- Spójność turystyczna – jednolitość walorów turystycznych uwarunkowana jest wysokimi walorami geograficznymi i przyrodniczymi.

Rozdział III

3. Partycypacyjny charakter LSR.

3.1 Zaangażowane stron w opracowywanie Strategii.

Zgodnie z zasadami wsparcia rozwoju lokalnego w ramach inicjatywy Leader, Lokalna Strategia Rozwoju jest dokumentem wypracowanym nie tyle dla lokalnej społeczności, co przy jej aktywnym udziale. Lokalna Grupa Działania „Razem dla Rozwoju” rozpoczęła działania związane z partycypacyjnym przygotowywaniem Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2023-2027 już w roku 2022, przystępując do przygotowania dokumentu prezentującego potrzeby i wyzwania rozwojowe społeczności lokalnej zamieszkującej obszar LGD „Razem dla Rozwoju”, celem prezentacji założeń w świetle planowanego RLKS w województwie mazowieckim, analizy mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń poszczególnych gmin, wskazania potrzeb rozwojowych samorządów gminnych oraz wspólnego wypracowania wstępnych celów i założeń LSR na kolejne lata finansowania.

Jednocześnie, na kanwie doświadczeń związanych z przygotowywaniem w/w opracowania w poprzedniej perspektywie finansowej, utworzono w Biurze LGD zespół informacyjno – konsultacyjny wraz z konsultacjami telefonicznymi i e-konsultacjami. Koordynatorem procesu opracowania LSR i aktywizacji społeczności lokalnej był pan Sylwester Ziemkiewicz, Prezes Zarządu LGD „Razem dla Rozwoju”, jednocześnie Starosta Płocki. W swoich działaniach wspierany był przez pozostałych członków Zarządu natomiast za merytoryczny zakres dokumentu odpowiedzialni byli pracownicy przy wsparciu ekspertów zewnętrznych.

Zatem partycypacyjny charakter LSR wynika z ciągłego zaangażowania wszystkich interesariuszy dokumentu w proces powstawania kluczowych zapisów strategii. Dlatego też w procesie opracowywania LSR, jako kluczowe – obok danych wynikających ze statystyki publicznej – uznawano informacje pochodzące z szerokich konsultacji społecznych, w których uczestniczyli przedstawiciele głównych grup istotnych z punktu widzenia realizacji zapisów dokumentu: społecznego, gospodarczego i publicznego, zarówno mieszkańcy, w tym młodzież z obszaru Partnerstwa, jak i członkowie Ochotniczych Straży Pożarnych, członkowie Kół Gospodyń Wiejskich, członkowie Stowarzyszeń rejestrowych jak również grup nieformalnych, Komitetów rodzicielskich, Sołtysi i przedstawiciele Rad Sołeckich, członkowie Klubów Sportowych, Radni Gminni i Powiatowi, przedstawiciele lokalnych samorządów, instytucji oświaty i kultury, Ośrodków Pomocy Społecznej i instytucji wspomagających osoby niepełnosprawne właściciele firm i osoby prowadzące jednoosobową działalność gospodarczą, rolnicy i przedstawiciele terenowych kół Uniwersytetu Trzeciego. Uczestnicy spotkań informacyjno – konsultacyjnych oraz całego procesu konsultacji stanowili pełną reprezentację lokalnych społeczności. Proces konsultacji miał charakter otwarty – informacje przekazywane były za pośrednictwem strony internetowej Stowarzyszenia, gmin, członkowskich oraz w sposób zwyczajowo przyjęty w każdej gminie, w tym na tablicach ogłoszeń, a w jego procesie mogli uczestniczyć wszyscy zainteresowani mieszkańcy obszaru, bądź poprzez udział w spotkaniach, bądź przez przekazywanie swoich uwag do biura LGD.

3.2 Metody angażowania zainteresowanych stron i wykorzystania wniosków z konsultacji.

Tak jak zostało to nadmienione w poprzednim podrozdziale, na proces opracowania Lokalnej Strategii Rozwoju LGD „Razem dla Rozwoju” złożyły się:

ETAP 1 - definiowania potrzeb i problemów (tzw. partycypacyjna diagnoza)

Wyzwania stojące przed społecznością lokalną, identyfikowane były w drodze analiz statystyki publicznej oraz poprzez następujące formy partycypacyjne:

1.1 Ankieta elektroniczna – wspomagany komputerowo wywiad w formie ankiety dostępnej on-line. Przygotowana w serwisie ankieta została upubliczniona na stronach internetowych LGD oraz urzędów gmin. Mieszkańcy zidentyfikowali słabe i mocne strony obszaru LGD, a także potencjały oraz preferowane kierunki działania. Podsumowali także dotychczasową działalność LGD.

1.2 Ankieta audytoryjna – tożsama z ankietą elektroniczną, udostępniana w biurze LGD, miała na celu zebranie danych od możliwie szerokiego spektrum beneficjentów LSR.

Termin przeprowadzenia obu ankiet: wrzesień – grudzień 2022 r.

1.3. Punkt konsultacyjny w biurze LGD - miejsce, w którym interesariusze strategii mogli zapoznać się z materiałami informacyjnymi, złożyć swoje opinie i uwagi, przedyskutować z osobami odpowiedzialnymi za budowę strategii interesujące ich kwestie czy wypełnić ankietę.

Termin przeprowadzenia: wrzesień 2022–marzec 2023 r., zrealizowano ok. 15 konsultacji

1.4 Otwarte spotkania warsztatowe (informacyjno-konsultacyjne), jako jedno z najczęściej stosowanych narzędzi partycypacyjnych. Na zaproszenie LGD, w spotkaniu brali udział przedstawiciele samorządów gminnych, przedstawicielami sektora społecznego oraz gospodarczego.

1.5. Analiza dokumentów strategicznych gmin członkowskich przez eksperta zewnętrznego.

Termin realizacji:

Spotkania te odbyły się we wrześniu 2022 roku oraz maju 2023 roku w:

1. Bielsk / Gminny Ośrodek Kultury ul. Drobińska 19;
2. Bodzanów/ Urząd Gminy ul. Bankowa 7;
3. Bulkowo/ Remiza OSP, Bulkowo 26a;
4. Brochów/ Urząd Gminy Brochów 125;
5. Drobin/ Urząd Gminy ul. Marszałka Piłsudskiego 12;
6. Mała Wieś/ Urząd Gminy ul. Kochanowskiego 1;
7. Młodzieszyn/ Gminny Ośrodek Kultury ul. Wyszogrodzka 25;
8. Radzanowo/ Centrum Kultury i Sportu ul. Szkolna 3;
9. Słupno/Urząd Gminy ul. Miszewska 8a;
10. Wyszogród/ Sala Konferencyjna ul. Rębowska 52.

Efekt: powstała diagnoza obszaru LGD, określono także słabe i mocne strony LGD (SWOT) oraz wstępne obszary interwencji LSR na lata 2023-2027.

ETAP 2 - identyfikacji grup docelowych strategii.

Grupy docelowe LSR zidentyfikowano głównie w początkowej fazie prac nad strategią – w drodze analiz eksperckich (statystyka publiczna) oraz poprzez kluczowe dla procesu następujące formy partycypacyjne:

2.1. Ankietę prowadzoną w formie elektronicznej (analogia pkt. 1.1. rozszerzona w m-cu marzec 2023) a także ankietę skierowaną do młodzieży z obszaru partnerstwa LGD dystrybuowanej w szkołach ponadpodstawowych na obszarze LGD „Razem dla Rozwoju” (marzec 2023 r.)

2.2. Ankietę audytoryjną (analogia 1.2.rozszerzona w m-cu marzec 2023)a także ankietę skierowaną do młodzieży z obszaru partnerstwa LGD dystrybuowanej w szkołach ponadpodstawowych na obszarze LGD „Razem dla Rozwoju” (marzec 2023 r.)

2.3. Punkt konsultacyjny w biurze LGD (analogia 1.3.)

2.4. Otwarte spotkania warsztatowe (informacyjno-konsultacyjne) (analogia 1.4)

Grupa docelowa: przedstawiciele sektora publicznego, gospodarczego i społecznego, w tym mieszkańcy i organizacje pozarządowe z terenu danej gminy.

2.5. Spotkania Zarządu LGD z Wójtami/Burmistrzami gmin członkowskich.

Efekt: Zdefiniowane kluczowe grupy docelowe jako istotne w rozwoju LGD, w tym osoby w niekorzystnej sytuacji

ETAP 3 - określania celów i ustalania ich hierarchii

Budowę celów wynikających ze zidentyfikowanych wyzwań oparto o:

3.1. Ankietę prowadzoną w formie elektronicznej (opis 2.1.)

3.2. Ankietę audytoryjną (analogia pkt 2.1.)

3.3. Punkt konsultacyjny w biurze LGD (analogia 1.3.)

3.4. Otwarte spotkania warsztatowe (informacyjno-konsultacyjne) - (20 spotkań w 10 gminach LGD) (analogia 1.4),

Terminy spotkań:

1. Bielsk – 20.09.2022r., 17.05.2023 r.

2. Bodzanów – 28.09.2022r., 09.05.2023 r.
3. Bulkowo – 21.09.2022r., 10.05.2023 r.
4. Brochów – 30.09.2022r., 12.05.2023 r.
5. Drobin – 13.09.2022r., 17.05.2023 r.
6. Mała Wieś – 14.09.2022r., 09.05.2023 r.
7. Młodzieszyn – 22.09.2022r., 11.05.2023 r.
8. Radzanowo – 26.09.2022r., 10.05.2023 r.
9. Słupno – 17.04.2023r., 18.05.2023 r.
10. Wyszogród – 15.09.2022r., 18.05.2023 r.

3.5. Otwarty nabór kart projektowych – interesariusze LGD zgłaszali przedsięwzięcia do realizacji na terenie LGD, jako odpowiedź na zidentyfikowane przez siebie problemy (wcześniej opracowano wzór fiszki), dodatkowo zbierano fiszki projektowe planowanych do realizacji projektów partnerskich i realizowanych w partnerstwie. Termin zbierania kart projektowych: marzec - kwiecień 2023 r.

3.6. Spotkania Zarządu LGD z w ramach prac Komitetu ds. Strategii z udziałem przedstawicieli gmin członkowskich oraz eksperta zewnętrznego.

Efekt: Określone partycypacyjnie cele rozwoju, w tym w kontekście osób w niekorzystnej sytuacji.

ETAP 4 - poszukiwania rozwiązań, stanowiących sposoby realizacji strategii, w tym zasady monitoringu i ewaluacji.

Adekwatność rozwiązań w kontekście faktycznych potrzeb społecznych zapewniono m.in. poprzez:

4.1. Otwarty nabór „kart projektowych”.

4.2. Konsultacje telefoniczne z pracownikami i władzami samorządów członkowskich LGD. Umożliwiały zadawanie pytań, przesyłanie propozycji związanych z LSR.

Terminy zbierania: kwiecień – maj 2023, liczba konsultacji wynosi 15.

4.3. Konsultacje z przewagą e-konsultacji: rolą zainteresowanych partnerów społecznych w tej metodzie było przygotowanie pisemnej odpowiedzi (komentarza czy uwag) do przedstawionego wcześniej dokumentu konsultacyjnego, który dostępny był do wglądu w biurze podczas spotkań oraz w ramach prac Komitetu ds. Strategii.

Pisemne komentarze składane były głównie bezpośrednio w biurze LGD.

4.4. Punkt konsultacyjny w biurze LGD (analogia 1.3.) – spotkania po określeniu wstępnych działań oraz w trakcie konsultacji ostatecznego dokumentu –czerwiec 2023 r.

4.5. Spotkania Zarządu LGD w ramach prac Komitetu ds. Strategii z udziałem przedstawicieli gmin członkowskich oraz eksperta zewnętrznego.

Grupa docelowa: Interesariusze LGD

Terminy zbierania: kwiecień –czerwiec 2023 roku,

Efekt: Zdefiniowane przez interesariuszy pomysły/przedsięwzięcia rozwojowe, które zapewnią rozwój LGD w kontekście niwelowania czy zmniejszania barier/wykluczenia i wykorzystania potencjału obszaru i mieszkańców oraz plan komunikacji ze społecznością lokalną, zasady monitoringu i ewaluacji.

ETAP 5 -formułowania wskaźników realizacji LSR, jako miar jej sukcesu

Definiowanie wskaźników, stanowi:

5.1. Otwarty nabór „kart projektowych” (analogia 4.1.)

5.2. Punkt konsultacyjny w biurze LGD (analogia 1.3.) – spotkania po określeniu wstępnych działań oraz w trakcie konsultacji ostatecznego dokumentu – kwiecień –czerwiec 2023 r.

5.3. Konsultacje telefoniczne– konsultacje po opracowaniu propozycji działań oraz całego dokumentu

Terminy zbierania: kwiecień – czerwiec 2023 roku,

5.4. Konsultacje z przewagą e-konsultacji (analogia 4.3.)

5.5 Spotkania Zarządu LGD z w ramach prac Komitetu ds. Strategii z udziałem przedstawicieli gmin członkowskich oraz eksperta zewnętrznego.

Terminy zbierania: kwiecień –czerwiec 2023.

Efekt: wskaźniki ustalone w oparciu o własne propozycje osób/podmiotów opisujących projekty oraz proponowane i opiniowane w drodze konsultacji.

DANE Z KONSULTACJI SPOŁECZNYCH przeprowadzonych na obszarze objętym LSR, które wykorzystane zostały do opracowania LSR, zostały każdorazowo zaprezentowane przy charakterystyce danego etapu (w tym dane o procesie, zakres pozyskanych danych).

Wnioski, propozycje i rekomendacje z poszczególnych etapów prac nad strategią /zebrano ponad 200 ankiet i ok. 10 fiszek projektowych/ analizowane były każdorazowo przez pracowników Biura LGD oraz członków Zarządu LGD z w ramach prac Komitetu ds. Strategii z udziałem przedstawicieli gmin członkowskich oraz eksperta zewnętrznego oraz konsultowane z przedstawiciela sektora publicznego i sektora gospodarczego. Zestawienie uwag i rekomendacji prowadzone przez Biuro LGD, sporządzane było w formie zwięzłego zestawienia mającego na celu uwzględnienie: treść propozycji, zgłaszającego, decyzję LGD (tak, nie, do rozważenia w przyszłości), uzasadnienie w przypadku odrzucenia lub odroczenia włączenia do strategii.

Istotny jest fakt, iż dołożono wszelkich starań, aby uspołeczniony proces opracowania strategii przełożył się na zaplanowanie działań adekwatnych do potrzeb i wykorzystania szans rozwojowych oraz większego włączenia społecznego mieszkańców. Różnorodność zastosowanych metod partycypacyjnych i prowadzonych działań włączających przedstawicieli różnych środowisk – odbiorców LSR, stanowi podstawowe założenie realizacji strategii i daje gwarancję, że racjonalne i ambitnie określone cele, przyczynią się do poprawy jakości życia mieszkańców. Natomiast dane dotyczące ludzi młodych wykorzystane zostały do planowanych działań animacyjnych skierowanych do tej grupy.

3.3 Działania na rzecz umacniania partnerstwa, animacji, komunikacji i informowania lokalnej społeczności

W proces partycypacyjnego wypracowania LSR na lata 2023-2027 zaangażowani byli aktywnie przedstawiciele sektora: społecznego, gospodarczego i publicznego, zarówno mieszkańcy, w tym młodzież z obszaru Partnerstwa, jak i członkowie Ochotniczych Straży Pożarnych, członkowie Kół Gospodyń Wiejskich, członkowie Stowarzyszeń rejestrowych jak również grup nieformalnych, Komitetów Rodzicielskich, Sołtysi i przedstawiciele Rad Sołeckich, członkowie Klubów Sportowych, Radni Gminni i Powiatowi, przedstawiciele lokalnych samorządów, instytucji oświaty i kultury, Ośrodków Pomocy Społecznej i instytucji wspomagających osoby niepełnosprawne właściciele firm i osoby prowadzące jednoosobową działalność gospodarczą, rolnicy i przedstawiciele terenowych kół Uniwersytetu Trzeciego.

Otwartość procesu konsultacji oznacza także, że nie jest on ograniczony w czasie. Lokalna Strategia Rozwoju zostanie zamieszczona na stronie internetowej LGD, by:

- po pierwsze – mieszkańcy obszaru mogli masowo zapoznać się z aktualną jej treścią,
- po drugie – mogli oni zgłaszać swoje uwagi do strategii w okresie jej wdrażania, co będzie prowadzić do jej aktualizacji, tak by uwzględniała zmiany w sytuacji obszaru, spowodowane procesem rozwoju i zmianami w otoczeniu makroekonomicznym i makrosocjalnym.

Ponadto dążąc do utrzymania zaangażowania lokalnej społeczności na etapie wdrażania LSR planuje się jej zaangażowanie w proces realizacji strategii. Samo wdrażanie Lokalnej Strategii Rozwoju przez LGD „Razem dla Rozwoju” będzie się odbywać poprzez angażowanie ww. grup, w tym :

- udzielanie wsparcia ze środków PS WPR operacjom zgłaszanym do LGD przez podmioty zarejestrowane lub działające na obszarze objętym LSR i mieszkańców tego obszaru,
- wdrażanie LSR w tym działania ukierunkowane na innowacyjność, poprawę warunków życia mieszkańców i rozwój przedsiębiorczości, wsparcie dla osób w niekorzystnej sytuacji;
- wdrażanie w ramach LSR projektów realizowanych w partnerstwie organizacji o różnym profilu działalności i projektów partnerskich;
- realizację w ramach LSR Projektów grantowych i Opracowania koncepcji Smart Village;
- wsparcie dla LGD w zakresie kosztów bieżących, tj. administracyjnych, technicznych i merytorycznych warunków dla realizacji powyższych trzech kierunków działania.

Realizacja 3 pierwszych z powyższych kierunków działań będzie się odbywać w formie konkursów ogłaszanych przez LGD na udzielenie wsparcia proponowanym przez wnioskodawców operacjom.

Już na etapie przygotowywania LSR podjęto działania mające na celu zapewnienie rozwinięcia współpracy pomiędzy podmiotami z obszaru LGD i zwiększenia zainteresowania aktywnego udziału społeczności w realizację projektów partnerskich zachęcając społeczność lokalną do zgłaszania propozycji w postaci fiszek projektowych a także zachęcano do nawiązywania partnerstw współpracy zarówno krajowej jak i zagranicznej, czego wyrazem jest ujęcie w LSR projektów partnerskich i realizowanych w partnerstwie. Powyższe przełoży się na zainicjowanie współpracy różnych podmiotów na obszarze LGD oraz zaplanowanie w ramach LSR realizacji tego rodzaju projektów i przyznawanie dodatkowych punktów w ramach Kryterium wyboru operacji dla projektów realizowanych w formule partnerskiej, co wzmacniać będzie partnerską współpracę członków we wdrażaniu LSR.

Realizacja kolejnego kierunku będzie wymagać będzie udziału innych niż LGD podmiotów lub osób, szczególnie w przypadku projektów grantowych i koncepcji Smart Village. W przypadku Projektów grantowych zakłada się również przyznawanie dodatkowych punktów w ramach Kryterium wyboru operacji dla projektów realizowanych w formule partnerskiej. Ponadto zaplanowane działania w ramach koncepcji Smart Village ma na celu rozwinięcie współpracy pomiędzy podmiotami z obszaru LGD, zwiększenia zainteresowania a docelowo realizacją projektów partnerskich.

Realizacja wszystkich powyżej wymienionych działań będzie wspierana przez systematyczne działania informacyjne, umożliwiające mieszkańcom i podmiotom obszaru skorzystanie z oferowanych form wsparcia lub włączenie się w działania realizowane przez LGD. Ponadto angażowanie społeczności nie będzie ograniczone tylko do informowania ale opierać się będzie na zbieraniu informacji zwrotnej w formie ankiet, doradztwa, podczas wspólnych spotkań realizowanych w ramach Planu komunikacji, wymiany wiedzy i doświadczeń pomiędzy podmiotami zaangażowanymi we wdrażania LSR.

Szczegółowy zakres działań planowanych do realizacji mających na celu poinformowanie o strategii szerszej społeczności lokalnej i zmobilizowania biernych dotychczas interesariuszy do realizacji strategii zawarty został w planie komunikacji. W ramach jego wdrażania poszerzony został również katalog kanałów komunikacji, poza stroną internetową Biura LGD oraz gmin członkowskich, mieszkańcy obszaru LGD, beneficjenci aplikujący o środki oraz informowani będą za pośrednictwem: tablicy ogłoszeń na terenie gmin członkowskich, informacji przekazywanych do okólnika, słupach ogłoszeniowych, ankiet elektronicznych i tradycyjnych. Działania te będą skierowane również do osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji zdiagnozowanych na obszarze partnerstwa tj. kobiet, osób poszukujących zatrudnienia, osób niepełnosprawnych i ich opiekunów. Osoby ze zdefiniowanych grup będą dodatkowo informowane z wykorzystaniem takich kanałów informacyjnych jak kontakt przez UG, lokalnymi OPS a także kontakt z NGO i innymi jednostkami wspierającymi kobiety, osoby poszukujące zatrudnienia, osoby niepełnosprawne i ich opiekunowie tj. PUP, PCPR etc.

Skuteczność podjętych działań podlegać będzie ciągłemu procesowi oceny skuteczności, szczegółowo zaplanowanych w procesie Monitoringu i ewaluacji. W przypadku niskiej skuteczności przyjętych metod wprowadzone zostaną działania korygujące, poprzedzone szerokim procesem konsultacji z lokalną społecznością. Partycypacyjny charakter wdrażania LSR ma na celu skuteczną animację lokalnej społeczności ukierunkowaną będzie na pobudzaniu obywateli do działania na rzecz aktywnego wdrażania strategii, co skutkować będzie wzrostem poczucia wspólnotowej identyfikacji i więzi. Odnajdywanie i uruchamianie sił tkwiących w środowisku i sprzyjających jego rozwojowi, to główny cel partnerstwa. Przede wszystkim sam proces aplikowania o środki wspierające rozwój lokalny będzie miał charakter partnerski na zasadach opisanych powyżej. Ponadto w ramach stymulowania partnerstw i partnerskiej współpracy na obszarze LGD planuje się aktywną współpracę również na etapie aplikowania o środki PS WPR przez mieszkańców i podmioty obszaru objętego LSR, obejmującą kolejne etapy:

- 1/ Potencjalnym wnioskodawcom, w tym **w szczególności osobom w niekorzystnej sytuacji**, zostaną zaproponowane szkolenia dotyczące opracowywania wniosków o dofinansowanie operacji. Ich celem będzie wyeliminowanie niskiego poziomu wniosków jako powodu do wykluczenia proponowanych operacji z dofinansowania.
 - 2/ Potencjalni Wnioskodawcy będą zachęceni do wypełnienia formularza ankietowego dotyczącego planowanego przedsięwzięcia. Jego celem jest zorientowanie LGD co do ilości i kierunków zamierzonych działań i przygotowanie konsultacji dla wnioskodawcy, czego pierwszym elementem było zbieranie fiszek projektowych na etapie partycypacyjnego przygotowania LSR.
 - 3/ Potencjalni Wnioskodawcy będą mogli skorzystać z konsultacji doradcy w siedzibie LGD, dotyczącej zgodności operacji z LSR i jej ogólnego kształtu umożliwiającego efektywną realizację.
- Na zakończenie prowadzonego doradztwa odbiorcy wypełniać będą ankietę oceniającą jakość świadczonego doradztwa, która będzie podstawą do weryfikacji jakości świadczonego doradztwa.
- 4/ Osoby/Podmioty chcące złożyć wniosek o dofinansowanie będą proszone o wypełnienie wstępnej aplikacji. Jej celem będzie uniknięcie sytuacji, gdy błędnie wypełniony wniosek uniemożliwi dofinansowanie operacji.
 - 5/ Wstępne aplikacje zostaną poddane ocenie pracowników biura LGD, a ich uwagi przekazane Wnioskodawcy.
 - 6/ Wnioskodawcy składają właściwe wnioski o dofinansowanie, uwzględniające wniesione uwagi .
 - 7/ Złożone wnioski podlegać będą ocenie zgodnie z przyjętymi procedurami naboru i oceny wniosków.

Animacja lokalnej społeczności jak wspomniano powyżej będzie miała również szczególne znaczenie przy realizacji zakładanych projektów grantowych oraz koncepcji Smart Village. Biuro LGD będzie w tym koordynatorem partnerskiej współpracy a odbiorcami realizującymi „mikro-projekt” będą: osoby fizyczne oraz grupy nieformalne.

Działania te ukierunkowane będą na rozwijaniu współpracy pomiędzy podmiotami z obszaru LGD, zwiększenia zainteresowania wśród mieszkańców obszaru a docelowo realizacją projektów partnerskich

Animowanie do wdrażania innowacji. Innowacja – chociaż koncepcja LEADER i jej praktyczne wdrażanie są innowacyjne same w sobie, w LSR na lata 2023-2027 zdefiniowano pojęcie innowacyjności i wskazano konkretne/Rozdział VI/. Animowanie do wdrażania innowacji znalazło swoje odzwierciedlenie w procesie oceny wniosków o finansowanie przedsięwzięć ze środków, którymi dysponują lokalne grupy działania innowacyjność stanowi jedno z kryterium ich oceny i wyboru. Ponadto animacja na rzecz innowacji jest wbudowana w różne elementy animacji, komunikacji i informowania lokalnej społeczności, w tym rozpowszechnianie informacji do potencjalnych beneficjentów i innych grup, pragnących czerpać inspirację z dokonań w innych miejscach albo zainteresowanych przyłączeniem się do wspólnego działania poprzez wdrażanie planu komunikacji, w tym organizację spotkań informacyjno – promocyjnych oraz spotkań podsumowujących wdrażanie LSR. Mieszkańcy obszaru będą mogli również zapoznawać się przykładami dobrych praktyk, które Biuro LGD będzie promowało na stronie internetowej czy też innych publikacjach. Zakłada się również organizację wizyt studyjnych finansowanych ze środków KSOW, które zapoznawać będą mieszkańców z innowacyjnymi przedsięwzięciami poza obszarem LSR. Ponadto planowane do wdrażania formy realizacji, tj. koncepcje Smart VILLAGE animować będą lokalne społeczności do poszukiwania i wdrażania innowacyjnych rozwiązań na obszarze LSR.

Rozdział IV

4. Analiza potrzeb i potencjału LSR

4.1. Diagnoza potrzeb i potencjału obszaru LGD

Analiza potrzeb i potencjału obszaru LGD powstała w oparciu o analizę danych statystyki publicznej, a także z wykorzystaniem metod partycypacyjnych, w tym przede wszystkim badań społecznych mieszkańców oraz spotkań warsztatowych w każdej z 10 gmin należących do LGD „Razem dla Rozwoju”.

Na podstawie przeprowadzonych analiz, zidentyfikowane zostały kluczowe grupy osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji, grupy docelowe oraz występujące na obszarze partnerstwa problemy/wyzwania, jako podstawa do zdefiniowania obszarów strategicznych wymagających interwencji LSR.

Tabela 2 Dane statystyczne gmin członkowskich wg stanu na dzień 31.12.2020 r.

GMINA	POWIERZCHNIA w tys. km 2	LICZBA MIESZKAŃCÓW
Bielsk	125,5	8946
Bodzanów	136	7942
Bulkowo	117	5291
Brochów	120	4442
Drobin	144	7518
Mała Wieś	109	5770
Młodzieszyn	117	5555
Radzanowo	104	8588
Słupno	75	8704
Wyszogród	96	5354
Łącznie	1143,5	68 110

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych GUS

Diagnoza - opis obszaru i ludności

Diagnoza obszaru LGD powstała w oparciu o analizę danych statystyki publicznej, a także z wykorzystaniem metod partycypacyjnych, w tym przede wszystkim badań społecznych mieszkańców oraz spotkań warsztatowych w każdej z 10 gmin należących do LGD „Razem dla Rozwoju”.

Na podstawie przeprowadzonych analiz, zidentyfikowane zostały kluczowe grupy docelowe oraz występujące na obszarze partnerstwa problemy/wyzwania, jako podstawa do zdefiniowania logiki interwencji LSR.

Obszar partnerstwa.

Uwarunkowania geograficzne

Obszar partnerstwa położony jest w całości w obrębie zachodniej części Kotliny Warszawskiej, (rozszerzenia doliny Wisły), przechodząca dalej w Kotlinę Płocką. Istotną część obszaru stanowi poziom zalewowy, zajęty głównie przez łąki i pastwiska, oraz poziom piaszczysty, wyższy i pokryty wydmami, często zalesionymi przez człowieka.

Uwarunkowania przyrodnicze i środowiskowe

Na znacznej, zwłaszcza wysoczyznowej, części obszaru Partnerstwa przeważa glina morenowa, na podłożu której rozwinęły się bardzo dobre i dobre gleby klasy II-IVa. Na dużych połaciach terenu występują bardzo dobre gleby kompleksów pszenno dobrego oraz kompleksu pszenno-żytniego, wytworzone najczęściej z piasków gliniastych mocnych /niekiedy lekkich/ na glinie. Są to z reguły gleby bielcowe i brunatne, a w obniżeniach terenu oraz w sąsiedztwie cieków również czarne ziemie właściwe, niekiedy zdegradowane. Na pozostałej części wysoczyzny gleby pszenno-buraczane ustępują miejsca kompleksom gleb żytnich. Są to gleby kompleksu żytniego bardzo dobrego, kl. IVa i IVb oraz tych samych klas gleby kompleksu żytniego dobrego.

Bogactwa naturalne.

Baza surowca naturalnego obszaru LGD jest uboga. Występują tu głównie złoża piasku, żwiru i pospółki (dość liczne wyrobiska) oraz nieeksploatowane złoża ilów warwowych – surowca przydatnego do produkcji cegieł, pustaków, sączków i elementów dachowych (w gminie Bodzanów). Na granicy gmin Bodzanów i Bulkowo (Łętowo) i w gminie Radzanowo występuje torf.

Wody.

Przez teren LGD przepływa rzeka Wisła, posiadająca szereg niewielkich dopływów, m.in.: Mołtawa (Gminy Radzanowo, Bulkowo, Bodzanów), Ryksa (Gmina Bulkowo, Bodzanów i Mała Wieś), Struga z Gawarkiem (w gm. Wyszogród), Słupianka (w gm. Słupno) i Bzura (w gm. Młodzieszyn i Brochów). Ich doliny cechują podwyższone walory przyrodnicze i krajobrazowe, chociaż tereny te są o wiele intensywniej wykorzystywane rolniczo niż dolina Wisły na omawianym odcinku. Brak jest większych zbiorników wodnych, największym jest Jezioro Białobrzesckie (10 ha) w gminie Bodzanów o charakterze starorzecza Wisły. Drugim ciekim o istnym znaczeniu jest rzeka Bzura, mająca swoje ujście do Wisły w Gminie Młodzieszyn.

Ochrona przyrody.

Ponad 1/3 powierzchni obszaru jest objęta prawną ochroną jako obszary wartościowe przyrodniczo. Wchodzi ona w skład Nadwiślańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu.

Wisła jako rzeka i jej dolina są unikatowym obiektem przyrodniczym i najistotniejszym zasobem obszaru. Dolina Wisły na odcinku od Sandomierza do Płocka stanowi ważny w skali europejskiej korytarz ekologiczny i szlak wędrówek ptaków. Tereny te są ostoją ptasią o randze europejskiej, zwłaszcza ptaków wodno-błotnych. Występują tu co najmniej 22 gatunki ptaków. Na obszarze objętym systemem Natura 2000 znajdują się następujące rezerваты przyrody: Kępa Antonińska (475,0 ha), Kępa Rakowska (120,0 ha), Kępa Wykowska (248,0 ha), Łachy Brzeskie (476,3 ha), Ławice Troszyńskie (114,0 ha), Ruska Kępa (15,3 ha), Wyspy Białobrzesckie (140,0 ha), Wyspy Zakrzewskie (310,0 ha), Wyspy Smoszewskie, Wikliny Wiślane, Brak uregulowania biegu rzeki Wisły wpływa znacząco na występujące corocznie zagrożenie powodziowe zwłaszcza na odcinku Gmin Wyszogród, Młodzieszyn, Mała Wieś, Bodzanów i Słupno, gdzie Wisła uległa znacznemu wypłyceciu.

Licznie na obszarze objętym LSR występują parki podworskie, w których występują cenne – z racji ich rzadkości lub wieku - okazy drzew. Uzyskują one status parku zabytkowego podlegającego ochronie poprzez uznanie go za zabytek i wpisanie do rejestru Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Mimo tej ochrony prawnej, parki te zostały w dużej mierze bardzo zdewastowane w okresie PRL. Jest ich w sumie kilkadziesiąt. Część z nich, uzyskawszy nowych właścicieli, powoli odzyskuje swoją świetność.

Ponadto 80 obiektów na obszarze zostało uznanych za pomniki przyrody, głównie ożywionej. Są to pojedyncze drzewa, grupy drzew, aleje oraz głązy narzutowe. Wśród nich jest dąb „Chrobry” w Białobrzegach (gm. Bodzanów) o obwodzie 741 cm i wysokości ponad 26 m – największy w Powiecie Płockim, a być może także na Mazowszu.

Uwarunkowania historyczne i kulturowe

Obszar objęty partnerstwem jest jednolity pod względem kulturowym i nie posiada charakterystycznych tylko dla niego zachowań kulturowych, o znaczeniu ponadlokalnym, takich jak np. na Kurpiach. Występuje jednak kilka uwarunkowań, które zbieżne są dla wszystkich gmin, wchodzących w skład Partnerstwa. Jednym z takich uwarunkowań wpływających na wspólne zachowania kulturowe jest religia oraz bogata tradycja kulturowa wsi mazowieckiej. Na opisywanym obszarze dominuje kościół rzymsko – katolicki. Do chwili obecnej zachowały się

liczne obiekty dziedzictwa kulturowego, w tym stanowiska archeologiczne, obiekty sakralne, zespoły dworskie i pałacowe, świadczące o bogatej historii tego miejsca. Pomimo wysokiej troski o stan ich zachowania, wskazać należy, iż ponoszone do tej pory nakłady są niewystarczające i konieczne jest podejmowanie zintegrowanych działań w zakresie renowacji i prac konserwatorskich a co za tym idzie wsparcia finansowego właścicieli/zarządców obiektów zabytkowych w ich zachowaniu dla przyszłych pokoleń.

Kultura i tradycje.

Poza opisaną wcześniej spójnością historyczną także i dziś obszar partnerstwa jest miejscem kontaktów międzykulturowych. Truskawkowe i malinowe żniwa w gminach Wyszogród i Mała Wieś nie mogą się obyć bez rzesz przybyszów spoza wschodniej granicy.

Cechą kulturową obszaru są charakterystyczne (zwykle dla danej gminy) imprezy kulturalne. Zazwyczaj organizowane jako święto danej miejscowości czy też gminy. Nawiązują do historii obszaru, angażują mieszkańców w organizację, przez co stanowią działanie integrujące lokalną społeczność. Dla przykładu można wymienić:

- Dni Wisły w Wyszogrodzie, Dni Gminy Mała Wieś, Dni Drobin, Turniej Sołectw w Gminie Mała Wieś, Festyn Rodzinny w Bulkowie w Gminie Bulkowo, Mazowiecki Festiwal Kultur w Gminie Radzanowo, Dni Rogozina w Gminie Radzanowo, Dni Bodzanowa i Jarmark Norbertański w Gminie Bodzanów, Rekonstrukcja Bitwy nad Bzurą w gminie Brochów, Festyn Rodzinny „Jackalia” w Gminie Młodzieszyn. Działalność kulturowa realizowana jest przez Gminne Ośrodki/Centra Kultury działające w każdej z gmin członkowskich, zajmujące się szeroko pojętą działalnością kulturową i animacyjną lokalnego społeczeństwa.

Wspólne uwarunkowania kulturowe obszaru przejawiają się również w tradycyjnym rzemiośle. Uprawia je tylko kilkunastu rzemieślników - w oparciu o tradycyjne metody pracy (rękodzielnictwo) zajmują się wikliniarstwem, kowalstwem, flisactwem, szewstwem czy połowem ryb.

W Wyszogrodzie w 2012 roku utworzone zostało drugie w Polsce Muzeum Wisły. Stała ekspozycja składa się z Działu Archeologii, Etnografii, Działu rzeki Wisły oraz wystaw ilustrujących wielokulturową przeszłość ziemi wyszogrodzkiej i dzieje najdłuższej w Europie drewnianej przeprawy przez Wisłę. Niewątpliwą atrakcją jest makietą drewnianego mostu licząca ok. 6 metrów długości. W bezpośrednim sąsiedztwie muzeum, w specjalnym szklanym pawilonie można obejrzeć szczątki radzieckiego samolotu Pe-2 z okresu II wojny światowej, wydobyte w 2015 roku, z rozlewisk Bzury. Na terenie gm. Bulkowo powstało Mini Muzeum Etnograficzne w Bulkowie. Obiekt powstał dzięki środkom europejskim pozyskanym przez OSP Bulkowo przy zaangażowaniu społeczności lokalnej z inicjatywy Mieczysława Józwiaka - pasjonata lokalnej historii.

Rekreacja i turystyka

Turystyka jest jednym z kluczowych potencjałów obszaru LGD ze względu na przepływającą rzekę Wisłę i unikatowe atrakcje turystyczne. **Dane dotyczące sektora usług turystycznych wskazują, że potencjał obszaru nie jest w pełni wykorzystywany.**

Obszar LGD jest przeważnie odwiedzany przez Polaków, turyści zagraniczni stanowią nieliczny ułamek wszystkich przybywających turystów.

Na obszarze objętym LGD brak jest zasadniczo miejsc do aktywnego wypoczynku. Średnio na gminę przypada jeden park, nie są one całkowicie przystosowane do spędzania w nich czasu wolnego, mimo modernizacji. Nadal uciążliwym pozostaje brak ławek, alej spacerowych, placów czy terenów do zabaw dla dzieci - place zabaw można znaleźć głównie na terenach przyszkolnych i w miejscowościach gminnych. Wciąż niedostatecznie jest zagospodarowanych miejsc rekreacji w obrębie akwenów wodnych (dolina Wisły, Bzury, Mołtawy, Ryksy, Strugi). Nie ma ścieżek rowerowych, a sieć szlaków turystycznych jest nadal rzadka. Lepsza sytuacja jest w odniesieniu do infrastruktury sportowej; średnio na gminę przypada 5 boisk sportowych (z reguły wielofunkcyjnych). Na obszarze Partnerstwa funkcjonuje 19 Klubów Sportowych, głównie ukierunkowanych na uprawianie piłki nożnej i siatkówki.

Pozostała infrastruktura turystyczna obszaru jest na dzień dzisiejszy uboga. Tworzą ją nieliczne obiekty gastronomiczne oraz mało liczne obiekty noclegowe. Funkcje te pełnią w dużej mierze stacje benzynowe, często oferujące możliwość wyżywienia, a czasem – noclegu. Generalnie brakuje publicznej infrastruktury turystycznej służącej rozwojowi aktywnych form wypoczynku, infrastruktury kulturalnej i informacyjnej. Bardzo sporadycznie są przystosowane dla potrzeb turystyki obiekty dziedzictwa kulturowego. Brak jest również rozwiniętej sieci gospodarstw agroturystycznych czy zagród edukacyjnych. Rozwija się aktywna turystyka konna ale nie posiada

ona również zintegrowanej oferty. Uniemożliwia to uzyskiwanie przychodów opartych na walorach naturalnych i kulturowych regionu. Baza dla turystyki w ostatnich latach praktycznie się nie rozwija.

Brakuje zorganizowanych turystycznych atrakcji, kulturalnych i innych. Istniejące obejmują: *Galerię we Młynie* w Gąsewie (galeria i małe muzeum etnograficzne w dawnym młynie wodnym), Ośrodek Rehabilitacji Zwierząt Leśnych w Miszewie Murowanym (obie w gm. Bodzanów) Muzeum Wisły w Wyszogrodzie oraz Mini Muzeum w Bulkowie.

Podsumowanie: potencjał przyrodniczy obszaru należy uznać za wysoki. Nie występują tu ścisłe formy ochrony przyrody (w postaci parków narodowych czy krajobrazowych). Wysoki jest zaś udział obszarów chronionych w ogólnej powierzchni obszaru i jest zbliżony do średniej dla województwa i całego kraju. Liczba zlokalizowanych na terenie LGD pomników przyrody jest przeciętna. Obszar większości gmin graniczy z Wisłą, której cenna przyrodniczo i krajobrazowo dolina została objęta systemem ochrony NATURA 2000, a pozostałe dwie (Bulkowo i Radzanowo) połączone są z nim ekologicznym łącznikiem doliny Mołtawy i Ryksy, o istotnych w skali subregionu walorach przyrodniczych;

Występujący potencjał przyrodniczo – kulturowy nie jest jednak w pełni wykorzystywany dla rozwoju obszaru i tworzenia oferty czasu wolnego. Jedną z głównych przyczyn takiego stanu rzeczy jest m.in. niewystarczająca infrastruktura turystyczno-wypoczynkowa, brak spójnej oferty turystyczno-rekreacyjnej wszystkich gmin, brak ich zintegrowania, brak jednolitego i skutecznego systemu promocji obszaru, wizualizacji i informacji w zakresie oferty spędzania czasu wolnego, zły stan techniczny niektórych obiektów kulturowych, w tym zabytków czy ograniczone możliwości udostępniania. Równocześnie uczestnicy prowadzonych badań, jako istotny dla podnoszenia komfortu życia na obszarze LGD, postrzegają przede wszystkim rozwój infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, oferty czasu wolnego oraz rozwoju przedsiębiorczości na obszarze Partnerstwa.

Wśród czynników, które negatywnie przekładają się na ocenę jakości życia na obszarze LGD – a więc obszarów problemowych - wskazywano przede wszystkim: niewystarczająca infrastruktura turystyczna, rekreacyjna i sportowa, jakość infrastruktury drogowej i połączeń komunikacyjnych, niski poziom rozwoju gospodarczego oraz sytuację na rynku pracy. Mieszkańcy wyraźnie dostrzegają więc potrzebę pogłębiania istniejącej oferty czasu wolnego, w tym m.in. poprzez inwestycje w niekomercyjną infrastrukturę rekreacyjną oraz kulturową, a także potrzebę tworzenia nowych miejsc pracy na obszarze LGD.

Dane demograficzne:

Grupy szczególnie istotne z punktu widzenia realizacji LSR.

Tabela 3. Liczba ludności - stan na 31.12. 2020

GMINA	KOBIETY	MĘŻCZYŹNI	OGÓŁEM
Bielsk	4495	4451	8946
Bodzanów	3984	3958	7942
Bulkowo	2691	2600	5291
Brochów	2233	2209	4442
Drobin	3774	3744	7518
Mała Wieś	2920	2850	5770
Młodzieszyn	2769	2786	5555
Radzanowo	4293	4295	8588
Słupno	4330	4374	8704
Wyszogród	2703	2651	5354
OBSZAR PARTNERSTWA OGÓŁEM	34192	33918	68110

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych GUS

Liczba ludności obszaru objętego LSR LGD „Razem dla Rozwoju” na dzień 31.12.2020 r. wynosiła ponad 68 tysięcy. Ludność ta zamieszkiwała 201 miejscowości (178 sołectw), w tym trzy niewielkie, ośrodki miejskie: Wyszogród liczący ponad 2000 mieszkańców, Drobin liczący ponad 2500 mieszkańców oraz Bodzanów liczący ponad 1000 mieszkańców. Średnia gęstość zaludnienia obszaru LGD wynosi 60 mieszkańców na km², co jest wartością wyraźnie niższą od średniej krajowej (123 osoby/km²), a tym bardziej - Mazowska (153 osób/km²).

W latach 2018-2020 na analizowanym obszarze **utrzymywał się trend związany z spadkiem ogólnej liczby ludności**. Zjawisko to było szczególnie dynamiczne w latach 2018-2020. Od 2018 do 31.12.2020 występuje znaczny ubytek liczby mieszkańców (w stosunku do szczytowego okresu w 2018 r. jest to 562 osoby).

Tabela 4. Zmiana liczby ludności obszaru LGD w latach 2018-2020 (w podziale na gminy).

Gmina	Liczba mieszkańców gminy wg stanu na 31.12. danego roku			
	2018	2019	2020	Różnica (2020-2018)
Bielsk	9088	9071	8946	-142
Bodzanów	8221	8187	7942	-279
Bulkowo	5584	5512	5291	-293
Brochów	4360	4371	4442	+82
Drobin	7957	7891	7518	-439
Mała Wieś	6032	5968	5770	-262
Młodziszyn	5554	5575	5555	+1
Radzanowo	8452	8500	8588	+136
Słupno	7817	7958	8704	+887
Wyszogród	5607	5575	5354	-253
RAZEM	68672	68608	68110	-562

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych GUS

Łącznie na przestrzeni analizowanych lat (2018-2020) **liczba mieszkańców obszaru LGD zmniejszyła się o 562 osoby** (0,82 % wartości dla roku bazowego). Największy przyrost wystąpił w gminie Słupno (887 osób) – co spowodowane jest oddziaływaniem aglomeracji Płocka i migracją jej mieszkańców na tereny gmin sąsiadujących. Także w gminie Radzanowo można odnotować nieznaczny wzrost liczby mieszkańców. Pozostałe gminy wykazują spadek liczby mieszkańców – największy spadek odnotowała gmina Drobin (o 439 osób).

Tabela 5. Przyrost naturalny na 1000 osób wg gmin w latach 2018-2020.

Gmina	Przyrost naturalny na 1000 osób wg gmin			
	2018	2019	2020	Skumulowany przyrost naturalny na 1000 osób
Bielsk	0,22	0,88	-3,46	-2,36
Bodzanów	-1,70	-3,89	-5,90	-11,49
Bulkowo	-2,50	-1,61	-7,72	-11,83
Brochów	-2,76	-0,69	-4,27	-7,72
Drobin	-4,27	-2,02	-5,54	-11,83
Mała Wieś	-9,08	-3,34	-5,87	-18,29
Młodziszyn	-4,82	-2,88	-5,20	-12,90
Radzanowo	-0,59	-0,94	-3,38	-4,91
Słupno	2,95	2,79	0,93	6,67
Wyszogród	-5,58	-4,66	-7,07	-17,31
Powiat Płocki	-2,09	-1,06	-3,87	-7,02
Powiat Sochaczewski	-0,16	-1,21	-2,45	-3,82
Województwo Mazowieckie	0,33	0,35	-1,96	-1,28
POLSKA	-0,68	-0,91	-3,20	-4,79

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych GUS

Zmniejszająca się liczba ludności jest skorelowana z przyrostem naturalnym, który na obszarze LGD wykazuje wartości ujemne w analizowanych latach. W województwie mazowieckim niewielki przyrost naturalny zmieniał się na przestrzeni lat, z roku 2018 na 2019 obserwujemy nieznaczny wzrost, natomiast w roku 2020 odnotowano

znaczący spadek przyrostu naturalnego (osiągnął on wartości ujemne). W skali kraju mamy do czynienia ze stosunkowym spadkiem przyrostu naturalnego obserwowanym z roku na rok. Na analizowanym obszarze wyniki są niezadowalające, gdyż większość gmin wykazuje ujemny przyrost naturalny, co świadczy o wyludnianiu się obszaru Partnerstwa oraz postępującym procesie starzenia się jego społeczeństwa. W prawie wszystkich gminach odnotowano ujemny przyrost naturalny. Skumulowany przyrost naturalny w prawie wszystkich gminach był wartością ujemną, jedynie w gminie Słupno osiągnął wartość dodatnią.

Tabela 6. Saldo migracji na 1000 osób wg gmin w latach 2018-2020.

Gmina	Saldo migracji na 1000 osób wg gmin			
	2018	2019	2020	Skumulowane saldo migracji na 1000 osób
Bielsk	-0,55	-0,22	0,89	0,12
Bodzanów	2,43	-0,37	0,00	2,06
Bulkowo	-10,52	-9,33	-2,45	-22,30
Brochów	3,91	5,25	5,17	14,33
Drobin	-7,41	-4,41	-5,67	-17,49
Mała Wieś	-6,11	-5,85	-5,52	-17,48
Młodziszyn	-0,18	6,66	1,61	8,09
Radzanowo	4,03	6,49	7,58	18,1
Słupno	15,52	16,35	18,74	50,61
Wyszogród	-3,56	-1,97	-2,42	-7,95
Powiat Płocki	0,41	0,23	1,14	1,78
Powiat Sochaczewski	-0,27	0,4	-0,30	-0,17
Województwo Mazowieckie	3,10	3,34	2,21	8,65
POLSKA	0,09	0,16	0,12	0,37

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych GUS

Na obszarze LGD występuje zmienne saldo migracji: najwyższe saldo migracji odnotowano w gminach Słupno i Radzanowo – oddziaływanie miasta Płock. W pozostałych gminach obserwujemy ujemne saldo migracji – więcej osób wyprowadzało się niż zamieszkiwało na terenie gmin. Najniższe skumulowane saldo migracji odnotowano w gminie Bulkowo, chociaż z roku na rok saldo migracji odnotowywało wyższe wyniki.

W dodatku odpływ mieszkańców ze wskazanych powyżej gmin jest bardziej dynamiczny niż w skali województwa i Polski.

Tabela 7. Udział % poszczególnych grup w ogólnej liczbie ludności obszaru stan na 31.12.2020

Ludność obszaru ogółem	Kobiety	Mężczyźni
100	50,20	49,80

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych GUS

Na terenie LGD występuje **zbilansowana struktura płciowa mieszkańców** z niewielką przewagą kobiet (50,20% kobiet i 49,80% mężczyzn).

Na 100 mężczyzn przypada tu 101 kobiet, mniej niż przeciętnie w Polsce (107 kobiet na 100 mężczyzn) i znacznie mniej niż w miastach (111 kobiet na 100 mężczyzn).

Przewaga liczbowa kobiet jest minimalnie mniejsza na obszarach miejskich Partnerstwa (104 kobiety na 100 mężczyzn), niż na obszarach wiejskich (niecałe 116 kobiet na 100 mężczyzn).

Tabela 8. Ludność w podziale na grupy wiekowe stan na dzień 31.12.2020

Ludność ogółem		Ludność w wieku przedprodukcyjnym (17 lat i mniej)		Ludność w wieku produkcyjnym		Ludność w wieku poprodukcyjnym	
Liczba bezwzględna	Udział %	Liczba bezwzględna	Udział %	Liczba bezwzględna	Udział %	Liczba bezwzględna	Udział %
68110	100	13519	19,9	40910	60	13681	20,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych GUS

Społeczność obszaru objętego LSR jest ciągle dość młoda, prawie 20% mieszkańców jest w wieku przedprodukcyjnym. Jednocześnie dość liczna jest ludność w wieku poprodukcyjnym. Oznacza to, że grupa mieszkańców w wieku produkcyjnym jest relatywnie mało liczna – ma trudne zadanie utrzymania obu pozostałych grup wiekowych. Oznacza to także konieczność stworzenia nowych miejsc pracy dla młodych ludzi wchodzących na rynek pracy oraz podejmowania działań wykorzystujących potencjał społeczny ludzi już nieaktywnych zawodowo.

Wykres 1. Liczba ludności w latach 2018 i 2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych GUS

Proces depopulacji dotyczy aż 7 z 10 gmin obszaru Partnerstwa. Tylko graniczące z Płockiem gminy Słupno i Radzanowo zwiększyły liczbę ludności dzięki osadnictwu na graniczących z miastem Płockiem terenach (podczas gdy jej rolnicze obszary też wyludniają się). Nieznaczne spadki liczby mieszkańców odnotowano w gminie Bielsk, podczas gdy w gminie Drobin odnotowano najwyższe wartości odpływu ludności.

Mieszkańców na obszarze ubywa m.in. ze względu na ujemny przyrost naturalny. Jednak główną przyczyną jest odpływ ludności z obszaru. Młodszy i bardziej operatywni mieszkańcy opuszczają go, udając się na ogół do pobliskich miast, a w ostatnich latach także za granicę, w poszukiwaniu lepszej pracy i warunków życia. Jednocześnie trwa napływ ludności, głównie miejskiej, która poszukuje tu lepszych i tańszych warunków mieszkaniowych. Napływ ten nie równoważy jednak odpływu – w rezultacie bilans migracji jest negatywny.

Analizy dotyczące struktury demograficznej pokazują, że obszar LGD charakteryzują wartości znacznie niższe niż średnia wojewódzka i ogólnopolska. Jak pokazują wyniki analiz obszar zaczyna odczuwać silną presję demograficzną związaną z bardzo dynamicznym wzrostem odsetka najstarszych mieszkańców. W kolejnych latach tendencja ta będzie przybierać na sile, co wymusi rozwój usług i produktów kierowanych do grupy osób w wieku poprodukcyjnym.

Poziom wykształcenia

Mieszkańcy obszaru działania LGD charakteryzują się nieco niższym od średniej krajowej poziomem wykształcenia.

Największy odsetek mieszkańców legitymuje się wykształceniem zasadniczym zawodowym, średnim i policealnym oraz ukończonym podstawowym (łącznie takich osób przekracza 3/4 ogółu mieszkańców). Najmniej liczną grupę stanowią osoby bez wykształcenia i takie, które nie ukończyły szkoły podstawowej.

Podsumowanie: na obszarze LGD od kilku lat spada łączna liczba ludności. Teren ten charakteryzuje stosunkowo niekorzystna struktura demograficzna, zbilansowana struktura płciowa i ujemny przyrost naturalny. Na całym obszarze występuje jednak zjawisko zmniejszania się liczby osób młodych i jednoczesnego dynamicznego przyrostu osób starszych, co w kolejnych latach zwiększy presję demograficzną. Wykształcenie mieszkańców obszaru jest niższe niż średnie wartości dla Polski i województwa mazowieckiego. Za szczególnie niepokojącą tendencję należy uznać ujemne saldo migracji dla gmin znajdujących się poza bezpośrednim wpływem aglomeracji miasta Płocka i Sochaczewa.

Gospodarka i miejsca pracy

Gospodarka obszaru objętego LSR historycznie zdominowana była przez rolnictwo. Sprzyjające warunki dla jego rozwoju były podstawą rozwoju dużej ilości majątków ziemskich. Podobnie jak dziś uprawiano głównie zboża i ziemniaki i hodowano bydło i trzodę chlewną. Poza rolnictwem duży wpływ na rozwój obszaru miała Wisła.

Dziś, ze względu na niskie stany wody, gospodarcza funkcja Wisły straciła na znaczeniu na korzyść szlaków lądowych. Obszar Partnerstwa położony jest po prawej, północno-wschodniej stronie Wisły (poza Gminą Młodzieszyn i Brochów), pomiędzy Płockiem, Warszawą, Płońskiem, Nowym Dworem Mazowieckim i Sochaczewem. Z miastami tymi łączy go drogi: krajowa – międzyregionalna nr 10 (na odcinku Bydgoszcz – Płońsk), krajowa – międzyregionalna nr 62 (z Płockiem i Nowym Dworem), krajowa – międzyregionalna nr 50 (z Płońskiem i Sochaczewem), regionalna nr 567 (z Płockiem i Płońskiem). Przez 10 gmin obszaru Partnerstwa nie przebiega żadna linia kolejowa. Jest on więc dostępny za pomocą transportu samochodowego, transportu autobusowego oraz – w przypadku Wisły – drogą wodną, gdzie, ze względu na naturalność koryta rzeki, jako środki transportu w grę mogą wchodzić tylko niewielkie jednostki pływające o małym zanurzeniu - w związku z czym brak jest regularnej komunikacji o charakterze komercyjnym.

Odległość od międzynarodowego lotniska w Warszawie wynosi 70-110 km. Od 2012 roku funkcjonuje również międzynarodowy port lotniczy w Modlinie (odległość 40-60 km). Lotnisko obsługuje loty rejsowe krótkiego i średniego zasięgu tanich linii lotniczych do miast europejskich, loty krajowe i rejsy czarterowe.

Gospodarka na obszarze działania Partnerstwa LGD nadal zdominowana jest przez rolnictwo. Wynika to z wielu czynników typu: położenie geograficzne, ukształtowanie terenu, zasoby naturalne (rodzaj gleb oraz surowce), dziedziczona tradycja itp. Przeważa chów trzody chlewnej i bydła mlecznego oraz uprawa zbóż. W południowo-wschodniej części obszaru licznie występują gospodarstwa specjalizujące się w uprawach warzyw i owoców. Sektor ten daje zatrudnienie ponad 25% mieszkańców obszaru. Łączna ilość wszystkich gospodarstw rolnych na obszarze przekracza 9.000, natomiast średnia wielkość gospodarstwa rolnego to niespełna 10 ha.

Drugim po rolnictwie źródłem utrzymania jest praca najemna. Zdecydowanie większa część mieszkańców pracuje w okolicznych miastach, które posiadają lepszą ofertę pracy niż obszar LGD i stanowią alternatywę na tyle atrakcyjną, iż pozbawiają go kapitału ludzkiego. Są to głównie: Płock, Płońsk, Sochaczew, Warszawa i Nowy Dwór Mazowiecki. Trwającym od kilku lat zjawiskiem jest emigracja mieszkańców za granicę. Dane określające liczbę mieszkańców obszaru pracujących za granicą są bardzo trudne do zebrania, ale można ją szacować na ok. 2-3% pracujących.

Trzecim co do ważności źródłem utrzymania mieszkańców jest działalność na własny rachunek. Na terenie Partnerstwa działa 5264 podmiotów gospodarczych (dane GUS na koniec 2020r.) zarejestrowanych w ewidencji działalności gospodarczej. Przeważają podmioty prowadzące działalność w sektorze usług. Ma on też największy udział w zatrudnieniu. Najmniejszą aktywność gospodarczą odnotowuje się w przemyśle.

Przedsiębiorstwa funkcjonujące na obszarze objętym LSR średnio zatrudniają od 2 do 3 osób. Występuje tylko kilka przedsiębiorstw i instytucji (poza administracją i oświatą), które zatrudniają znacznie większą liczbę osób.

Rynek pracy i zatrudnienie

Rynek pracy jest kluczową dziedziną, charakteryzującą potencjał i ograniczenia rozwojowe poszczególnych obszarów. W przypadku terenu objętego działalnością LGD **charakterystycznym elementem jest niski stopień aktywności ekonomicznej ludności** (obliczany jako liczba zatrudnionych na 1.000 mieszkańców).

Tabela 9. Pracujący na 1000 ludności na obszarze LGD w latach 2018-2020.

Gmina	Pracujący na 1000 ludności w latach 2018-2020			
	2018	2019	2020	Zmiana w latach 2018-2020
Bielsk	144	129	118	-26
Bodzanów	78	73	78	0
Bulkowo	75	79	85	+10
Brochów	182	189	192	+10
Drobin	136	134	143	+7
Mała Wieś	113	111	115	+2
Młodziszyn	77	84	86	+9
Radzanowo	99	92	85	-14
Słupno	215	221	194	-21
Wyszogród	101	102	94	-7
Powiat Płocki	109	109	94	-15
Powiat Sochaczewski	216	220	228	+12
Województwo Mazowieckie	309	316	308	-1
POLSKA	251	255	254	+3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych GUS

W analizowanym okresie kilka gmin uzyskało współczynnik aktywności zawodowej zbliżony do średniej wojewódzkiej i ogólnopolskiej. Skrajnie niskie wartości osiągnęły gminy: Bodzanów, Bulkowo, Młodziszyn i Radzanowo.

W przypadku obszaru LGD w odniesieniu do aktywności zawodowej mieszkańców występują zbliżone tendencje. Współczynnik aktywności znacząco spadał na przestrzeni lat w gminach: Bielsk, Słupno, Radzanowo. Najwyższy współczynnik aktywności odnotowano w gminach Słupno oraz Brochów.

W strukturze zatrudnienia w podziale na typy prowadzonej działalności na obszarze LGD dominują usługi, na drugim miejscu jest sektor rolnictwa, leśnictwa, łowiectwa i rybactwa, najmniejsza liczba osób zatrudniona jest zaś w sektorze przemysłu i budownictwa.

Tabela 10. Pracujący wg sekcji PKD na obszarze LGD w roku 2020.

Gmina	Pracujący na obszarze LGD w %		
	Kobiety	Mężczyźni	Razem
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo			
Powiat płocki	32,9	38,46	35,8
Powiat sochaczewski	14,55	16	15,35
Przemysł i budownictwo			
Powiat płocki	11	28,67	20,24
Powiat sochaczewski	17,52	35,86	27,28
Handel, naprawa pojazdów, transport, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja			
Powiat Płocki	15,07	21,13	18,24
Powiat Sochaczewski	27,77	36,27	32,29
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa, obsługa rynku nieruchomości			
Powiat Płocki	2,17	0,56	13,26
Powiat Sochaczewski	2,46	0,86	16,05
Pozostałe usługi			
Powiat Płocki	38,81	11,18	24,37
Powiat Sochaczewski	37,70	10,97	23,47

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych GUS

Analiza zatrudnienia według PKD na obszarze LGD wskazuje, że w strukturze zatrudnienia dominował sektor usług.

Słabo rozwinięta gospodarka obszaru nie generuje wystarczającej ilości miejsc pracy dla jego mieszkańców. Sytuacji tej nie poprawia również fakt, iż istotna część populacji w wieku produkcyjnym zatrudnia się poza obszarem, gdyż nadal stopa bezrobocia dla obszaru pozostaje wysoka w relacji do średnich wartości dla kraju i dla województwa mazowieckiego. Ponadto obserwowanym zjawiskiem, oprócz jawnego bezrobocia, jest jeszcze występujące w regionie bezrobocie ukryte, polegające na utrzymywaniu nadmiernego zatrudnienia w gospodarstwach rolnych. Brak zatrudnienia i patologie społeczne (oba zjawiska są często ze sobą powiązane) powodują, że znaczący odsetek mieszkańców obszaru korzysta z pomocy społecznej oferowanej przez Gminy i niektóre organizacje społeczne.

Rynek pracy jest kluczową dziedziną, charakteryzującą potencjał i ograniczenia rozwojowe poszczególnych obszarów. W przypadku terenu objętego działalnością LGD **charakterystycznym elementem jest niski stopień aktywności ekonomicznej ludności** (obliczany jako liczba zatrudnionych na 1.000 mieszkańców).

Tabela 11. Bezrobocie na obszarze LGD wg stanu na 31.12.2020 r.

Gmina	Liczba osób bezrobotnych	Stopa bezrobocia	Udział osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym
Bielsk	372		6,8%
Bodzanów	323		6,9 %
Bulkowo	226		7,1 %
Brochów	104		4,0 %
Drobin	317		7,1%
Mała Wieś	213		6,1 %
Młodziszyn	107		3,2 %
Radzanowo	315		6,0 %
Słupno	257		4,9 %

Wyszogród	137		4,4 %
Powiat płocki	4258	11,4 %	6,4 %
Powiat sochaczewski	1687	4,7 %	3,4 %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych GUS

Na dzień 31.12.2020 r. największy odsetek osób bezrobotnych stanowiły osoby w wieku 25-34 lata- 28%. Młodzież w przedziale wiekowym 18-24 lata stanowi 12% ogółu bezrobotnych. Udział ludzi młodych w grupie bezrobotnych utrzymuje się na stosunkowo wysokim poziomie. Osoby z grupy powyżej 50 roku życia stanowiły 25% wszystkich osób bezrobotnych. 93% bezrobotnych stanowili mieszkańcy wsi.

Cechą główną lokalnego bezrobocia jest niski poziom wykształcenia. Największą grupę osób bezrobotnych stanowią osoby z wykształceniem gimnazjalnym/podstawowym lub niższym.

Osoby z wykształceniem wyższym stanowią około 11% grupy bezrobotnych, a z wykształceniem średnim 9% ogółu bezrobotnych. Wyższym stopniem wykształcenia legitymują się kobiety- reprezentują 80% osób z wykształceniem wyższym.

Dane te świadczą o nieskuteczności dotychczasowych mechanizmów aktywizacji bezrobotnych i konieczności podjęcia dalszych działań w celu redukcji liczby osób pozostających bez pracy.

Tabela 12. Przedsiębiorczość na obszarze LGD wg stanu na 31.12.2020 r.

Gmina	Liczba zarejestrowanych podmiotów w REGON	Liczba zarejestrowanych podmiotów w REGON na tysiąc mieszkańców	Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na tysiąc mieszkańców
Bielsk	574	64	51
Bodzanów	548	69	57
Bulkowo	291	55	44
Brochów	444	100	78
Drobin	499	66	48
Mała Wieś	326	56	44
Młodzieszyn	420	76	62
Radzanowo	709	83	67
Słupno	1054	121	101
Wyszogród	399	75	52
RAZEM	5264 podmiotów gospodarczych	76,5 podmiotów gospodarczych na tysiąc mieszkańców /Średnia dla obszaru/	60,4 osób prowadzących działalność gospodarczą na tysiąc mieszkańców /Średnia dla obszaru/
Średnia dla obszaru	527 podmiotów gospodarczych na gminę	-	-
Średnia dla województwa mazowieckiego	-	161 podmiotów gospodarczych na tysiąc mieszkańców	105 osób prowadzących działalność gospodarczą na tysiąc mieszkańców
Średnia dla Polski	-	122 podmiotów gospodarczych na tysiąc mieszkańców	87 osób prowadzących działalność gospodarczą na tysiąc mieszkańców

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych GUS

Poziom rozwoju przedsiębiorczości na terenie LGD jest niższy od wskaźników ogólnopolskich i średniej wartości dla województwa mazowieckiego. Na każdy tysiąc mieszkańców na obszarze LGD funkcjonuje średnio 76,5 podmiotów gospodarczych. Jest to wynik wyraźnie niższy niż w całym województwie mazowieckim (161 podmiotów) i Polsce (122 podmiotów).

Stosunkowo niski odsetek przedsiębiorców na obszarze LGD to osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Średnio na obszarze LGD jest to 60,4 osoby na 1000 mieszkańców, co daje wskaźnik wyraźnie niższy od średniej wojewódzkiej (105 osób) i krajowej (87 osób). Gminami o najwyższym poziomie przedsiębiorczości są gmina Słupno i Brochów. Najniższe wartości wskaźników odnotowano za to w gminie Bulkowo.

W ostatnich latach podejmowano szereg działań na rzecz aktywizacji gospodarczej regionu, co spowodowało znaczną poprawę sytuacji. Na obszarze partnerstwa podejmowane były działania samorządów na rzecz aktywizacji środowiska przedsiębiorców, poprzez realizację projektów z zakresu angażowania społeczności lokalnych w rozwój przedsiębiorczości, nawiązanie współpracy z Izbą Gospodarczą Regionu Płockiego i utworzeniem jej oddziału w gm. Wyszogród, wsparciem rozwoju przedsiębiorczości w ramach wdrażania LSR 2016-2022 przez LGD „Razem dla Rozwoju”, które dedykowało ponad 50% budżetu na finansowanie wspierania rozwoju i podejmowania działalności gospodarczej, czego rezultatem było ponad 30 nowych miejsc pracy. Powyższe działania miały charakter nawiązania współpracy, co przełożyło się na tworzenie nowych miejsc pracy w regionie. Ponadto na terenie obszaru Partnerstwa występuje wiele funkcjonujących instytucji otoczenia biznesu. Należą do nich: banki spółdzielcze, biura rachunkowe, przedstawicielstwa firm ubezpieczeniowych.

Konieczne jest podejmowanie kolejnych działań przyczyniających się do aktywizacji gospodarczej, rozwoju przedsiębiorczości i tworzenia nowych miejsc pracy na obszarze Partnerstwa.

Podsumowanie: na obszarze LGD występuje niski wskaźnik aktywności zawodowej ludności oraz niska stopa bezrobocia, malejąca w latach 2018-2020 zgodnie z tendencją ogólnokrajową. Poziom przedsiębiorczości mieszkańców obszaru jest znacznie niższy od wskaźników wojewódzkich i krajowych. Za strategiczne gałęzie gospodarki na analizowanym obszarze należy uznać usługi, rolnictwo, handel i budownictwo.

Poziom aktywności społecznej

Wśród pozytywnych cech miejscowej społeczności, uczestnicy szkoleń i warsztatów często wymieniali zachowane więzi międzyludzkie i chęć do wzajemnej pomocy. W społeczności dziesięciu gmin nie występują istotniejsze konflikty o trwałym charakterze. Dobrze układają się relacje między dwoma Kościołami obecnymi na tym terenie: Rzymsko-katolickim i Mariawitami. Ludność napływowa (z Płocka i innych miast) stopniowo integruje się z rdzennymi mieszkańcami obszaru, odgrywając coraz istotniejszą rolę w życiu społecznym.

Wspomniana chęć pomocy niekoniecznie jednak oznacza istnienie trwałych, zorganizowanych form współpracy. Organizacja taka, gdy występuje, przyjmuje formy grup nieformalnych lub formalnych (stowarzyszeń). Te ostatnie można podzielić na dwie kategorie. Pierwszą swoją genezę datuje się na okres poprzedzający samorządność, czyli do lat 1990 – 1995. Można w niej wyróżnić (działające do dziś i będące łącznikami dla różnych pokoleń mieszkańców wsi) dość liczne na tym terenie, Ochotnicze Straże Pożarne. Druga grupa to organizacje, które w porównaniu z poprzednimi działają stosunkowo niedawno. Są to na ogół różnego typu stowarzyszenia, Koła Gospodyń Wiejskich czy Kluby Seniora. Organizacje te, oprócz skupiania w swych szeregach mieszkańców o podobnych zainteresowaniach, poglądach czy ideologiach, wybiegają dalej w swym działaniu niż obecnie OSP czy dawne KGW. Podejmują się one działań na rzecz rozwoju obszarów wiejskich, stając się powoli partnerami lokalnych samorządów. Uzupełniają lub wręcz wyręczają samorządy w inicjatywach, głównie w sferze działalności społecznej i kulturalnej. Ich działania stają się coraz bardziej profesjonalne, nieustannie dążą one do osiągnięcia pełnego wyspecjalizowania poprzez zastosowanie odpowiedniego zaplecza technicznego oraz wsparcia merytorycznego i finansowego. Te dwa ostatnie są naczyniem połączonym, tzn. odpowiednie umiejętności merytoryczne pozwalają pozyskiwać środki finansowe.

Funkcjonujące na obszarze LGD organizacje pozarządowe i szeroki zakres ich działalności oraz zainteresowań świadczy o dużym potencjale społecznym obszaru Partnerstwa. W ostatnim czasie obserwujemy coraz wyższy poziom zaangażowania mieszkańców w działalność tych organizacji. Idea zlecenia zadań samorządowych organizacjom pozarządowym jest ciągle dość nowa na tym obszarze. Na całym obszarze partnerstwa brakuje rozwiniętej sieci podmiotów działających w sferze ekonomii społecznej poza Centrum Usług Społecznych w Gminie Słupno, Centrum Usług Środowiskowych w Drobinie, Zakładzie Aktywności Zawodowej w Stanisławowie, czy WTZ na terenie gm. Bodzanów, Mała Wieś, Radzanowo, Słupno. Zwiększenie aktywności

społecznej mieszkańców i poziomu współpracy organizacji i samorządów będzie jednym z głównych celów dla działań realizowanych w ramach Lokalnej Strategii Rozwoju.

Aktywność społeczno-polityczna

Miarą aktywności społeczno-politycznej społeczności lokalnych jest frekwencja w wyborach. W gminach objętych LSR jej poziom w ostatnich wyborach samorządowych był następujący:

Wykres 2. Frekwencja wyborcza na obszarze LGD – Wybory samorządowe 2018

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych GUS

Mieszkańcy obszaru działania LGD „Razem dla Rozwoju” aktywnie uczestniczą w demokracji na poziomie lokalnym. Frekwencja w wyborach samorządowych w 2018 roku na obszarze LGD była wyraźnie wyższa nie tylko od średniej dla kraju, ale także od tej dla Mazowsza. Świadczy to o chęci i poczuciu wpływu na sprawowanie władzy w miejscu życia mieszkańców obszaru.

Problemy społeczne obszaru LGD „Razem dla Rozwoju”.

Na analizowanym obszarze występuje stosunkowo wysokie zagrożenie wykluczeniem społecznym mieszkańców. Choć w latach 2018-2020 procentowy udział osób objętych pomocą społeczną wśród mieszkańców obszaru Partnerstwa uległ wyraźnemu zmniejszeniu, to nadal jest to poważne zagrożenie dla rozwoju gmin wchodzących w skład LGD.

Tabela 13. Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na obszarze LGD w latach 2018 - 2020

Gmina	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej w %			
	2018	2019	2020	Zmiany w latach 2018-2020
Bielsk	7,0	6,0	5,1	-1,9
Bodzanów	7,9	7,2	5,9	-2
Bulkowo	9,2	8,1	5,2	-4
Brochów	10,5	8,5	6,7	-3,8
Drobin	15,1	14,1	13,5	-1,6
Mała Wieś	8,8	7,9	6,8	-2,1
Młodzieszyn	8,7	7,6	6,6	-2,1
Radzanowo	3,9	3,8	3,3	-0,6
Słupno	5,1	4,0	3,1	-2
Wyszogród	10,3	9,7	6,9	-3,4
Powiat Płocki	7,8	6,9	5,7	- 2,1
Powiat sochaczewski	5,5	4,9	4,4	-1,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych GUS

Według danych za 2020 r. wydatki na pomoc społeczną na obszarze LGD wynosiły od 1 do 4 milionów złotych rocznie na gminę. Tak znaczne kwoty przeznaczane na opiekę społeczną mogą utrudnić realizację działań rozwojowych na obszarze przez ograniczenie zasobów budżetowych poszczególnych JST.

Tabela 14. Wydatki na pomoc społeczną na obszarze LGD w latach 2018-2020

Gmina	Wydatki na pomoc społeczną w latach 2018-2020 w %			
	2018	2019	2020	Zmiany w latach 2018-2020
Bielsk	7,0	7,7	8,6	+1,6
Bodzanów	10,0	9,3	9,1	-0,9
Bulkowo	6,0	5,0	5,3	-0,7
Brochów	6,7	5,8	5,3	-1,4
Drobin	13,0	10	10,4	-2,6

Mała Wieś	10,2	14,1	12,3	2,1
Młodzieszyn	6,7	7,3	7,2	0,5
Radzanowo	7,5	6,7	7,3	-0,2
Słupno	24	25,8	25,0	1
Wyszogród	8,8	8,3	9,5	+0,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych GUS

Podsumowanie: na obszarze LGD występuje wysoki odsetek osób korzystających z pomocy społecznej. W ostatnich latach liczba klientów opieki społecznej uległa zmniejszeniu, ale jednocześnie poziom wydatków z budżetów poszczególnych gmin pozostał na podobnym poziomie a w 4 gminach obszaru uległ wzrostowi.

Edukacja i infrastruktura kulturalna:

Teren objęty działalnością LGD wyróżnia stosunkowo słabo rozbudowana oferta opieki nad najmłodszymi mieszkańcami. **Do roku 2020 tylko w jednej gminie z obszaru Partnerstwa funkcjonował żłobek, w roku 2021 uruchomiono drugą tego rodzaju placówkę. Na przestrzeni lat 2018-2020 tylko w trzech gminach obszaru LGD funkcjonowały kluby dziecięce.**

Pozostałe gminy charakteryzuje znacznie niższy zasięg dostępności oferty przedszkolnej.

Tabela 15. Liczba żłobków i klubów dziecięcych na obszarze LGD w latach 2018-2020

Gmina	Żłobki			Kluby dziecięce		
	2018	2019	2020	2018	2019	2020
Bielsk	0	0	0	0	0	1
Bodzanów	0	0	0	0	0	0
Bulkowo	0	0	0	0	0	0
Brochów	0	0	0	0	0	0
Drobin	0	0	0	1	1	1
Mała Wieś	0	0	0	0	0	0
Młodzieszyn	0	0	0	0	0	0
Radzanowo	0	0	0	1	1	1
Słupno	1	1	1	0	0	0
Wyszogród	0	0	0	0	0	0
Powiat płocki	3	3	3	2	2	3
Powiat sochaczewski	3	4	4	3	3	2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych GUS

Tabela 16. Dzieci objęte opieką przedszkolną na obszarze LGD w latach 2018-2020.

Gmina	Liczba dzieci objętych opieką przedszkolną			
	2018	2019	2020	Zmiany w latach 2018-2020
Bielsk	263	284	253	-10
Bodzanów	237	241	233	-4
Bulkowo	146	155	148	+2
Brochów	110	127	137	+27
Drobin	214	220	214	0
Mała Wieś	187	170	162	-25
Młodzieszyn	147	147	137	-10
Radzanowo	259	272	265	+6
Słupno	282	263	270	-12
Wyszogród	159	156	163	+4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych GUS

Analizowany obszar znacznie lepiej wypada w ocenie dostępności oferty edukacyjnej na poziomie szkolnym. Na terenie LGD występuje rozbudowana sieć placówek oświatowych, obejmująca 36 szkół podstawowych, 6 szkół ponadpodstawowych. Na obszarze LGD nie ma szkół policealnych. Wyróżnikiem obszaru jest duża dostępność szkół podstawowych.

Tabela 17. Placówki edukacyjne na obszarze LGD w 2020 r.

Gmina	Szkoły podstawowe		Szkoły ponadpodstawowe		Szkoły policealne	
	obiekty	uczniowie	obiekty	uczniowie	obiekty	uczniowie
Bielsk	7	757	1	19	0	0
Bodzanów	4	597	0	0	0	0
Bulkowo	3	429	0	0	0	0
Brochów	3	337	0	0	0	0
Drobin	4	709	2	116	0	0
Mała Wieś	4	455	0	0	0	0
Młodzieszyn	3	405	0	0	0	0
Radzanowo	2	526	0	0	0	0
Słupno	3	523	0	0	0	0
Wyszogród	3	409	3	549	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: Bank Danych Lokalnych GUS

Organizacja czasu wolnego dzieci i młodzieży to także jedno z głównych zadań placówek kulturalnych, działających na obszarze LGD (domów kultury, świetlic i bibliotek). Dane dotyczące dostępności i skali działań podejmowanych przez poszczególne instytucje kultury ponownie wskazują na ich znaczną aktywność. Pod względem aktywności kulturalnej szczególnie pozytywnie wyróżniają się gminy Radzanowo, Bodzanów, Bielsk, Mała Wieś, Słupno i Wyszogród. Realizują one liczne wydarzenia dla mieszkańców oraz organizują prace wielu zespołów artystycznych, kół i klubów zainteresowań.

Edukacja nieformalna na obszarze objętym partnerstwem ma charakter rozproszony, podejmowany w ramach sporadycznych akcji. Brak jest na obszarze kompleksowych usług komercyjnych w zakresie edukacji nieformalnej tj. szkoły językowe, akademie rozwoju, rozwoju zainteresowań, które skupione są w większych ośrodkach miejskich tj. Płock, Sochaczew. Na terenie gmin zlokalizowanych na terenie powiatu płockiego funkcjonuje nieformalna edukacja organizowana przez Uniwersytet III wieku, który skupia wokół siebie wciąż rosnąca na całym obszarze grupę seniorów.

Podsumowanie: za największe obszary ryzyka w analizowanym obszarze należy uznać niewystarczająco rozwiniętą ofertę opieki żłobkowej i przedszkolnej. Infrastruktura edukacyjna i kulturalna rozwinięta jest na obszarze LGD w stopniu przeciętnym. Widoczna jest potrzeba rozwoju nieformalnych form edukacji na całym obszarze.

4.2 Analiza SWOT

Analiza SWOT jest jedną z najpopularniejszych technik analitycznych, która służy porządkowaniu danych i informacji, wykorzystywaną w społecznym procesie planowania. Jako narzędzie analizy strategicznej stosowana w zespołowej analizie i ocenie zjawisk, zdarzeń i problemów, służąca do określenia najlepszych kierunków rozwoju obszaru. Wstępną ocenę szans i zagrożeń procesu rozwoju, w kontekście własnych atutów (silnych stron) i słabości, przygotowano w oparciu o dokumenty strategiczne gmin partnerskich. Następnie w analizę SWOT zaangażowano lokalną społeczność obszaru LGD, poprzez zorganizowanie 20 ogólnodostępnych spotkań informacyjno-konsultacyjnych oraz przeprowadzenie badań ankietowych wśród mieszkańców na temat problemów i potrzeb, atutów i słabości obszaru LGD. Prezentowana poniżej analiza SWOT zawiera te elementy, które są istotne z punktu widzenia mieszkańców i kierunków rozwoju obszaru:

4.2 Analiza SWOT

MOCNE STRONY	Odniesienie do Analizy/ procesu partycypacyjnego	SŁABE STRONY	Odniesienie do Analizy/ procesu partycypacyjnego
<p>1. Korzystne położenie obszaru: - bliskość aglomeracji Warszawy, - bliskość rozwijających się ośrodków gospodarczych: Płocka, Płońska i Sochaczewa, - dróg krajowych: nr 10 (Bydgoszcz – Płońsk) nr 62 (Płock-Zakroczym) i nr 50 (Płońsk-Wyszogród)</p> <p>2. Wysokie walory środowiska naturalnego - dolina Wisły (istniejący obszar Natura 2000) - występowanie prawnych form ochrony przyrody - naturalny krajobraz przyrodniczy - atrakcyjne walory przyrodnicze regionu</p> <p>3. korzystne warunki dla rozwoju rolnictwa, także ekologicznego</p> <p>4. Wysoki potencjał rozwoju OZE</p> <p>5. Dość dobrze zachowane dziedzictwo historyczne i kulturowe</p> <p>6. Wysoki potencjał dla tworzenia pozarolniczych miejsc pracy: - wzrastająca siła nabywcza mieszkańców tworząca popyt na usługi - korzystne warunki dla rozwoju agroturystyki i turystyki weekendowej</p> <p>7. Prężnie działające KGW i OSP, wyjście KGW poza standardowe aktywności – działalność</p>	<p>Analiza pkt. 4.1 oraz otwarte spotkania informacyjno-konsultacyjne</p>	<p>1. Zmniejszający się przyrost naturalny i odpływ mieszkańców</p> <p>2. Zjawisko migracji osób młodych i wykształconych z powodu braku perspektyw na rozwój na obszarze.</p> <p>3. Niskie wykształcenie mieszkańców, braki w kwalifikacjach i kompetencjach</p> <p>4. Niewielka aktywność zawodowa i wysokie bezrobocie (szczególnie wśród kobiet), problem ukrytego bezrobocia i szarej strefy</p> <p>5. Brak atrakcyjnych ofert pracy na obszarze, niskie zarobki mieszkańców</p> <p>6. Ograniczone występowanie lokalnego kapitału</p> <p>7. Ograniczona oferta kulturalna, zbyt mała liczba lokalnych imprez integrujących mieszkańców</p> <p>8. Za małe możliwości finansowe aktywizacji seniorów – istniejące Kluby Seniora nie są w stanie zapewnić oferty dla wszystkich zainteresowanych</p> <p>9. Niewystarczające wsparcie finansowe działania KGW jako ważnego inicjatora działań społecznych</p> <p>10. Ograniczona liczba lokalnych liderów działających społecznie na rzecz mieszkańców, brak wsparcia szkoleniowego</p>	<p>Analiza pkt. 4.1 oraz otwarte spotkania informacyjno-konsultacyjne</p>

<p>patriotyczna, historyczna, wsparcie dla dzieci, zajęcia fitness, wycieczki</p> <p>8. Zachowane więzi społeczne</p> <p>9. Potencjał rozwojowy dużej liczby wykształconych młodych ludzi</p> <p>10. Postęp cywilizacyjny w społeczeństwie lokalnym jako siła mobilizująca je do działań</p> <p>11. Występujący potencjał aktywności społeczności lokalnej;</p> <p>12. Funkcjonowanie Lokalnej Grupy Działania jako stymulatora aktywności lokalnej społeczności i siły napędowej dla współpracy gmin członkowskich</p> <p>13. Działające publiczne i pozarządowe ośrodki wsparcia i opieki dla dzieci, młodzieży i osób starszych</p>		<p>11. Brak funduszy na dodatkowe zajęcia rozwijające zdolności i pasje uczniów</p> <p>12. Niepełne wykorzystanie istniejącej infrastruktury społecznej oraz brak współdziałania różnych środowisk w zakresie działań społecznych</p> <p>13. Niski poziom przedsiębiorczości mieszkańców</p>	
<p>14. Wsparcie dla osób z niepełnosprawnościami – Centra Integracji Społecznej, Zakład Aktywności Zawodowej, Warsztaty Terapii Zajęciowej, Środowiskowe Domy Samopomocy</p>	<p>Analiza pkt. 4.1 oraz ankiety i otwarte spotkania informacyjno-konsultacyjne</p>	<p>14. Niezadowalający poziom rozwoju infrastruktury: komunikacyjnej, społecznej, komunalnej, rekreacyjnej, kulturowej i turystycznej</p> <p>15. Emigracja zarobkowa i wyludnianie się obszaru</p> <p>16. Niewystarczająco rozwinięty sektor gospodarczy (lokalne firmy), sektor ekonomii społecznej oraz szarej gospodarki</p> <p>17. Liczne problemy społeczne w miejscowościach popegeerowskich (bezrobocie, bieda, uzależnienie od zasiłków)</p> <p>18. Duży odsetek mieszkańców korzystających z pomocy społecznej, rosnące wydatki na ten cel</p> <p>19. Niewystarczająca oferta opieki nad dziećmi i osobami starszymi.</p> <p>20. Niewystarczająco atrakcyjna oferta spędzania czasu wolnego (szczególnie dla młodzieży i seniorów)</p> <p>21. Braki w infrastrukturze transportowej i drogowej i jej zły stan techniczny</p> <p>22. Niewystarczająca i niedostosowana do potrzeb informacja i promocja, niewielka rozpoznawalność obszaru.</p> <p>23. Słabo rozwinięta komunikacja publiczna na obszarze.</p> <p>24. Niewystarczające środki finansowe na wsparcie działalności lokalnych organizacji pozarządowych.</p> <p>25. Słabo rozwinięta oferta turystyczna/produktów regionalnych</p>	<p>Analiza pkt. 4.1 oraz ankiety i otwarte spotkania informacyjno-konsultacyjne</p>

		<p>26. Niski poziom promocji walorów obszaru w skali regionalnej, krajowej i międzynarodowej</p> <p>27. Niski poziom integracji oraz niska aktywność społeczna mieszkańców</p> <p>28. Ograniczona współpraca samorządów lokalnych obszaru</p> <p>29. Niewystarczający poziom świadomości ekologicznej mieszkańców</p> <p>30. Wysoki odsetek osób zagrożonych wykluczeniem społecznie</p> <p>31. Niewystarczająca dostępność oraz jakość usług społecznych i wsparcia rodziny</p> <p>32. Znikome zaangażowanie nauczycieli w działania społeczne</p> <p>33. Niezadawalająca dostępność do usług na obszarach wiejskich</p> <p>34. Braki w kadrze odpowiedzialnej za aktywizację mieszkańców</p> <p>35. Niewystarczające wsparcie dzieci, seniorów i osób potrzebujących w zakresie opieki</p> <p>36. Postawa roszczeniowa części nowych mieszkańców i ich błędne wyobrażenie o warunkach życia na wsi.</p> <p>37. Potrzeba sprawnych kanałów informacyjnych wewnątrz lokalnej społeczności – informacje o wydarzeniach, działaniach społecznych itp.</p> <p>38. Ograniczony dostęp do części usług publicznych (np. poczta) i jakichkolwiek centrów życia społecznego – sklep wiejski itp. co sprawia, że trudno zaktywizować mieszkańców</p> <p>39. Konieczność przeciwdziałania wykluczeniu cyfrowemu, np. wśród seniorów</p>	
SZANSE	Odniesienie do diagnozy / procesu partycypacyjnego	ZAGROŻENIA	Odniesienie do diagnozy / procesu partycypacyjnego
<p>1. Postępujący rozwój gospodarczy pobliskich ośrodków miejskich jako czynnik aktywizujący gospodarczo obszar LGD</p> <p>2. W związku z obserwowanym w skali kraju odpływem ludności miejskiej na tereny wiejskie, możliwość zwiększenia liczby</p>		<p>1. Starzenie się społeczeństwa i niekorzystna sytuacja demograficzna</p> <p>wzrost kosztów opieki i aktywizacji osób starszych</p> <p>Szkody jakie wyrządziła izolacja w trakcie pandemii (zwłaszcza seniorzy i dzieci/młodzież)</p> <p>Odpływ ludzi do miasta i za granicę</p>	

<p>ludności napływowej po zwiększeniu atrakcyjności obszaru.</p> <p>3. Dostępność kapitału zewnętrznego: środków UE, kapitału inwestycyjnego firm</p> <p>4. Sprawne wdrażanie programów europejskich ukierunkowanych na aktywizację społeczną i gospodarczą</p> <p>5. Pełne wykorzystanie potencjału rozwoju funkcji turystycznej warunkowanej przez zasoby przyrodniczo-krajobrazowe</p> <p>6. Zwiększenie środków na ochronę zabytków w Polsce i zachowanie lokalnych tradycji i produktów regionalnych</p> <p>7. Wzrost liczby Polaków spędzających urlop w kraju, na wsi, blisko natury</p> <p>8. Wzrost popularności Polski wśród turystów zagranicznych</p> <p>9. Wzrost popytu w społeczeństwie polskim na dobra/usługi tworzące alternatywne źródła dochodów na wsi</p> <p>10. Rosnąca aktywność i poziom integracji mieszkańców w wyniku realizowanych projektów, w tym KGW, Klubów Seniora</p> <p>11. Wzrost świadomości rodziców w zakresie zajęć dodatkowych dla dzieci na wsi</p> <p>12. Rosnąca aktywność seniorów</p> <p>13. Rosnący poziom zaufania i otwartość wśród Polaków – przekładający się na chęć współpracy</p> <p>14. Możliwość współpracy ponadlokalnej dla organizacji pozarządowych np. w ramach LGD</p> <p>15. Fundusze sołeckie, budżety obywatelskie – jako narzędzia partycypacji mieszkańców w zarządzaniu samorządem</p> <p>16. Stworzenie atrakcyjnych terenów inwestycyjnych</p> <p>17. Wzrost mody na zdrowy tryb życia</p> <p>18. Wzrost popytu w kraju i zagranicą na zdrową i lepszej jakości żywność</p> <p>19. Likwidacja formalnych barier dla rozwoju małego przetwórstwa spożywczego i pozarolniczych działalności gospodarczych</p> <p>20. Wzrost dostępności cyfrowej obszaru partnerstwa</p>	<p>Przedstawione szanse wynikają z analizy trendów przedstawionych w analizie społeczno-gospodarczej obszaru LGD oraz ewaluacji Lokalnej Strategii Rozwoju 2014-2022 lub zostały zgłoszone podczas warsztatów partycypacyjnych.</p>	<p>tendencja ogólnopolska</p> <p>2. Rosnące zagrożenie ubóstwem i wykluczeniem społecznym.</p> <p>3. Brak zainteresowania młodzieży lokalnymi tradycjami i historią</p> <p>4. Wysokie wymagania formalne i techniczne dla lokali przeznaczonych na wsparcie seniorów</p> <p>5. Uzależnienie dzieci i młodzieży od technologii i mediów społecznościowych</p> <p>6. Niewystarczające środki finansowe na ochronę dziedzictwa przyrodniczego i historycznego</p> <p>7. Biurokracja i uwarunkowania prawne utrudniające realizację istotnych inicjatyw rozwojowych.</p> <p>8. Niski poziom produkcji energii z OZE, efektywnego systemu ochrony środowiska i gospodarowania przestrzenią</p> <p>9. Degradacja środowiska naturalnego i niski poziom świadomości ekologicznej Polaków</p> <p>10. Niska opłacalność działalności rolniczej</p> <p>11. Brak podejmowania działań zdecydowanie wspierającej rozwój przedsiębiorczości i obszarów wiejskich w Polsce</p> <p>12. Niedostateczne mechanizmy i programy administracji państwowej wspierające rozwój przedsiębiorczości, społeczeństwa obywatelskiego i wykorzystanie środków UE</p>	<p>Przedstawione zagrożenia wynikają z analizy trendów przedstawionych w analizie społeczno-gospodarczej obszaru LGD oraz ewaluacji Lokalnej Strategii Rozwoju 2014-2022 lub zostały zgłoszone podczas warsztatów partycypacyjnych.</p>
---	---	--	---

21. Rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich 22. Potencjał rolnictwa jako zagłębia owocowo – warzywnego północnego Mazowsza i możliwość dalszego rozwijania funkcji rolniczej regionu 23. Dywersyfikacja źródeł dochodu w rolnictwie ludności wiejskiej 24. Podejmowane inwestycje i działania mające na celu poprawę dostępności komunikacyjnej obszaru			
---	--	--	--

Podsumowanie:

Sporządzona analiza potrzeb i potencjału LSR diagnoza, ankieta (elektroniczna i audytoryjna), materiał zebrany w dialogu w oparciu o metody partycypacyjne (otwarte spotkania informacyjno-konsultacyjne – 10 spotkań), stanowiły podstawę do opracowania przedmiotowej analizy SWOT.

Partnerstwo objęte LSR stanowi obszar o charakterze typowo rolniczy, przy udziale 3 małych miast tj. Bodzanowa, Drobin, Bielska oraz ośrodków z przeważającym oddziaływaniem miasta Płocka tj. części gminy Bielsk, Radzanowo i Słupno. Na analizowanym obszarze wciąż obserwowany jest niewystarczający udział firm o kluczowym znaczeniu dla całego obszaru, z wyjątkiem PERN gm. Słupno, Zakładami Olewnik gm. Drobin, Helios Sp. z o.o. w gm. Brochów, których potencjał zatrudnienia nie zaspokaja potrzeb mieszkańców całego obszaru. Jednocześnie obserwuje się występowanie dość niskiego wykorzystania potencjału w zakresie: przedsiębiorczości mieszkańców i lokalnych zasobów kapitału, co skutkuje brakiem większej ilości małych firm, które mogłyby wypełnić lukę na rynku pracy stworzoną przez brak dużych przedsiębiorstw i odpowiadać na zapotrzebowanie starzejącego się społeczeństwa tzw. srebrnej gospodarki. W rezultacie występująca lokalna baza ofert pracy na obszarze jest bardzo ograniczona. Powyższe współwystępuje z korzystnym położeniem pomiędzy aglomeracją warszawską a dużym subregionalnym ośrodkiem administracyjno-gospodarczym, jakim jest Płock, a także w pobliżu innych, szybko rozwijających się ośrodków miejskich: Płońska i Sochaczewa. Takie położenie przyczyniło się do ochrony tego obszaru od kompletnej degradacji społeczno-gospodarczej w okresie transformacji ustrojowej, pozwalając wielu mieszkańcom znaleźć pracę w tych ośrodkach. Obserwowalnym ubocznym skutkiem tego stanu jest wyłączenie tych, relatywnie aktywnych osób, z procesu rozwoju lokalnego, a w rezultacie tego i innych wymienionych czynników, stagnacja społeczno-gospodarcza. Rezultatem postępującej stagnacji jest wyludnianie się obszaru: na niski wskaźnik przyrostu naturalnego (w ostatnim okresie ujemny) nakłada się ujemny bilans migracji, poza obszarami bezpośredniego oddziaływania m. Płocka. Wyjeżdżają głównie młodzi ludzie, co stanowi zagrożenie dla przyszłości społeczności lokalnej, w kontekście starzenia się społeczeństwa, niskiej aktywności społecznej i postępujących zjawisk wykluczenia społecznego.

Kolejnym, obok położenia, ogromnym atutem obszaru są atrakcyjne warunki przyrodniczo-krajobrazowe, w tym zwłaszcza dolina Wisły – potencjalny obszar chroniony w ramach systemu Natura 2000. Niestety, potencjał ten wciąż jest wykorzystywany w minimalnym stopniu dla rozwoju lokalnego, przy czym zauważalny jest brak tworzenia spójnej oferty turystycznej wśród gmin i organizacji wchodzących w skład partnerstwa. Inne szanse rozwojowe wiążą się z ogólną poprawą koniunktury gospodarczej w Polsce i wynikającym z niej wzrostem zamożności społeczeństwa i rozwojem pobliskich ośrodków miejskich (potencjalne rynki dla produktów i usług obszaru LSR), istnieniem programów i funduszy wspierających rozwój, takich jak PS WPR oraz inne, mniej istotne na tym obszarze, czynniki.

Czynnikiem stymulującym wykorzystanie istniejących atutów obszaru, powinny stać się: postęp cywilizacyjny w społeczności lokalnej, ciągle duża grupa młodych, dość dobrze wykształconych ludzi oraz istnienie Lokalnej Grupy Działania z doświadczeniem realizacji Osy LEADER w latach 2007 – 2013 oraz 2016 - 2022.

Warunkiem zrównoważonego rozwoju obszaru Partnerstwa jest aktywizacja społeczności lokalnej i rozwój jej potencjału, jak również sięgnięcie po wspomniane walory przyrodnicze i kulturowe, potencjał OZE i istniejący potencjał rolniczy. Dzięki temu będzie możliwe ograniczenie słabych stron obszaru Partnerstwa „*Razem dla Rozwoju*”, w tym tych dotyczących braku kapitału i zjawisk wykluczenia społecznego, niskiego poziomu rozwoju przedsiębiorczości, niewystarczającej liczby miejsc pracy, niskich kwalifikacji mieszkańców niedostosowanej do potrzeb gospodarki, braku oferty turystycznej, promocji obszaru, względnie niskiej aktywności społecznej

i świadomości ekologicznej mieszkańców oraz ograniczonego poziomu współpracy samorządów lokalnych obszaru. Działania te będą też ograniczać oddziaływanie zewnętrznych negatywnych dla rozwoju obszaru zjawisk i procesów, takich jak: brak polityki zdecydowanie wspierającej rozwój przedsiębiorczości i obszarów wiejskich w Polsce, słabość aparatu administracji państwowej i regionalnej ograniczająca rozwój przedsiębiorczości, społeczeństwa obywatelskiego i wykorzystanie środków UE, niska opłacalność działalności rolniczej, brak produkcji energii z OZE, efektywnego systemu ochrony środowiska i gospodarowania przestrzenią.

4.3. Obszary na które może mieć wpływ LSR

W wyniku analizy potrzeb i potencjału obszaru LSR podsumowanej spójną analizą SWOT całego obszaru wskazać należy, iż obszar partnerstwa LGD „Razem dla Rozwoju” jest obszarem o dużym potencjale przyrodniczo – turystycznym, który doświadcza negatywnych procesów demograficznych, w tym starzenia się społeczeństwa i posiada niewykorzystane zasoby społeczno - kulturowe.

W wyniku analizy problemowej potrzeb rozwojowych i potencjałów obszaru wdrażania LSR (problemy) wyznaczono najważniejsze wyzwania stojące przez LGD (cele) oraz grupy docelowe istotne dla realizacji LSR.

Obszar LGD boryka się z problemami horyzontalnymi dotyczącymi wielu gmin wiejskich na Mazowszu, zwłaszcza tych o rolniczym charakterze. Problemy te dotyczą depopulacji oraz starzenia się społeczeństwa, kwestii środowiskowo-energetycznych, poprawy stanu infrastruktury i rozwijania przedsiębiorczości. Aby je zminimalizować skoncentrowano się na trzech obszarach, w których interwencja powinna przynieść największe efekty w odniesieniu do nakładów. W każdym z obszarów to Mieszkańcy są priorytetem – integracja społeczna, poprawa warunków ich życia oraz aktywizacja społeczna i gospodarcza.

PROBLEMY	POTENCJAŁY/ZASOBY	WYZWANIA	POTRZEBY
<p>Depopulacja i starzenie się społeczeństwa</p> <p>Ograniczony dostęp do usług publicznych</p> <p>Ograniczony dostęp do usług komercyjnych oraz okołorolniczych</p> <p>Niska przedsiębiorczość mieszkańców – problem młodych bezrobotnych</p> <p>Niewystarczająca liczba działań aktywizujących dla seniorów</p> <p>Niewystarczająca liczba działań aktywizujących dla dzieci i młodzieży</p> <p>Niewystarczająca oferta spędzania czasu wolnego (kultura, rekreacja, sport, imprezy lokalne)</p>	<p>Potencjał rolniczy obszaru (użytki rolne stanowią 80% powierzchni LGD)</p> <p>Rosnące zapotrzebowanie na usługi dla mieszkańców blisko miejsca zamieszkania</p> <p>Rosnący potencjał organizacji pozarządowych, w szczególności KGW i innych stowarzyszeń, mieszkańcy angażują się w ich działania</p> <p>Mieszkańcy chętnie uczestniczą w imprezach kulturalnych, rekreacyjnych i sportowych</p> <p>Istniejąca (częściowo niedoinwestowana) infrastruktura kultury, turystyki, rekreacji, zabytki</p> <p>Pozyskiwanie dotacji zewnętrznych przez samorządy</p>	<p>Rozwój (nowe i istniejące firmy) działalności gospodarczej w zakresie usług dla mieszkańców i obsługi ruchu turystycznego</p> <p>Kreowanie nowych i podnoszenie kwalifikacji obecnych liderów lokalnych</p> <p>Aktywizacja dzieci i młodzieży – organizacja zajęć aktywizacyjnych, edukacyjnych, kulturalnych</p> <p>Aktywizacja seniorów – organizacja warsztatów, budujących kompetencje cyfrowe osób starszych–</p> <p>Poprawa oferty spędzania czasu wolnego w sferze kultury, sportu i rekreacji poprzez organizację</p>	<p>Aktywizacja gospodarcza i społeczna włączająca mieszkańców</p>

	Samorządy gminne są aktywnymi lokalnymi gospodarzami, koncentrującymi się na zrównoważonym rozwoju	wydarzeń lokalnych –	
Punktowe braki w zakresie infrastruktury społecznej Przestarzała części obiektów infrastruktury społecznej Braki w wyposażeniu obiektów społecznych (świetlice, domy kultury, remizy OSP, obiekty sportowe, mała architektura) Ograniczenia w dostępie do obiektów publicznych osób z niepełnosprawnościami i wdrażania e-usług Konieczność modernizacji obiektów kultury, turystyki i zabytków	Istniejąca infrastruktura społeczna (świetlice, domy ludowe, remizy OSP, obiekty sportowe, mała architektura) Dostępność komunikacyjna zapewniona dzięki dobrze rozwiniętej sieci dróg Bogate dziedzictwo historyczne (zbytki, szlaki, miejsca pamięci), zasoby przyrodniczo-krajobrazowe oraz kulturowe – potencjał turystyczny Istniejąca infrastruktura kultury i dziedzictwa	Modernizacja i wyposażenie infrastruktury społecznej (m.in. remizy OSP, domy ludowe, świetlice, boiska, mała architektura) Poprawa dostępności obiektów publicznych dla osób z niepełnosprawnościami i udostępnianie e-usług Zachowanie dziedzictwa kulturowego obszaru poprzez poprawę stanu zachowania zabytków Stworzenie spójnej dla obszaru oferty turystycznej Działania w obszarze infrastruktury kultury, zachowania zabytków, infrastruktury turystyki i czasu wolnego (wykorzystanie lokalnych potencjałów)	Poprawa jakości infrastruktury społecznej, turystycznej i rekreacyjnej
Niska świadomość ekologiczna mieszkańców Zbyt mały udział OZE i zielonej gospodarki u przedsiębiorców Niska emisja - mieszkańcy Rozproszona zabudowa na obszarach wiejskich Brak lokalnych firm działających w sektorze OZE i energooszczędności (projektowanie, wykonawstwo, urządzenia, sterowanie	Popyt na usługi w zakresie OZE Rozwijająca się zielona gospodarka Nowe technologie w zakresie energooszczędności i OZE Wysokie ceny energii działające jako katalizator zmian Pozytywne doświadczenia mieszkańców z OZE Dostępność e-usług na poziomie centralnym	Rozwój (nowe i istniejące firmy) przedsiębiorczości promującej lub wykorzystującej energooszczędne rozwiązania i OZE (zielona gospodarka, usługi w zakresie produkcji OZE i montażu ekologicznych źródeł ciepła, rozwój ekoturystyki, rozwój turystyki opartej na środowisku naturalnym, rozwój pozarolniczych form działalności	Wzmacnianie innowacyjnego potencjału i świadomości ekologicznej Mieszkańców

itp.) Niski poziom wdrażania nowoczesnych technologii teleinformatycznych Zbyt energochłonna infrastruktura publiczna – wysokie koszty eksploatacji i emisje zanieczyszczeń	Rozwój usług i społeczeństwa informacyjnego	gospodarczej, w tym agroturystyki i zagród edukacyjnych, rozwój technologii teleinformatycznych) Zastosowanie energooszczędnych rozwiązań w infrastrukturze publicznej Podnoszenie świadomości i kwalifikacji mieszkańców w zakresie ekologii, przeciwdziałania zmianom klimatu, energooszczędności, OZE, zrównoważonego rozwoju, innowacji	
---	---	---	--

Na podstawie zgrupowanych potrzeb wyznaczono główne obszary interwencji oraz sformułowano następujące CELE:

- Aktywizacja gospodarcza i społeczna mieszkańców/cel nastawiony na inkluzywność/
 - Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez rozwój infrastruktury społecznej, turystycznej i rekreacyjnej
 - Rozwój innowacyjnego potencjału i świadomości ekologicznej mieszkańców /cel nastawiony na innowacje/
- Grupy docelowe

W wyniku badania ankietowego, warsztatów konsultacyjnych z mieszkańcami, analizy danych diagnostycznych oraz konsultacji w punkcie informacyjno – konsultacyjnym, **zidentyfikowano osoby w niekorzystnej sytuacji obejmujące: kobiety, osoby poszukujące zatrudnienia, w tym mieszkańców osiedli po-PGR, migrantów osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunów.** Osoby w niekorzystnej sytuacji będą odbiorcami dedykowanych celów i przedsięwzięć w ramach poszczególnych grup docelowych szczególnie istotne dla realizacji LSR.

Dzieci i młodzież	Osoby poszukujące zatrudnienia, kobiety	Osoby niepełnosprawne i ich opiekunowie, osoby starsze	Lokalni liderzy
Osoby do 25 roku życia, w tym osoby poszukujące pracy i kobiety	Osoby poszukujące pracy i kobiety zainteresowani założeniem lub rozwijaniem działalności gospodarczej	Osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunowie oraz osoby powyżej 55 roku życia	Osoby z sektora społecznego, publicznego i gospodarczego działające na rzecz lokalnych społeczności, w tym osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunowie
Przeciwdziałanie depopulacji obszaru LGD wymaga tworzenia korzystnych warunków rozwojowych dla dzieci i młodzieży. Już na etapie przygotowywania LSR, zapewniono aktywny udział młodzieży w proces jej powstawania, tak aby aktywować ludzi młodych z obszaru Partnerstwa do działania na rzecz jego rozwoju i wyzwania potencjału. Zakłada się wspieranie	Mikroprzedsiębiorstwa zwłaszcza na terenach wiejskich są generatorem miejsc pracy. Bariera założenia czy rozwoju na wstępnym etapie działalności gospodarczej sprawia, że kobiety i młodzi ludzie szukają innych form zarabiania, na terenie LGD często są to wyjazdy do dużych miast lub za granicę. To przyczynia się do depopulacji. Wsparcie dla przedsiębiorczych osób	Szybko postępujące starzenie się społeczeństwa sprawia, że liczba osób niepełnosprawnych i seniorów rośnie (ponad ¼ mieszkańców obszaru LGD). Na terenach wiejskich problem jest spotęgowany większą chorobowością i niepełnosprawnościami (wypadkowość w rolnictwie). Dobrostan psychofizyczny seniorów wiąże się bezpośrednio z ich	Lokalni liderzy animują aktywność społeczną, to dzięki nim możliwe jest włączanie mieszkańców w różne działania i budowanie lokalnych wspólnot. Osoby te funkcjonują w sferze organizacji pozarządowych (KGW, OSP, Stowarzyszeń, Fundacji), grupach nieformalnych, sołtysi, działają w strukturach samorządowych, radni

<p>inicjatyw na rzecz ludzi młodych w ramach LSR poprzez skierowanie do nich o oferty organizacji zajęć aktywizacyjnych, edukacyjnych, kulturalnych zajęć. Zakłada się realizację tego zadania w formie projektu Partnerskiego z podmiotem z poza obszaru LGD. Jednocześnie oferta taka przekłada się będzie na wyzwaniu przedsiębiorczości wśród osób młodych i na decyzje młodych ludzi o pozostaniu w rodzinnych miejscowościach i zakładaniu tu rodzin.</p>	<p>przyczyni się do powstania miejsc pracy, wsparcia osób w niekorzystnej sytuacji oraz generowania dobrych przykładów dla innych, a pośrednio do dostarczenia usług lokalnej społeczności.</p>	<p>aktywnością społeczną. Zapewnienie zajęć dla osób niepełnosprawnych i seniorów, a tym samym kontaktów społecznych przyczynia się do ich lepszej kondycji, a także stanowi odciążenie dla domowników. W części projektów międzypokoleniowych istnieje szansa na wykorzystanie potencjału i doświadczeń seniorów.</p>	
<p>Dedykowane przedsięwzięcie w ramach Celu 1 – Aktywizacja dzieci i młodzieży – organizacja zajęć aktywizacyjnych, edukacyjnych, kulturalnych itp. Dedykowane przedsięwzięcie w ramach Celu 3 - Podnoszenie świadomości i kwalifikacji mieszkańców w zakresie ekologii, przeciwdziałania zmianom klimatu, energooszczędności, OZE, zrównoważonego rozwoju, innowacji – operacja własna</p>	<p>Preferencje punktowe w ramach przedsięwzięć związanych z podejmowaniem/rozwijaniem działalności gospodarczej w celu 1 i w celu 3. Przewiduje się dodatkowe wsparcie dla kobiet i osób poszukujących zatrudnienia w ramach wdrażania LSR oraz ze środków ze Programu Regionalnego „Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027”, Priorytet VI Fundusze Europejskie dla aktywnego zawodowo Mazowsza, Działanie 6.1 Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych i osób młodych /operacja własna LGD lub partner projektu/</p>	<p>Dedykowane przedsięwzięcie w ramach Celu 1 – Aktywizacja seniorów – organizacja warsztatów budujących kompetencje cyfrowe osób starszych, Dedykowane przedsięwzięcie w ramach Celu 2 – Poprawa dostępności obiektów publicznych dla osób z niepełnosprawnościami i dostosowanie publicznych stron internetowych Działania w obszarze infrastruktury kultury, zachowania zabytków, infrastruktury turystyki i czasu wolnego (wykorzystanie lokalnych potencjałów) Dedykowane przedsięwzięcie w ramach Celu 3- Podnoszenie świadomości i kwalifikacji mieszkańców w zakresie ekologii, przeciwdziałania zmianom klimatu, energooszczędności, OZE, zrównoważonego rozwoju, innowacji – operacja własna</p>	<p>Dedykowane przedsięwzięcie w ramach Celu 1 – Koncepcja Smart Village Poprawa oferty spędzania czasu wolnego w sferze kultury, sportu i rekreacji poprzez organizację wydarzeń lokalnych – działania realizowane w formie projektu grantowego zakłada preferencje punktowe dla grantów realizowanych w partnerstwie z innymi podmiotami z obszaru LSR. Dedykowane przedsięwzięcie w ramach Celu 3 - Podnoszenie świadomości i kwalifikacji mieszkańców w zakresie ekologii, przeciwdziałania zmianom klimatu, energooszczędności, OZE, zrównoważonego rozwoju, innowacji – operacja własna</p>

Ponadto w realizacji LSR uczestniczyć będą następujące podmioty:

Przedstawiciele trzeciego sektora(organizacje pozarządowe, OSP, grupy nieformalne, sołectwa, zespoły regionalne i ludowe, itp.), **kościół i związki wyznaniowe** – będące wyrazem aktywności obywatelskiej, nośnikiem tradycji i kultury oraz podmiotami aktywnie działającymi na rzecz kultury, dziedzictwa kulturowego ochrony środowiska przyrodniczego i zagwarantowania spójności społecznej obszaru.

Planowany zakres interwencji: Realizacja projektów w ramach projektów konkursowych i grantowych oraz koncepcji Smart Village, również w partnerstwie, bez wymaganego wkładu finansowego.

Samorządy gminne (mieszkańcy oraz władze publiczne i instytucje publiczne) – jako podmioty odpowiedzialne m.in. za rozwój infrastruktury i oferty czasu wolnego oraz jej beneficjenci, a także jako podmioty odpowiedzialne za politykę kulturalną, społeczną.

Planowany zakres interwencji: Bezpośrednia interwencja polegająca na skierowaniu wsparcia na przedsięwzięcia z zakresu modernizacji infrastruktury publicznej i zwiększania jej dostępności. Pośrednio – preferencje przy wyborze operacji dotyczących infrastruktury mającej wpływ na poprawę jakości życia, realizujących cele środowiskowe lub klimatyczne

- **Przedsiębiorcy i podmioty gospodarcze, lokalni wytwórcy** – podmioty, które – rozwijając oraz rozszerzając profil swojej działalności – mogą przyczynić się do poprawy warunków życia i funkcjonowania grup w niekorzystnej sytuacji na rynku pracy i zapobiegać ich wykluczeniu społecznemu i gospodarczemu.

Planowany zakres interwencji: wsparcia finansowego w formie dofinansowania do powstawania lub rozwoju istniejących przedsiębiorstw.

Bezpośrednia interwencja polegająca na wsparciu dla osób podejmujących działalność gospodarczą

- **LGD „Razem dla Rozwoju”** – jako podmiot inicjujący projekty kultywowania lokalnej tradycji i kultury, działania na rzecz edukacji, integracji i rozwoju oferty czasu wolnego, zwiększania integracji społeczeństwa obszaru LGD, kształtowania i animowania partnerstw, postaw przedsiębiorczych, rozwoju energetyki odnawialnej w regionie.

Planowany zakres interwencji: Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju, wzmocnienie kapitału społecznego w społecznościach wiejskich, stosowanie innowacyjnych rozwiązań w zakresie rozwoju społecznego i gospodarczego, realizacji operacji własnych ukierunkowanych na edukację nieformalną seniorów i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, rozwój kompleksowej oferty turystycznej regionu oraz promowania inicjatyw ekologicznych na całym obszarze partnerstwa.

Zasada równości szans i niedyskryminacji.

LSR na lata 2023-2027 przygotowana została z zachowaniem przestrzegania zasady równości szans i niedyskryminacji, w tym dostępności dla osób z niepełnosprawnościami lub ludzi młodych oraz zasady równości kobiet i mężczyzn. Powyższa zasada zachowana będzie również w całym procesie wdrażania LSR na obszarze partnerstwa, poprzez:

Zasada równości szans i niedyskryminacji – umożliwienie wszystkim osobom – bez względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę lub pochodzenie etniczne, wyznawaną religię lub światopogląd, orientację seksualną – sprawiedliwego, pełnego uczestnictwa we wszystkich przedsięwzięciach zaplanowanych w LSR na jednakowych zasadach.

Zasada równości szans kobiet i mężczyzn – w ramach wdrażania LSR podejmowane są działania na rzecz osiągnięcia stanu, w którym kobietom i mężczyznom przypisuje się taką samą wartość społeczną, równe prawa i równe obowiązki oraz równy dostęp do zasobów (środki finansowe, szanse rozwoju), z których mogą korzystać. Zasada ta gwarantować będzie możliwość wyboru drogi życiowej bez ograniczeń wynikających ze stereotypów płci.

Wdrażanie komplementarnych instrumentów terytorialnych na obszarze LGD

Szczegółowa analiza potencjału i potrzeb obszaru partnerstwa pozwoliła wskazać obszary które LGD może wesprzeć, zarówno o zasięgu lokalnym, jak i -ponadlokalne. Inicjatywy, które uwzględniają na danym obszarze wdrażanie pozostałych instrumentów terytorialnych obejmują:

- Rozbudowa i poprawa standardu infrastruktury turystycznej, kulturowej lub rekreacyjnej oraz poprawa estetyki miejscowości na obszarze LGD (Projekty inwestycyjne infrastrukturalne zagospodarowujące przestrzeń publiczną oraz szkoleniowe) – potencjalne źródło finansowania „Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027”- EFRR– Projekty dedykowane Lokalnym Grupom Działania.

- Aktywizacja zawodowa kobiet – projekty szkoleniowe i aktywizacyjne dla młodych kobiet z obszaru LGD dodatkowe wsparcie dla kobiet, ze środków ze Programu Regionalnego „Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027”, - EFS+ Priorytet VI Fundusze Europejskie dla aktywnego zawodowo Mazowsza, Działanie 6.1 Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych i osób młodych /operacja własna LGD lub partner projektu/

Zasada zrównoważenia środowiskowego LSR

Zasada zrównoważenia środowiskowego to szeroko rozumiana interwencja mająca na celu wspieranie dostarczania wiedzy, tworzenia innowacji i wymiany dla rolnictwa i obszarów wiejskich w celu poprawy zrównoważonych wyników gospodarczych, społecznych, środowiskowych, klimatycznych i efektywności wykorzystania zasobów

LGD „Razem dla Rozwoju” w LSR na lata 2023-2027 przewiduje działania na rzecz przestrzegania zasady zrównoważenia środowiskowego poprzez:

- Kreowanie nowych i podnoszenie kwalifikacji obecnych liderów lokalnych – SMART (Projekt grantowy przygotowania Koncepcji Smart Village, w tym inicjatyw ekologicznych, w zakresie realizacji celu Aktywizacja gospodarcza i społeczna mieszkańców)
- Aktywizacja dzieci i młodzieży – organizacja zajęć aktywizacyjnych, edukacyjnych, kulturalnych – (PROJET PARTNERSKI w zakresie realizacji celu Aktywizacja gospodarcza i społeczna mieszkańców)
- Aktywizacja seniorów – organizacja warsztatów, budujących kompetencje cyfrowe osób starszych– (Operacja własna w zakresie realizacji celu Aktywizacja gospodarcza i społeczna mieszkańców)
- Rozwój (nowe i istniejące firmy) przedsiębiorczości promującej lub wykorzystującej energooszczędne rozwiązania, zieloną gospodarkę i OZE(Projekty konkursowe w ramach realizacji Celu 3 Rozwój innowacyjnego potencjału i świadomości ekologicznej mieszkańców)
- Zastosowanie energooszczędnych rozwiązań i/lub montaż OZE w infrastrukturze publicznej (Projekty konkursowe w ramach realizacji celu Rozwój innowacyjnego potencjału i świadomości ekologicznej mieszkańców)
- Podnoszenie wiedzy społeczności lokalnej w zakresie ekologii, przeciwdziałania zmianom klimatu, energooszczędności, OZE, zrównoważonego rozwoju, innowacji ochrony środowiska i zmian klimatycznych, także z wykorzystaniem rozwiązań OZE(Operacja własna w ramach realizacji celu Rozwój innowacyjnego potencjału i świadomości ekologicznej mieszkańców)
- Planowane przedsięwzięcia w ramach realizacji Celu 2Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez rozwój infrastruktury społecznej, turystycznej i rekreacyjnej

Powyższe przedsięwzięcia realizowane będą w ramach wdrażania LSR w ww. formie. Monitoring ich realizacji wraz z osiąganiem zakładanych wskaźników tj. liczby osób, które "korzystają" z finansowanego działania podlegać będzie ocenie w ramach ewaluacji wdrażania LSR. Szczegółowy zakres monitoringu zawarty został w Rozdziale X Monitoring i ewaluacja.

Rozdział V.

5 Spójność, komplementarność, synergia

Lokalna Strategia Rozwoju LGD „Razem dla Rozwoju” na lata 2023-2027 jest zgodna i komplementarna z dokumentami strategicznymi wyższego szczebla. W celu zobrazowania zależności pomiędzy Lokalną Strategią Rozwoju LGD „Razem dla Rozwoju” na lata 2023-2027 a dokumentami strategicznymi szczebla krajowego, regionalnego i ponadlokalnego, w rozdziale opracowano matryce spójności celów LSR z priorytetami, celami i kierunkami interwencji zawartymi w nadrzędnych dokumentach strategicznych. Powyższe zestawienie ukazuje w sposób przejrzysty zgodność LSR z kluczowymi dokumentami planistycznymi definiującymi priorytety rozwojowe w obszarach tematycznie i sektorowo powiązanych z niniejszym dokumentem, tj.:

- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030
- Strategią Rozwoju Województwa Mazowieckiego do roku 2030,
- Programem Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027;
- Strategią Rozwoju Powiatu Płockiego na lata 2022 - 2027,
- Kierunkami rozwoju dla Obszaru Funkcjonalnego Aglomeracji Płockiej na lata 2015 – 2025,

W ujęciu tabelarycznym wykazano zgodność Lokalnej Strategii Rozwoju LGD „Razem dla Rozwoju” na lata 2023-2027 z kluczowymi dokumentami planistycznymi na szczeblu regionalnym ponadlokalnym, definiującymi priorytety rozwojowe w obszarach tematycznie powiązanych z niniejszym dokumentem. W drugiej części tabeli wykazano zgodność z lokalnymi dokumentami strategicznymi tj. Gmin członkowskich LGD.

Nadrzędne dokumenty strategiczne	Cele Lokalnej Strategii Rozwoju LGD „Razem dla Rozwoju” na lata 2023-2027		

	Aktywizacja gospodarcza i społeczna mieszkańców	Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez rozwój infrastruktury społecznej, turystycznej i rekreacyjnej	Rozwój innowacyjnego potencjału i świadomości ekologicznej mieszkańców
Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030 Dokument określa główne trendy, wyzwania i scenariusze rozwoju społeczno-gospodarczego Polski, a także kierunki przestrzennego zagospodarowania kraju, z uwzględnieniem zrównoważonego rozwoju. Stanowi opis nowego projektu cywilizacyjnego, zorientowanego na przyszłość, w perspektywie do 2030 roku	Zgodność z celami: Cel 3: Poprawa dostępności i jakości edukacji na wszystkich etapach oraz podniesienie konkurencyjności nauki Cel 5: Stworzenie Polski Cyfrowej Cel 6: Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie „workfarestate” Cel 11: Wzrost społecznego kapitału rozwoju	Zgodność z celami: Cel 1: Wspieranie prorozwojowej alokacji zasobów w gospodarce, stworzenie warunków dla wzrostu oszczędności oraz podaży pracy i innowacji Cel 4: Wzrost wydajności i konkurencyjności gospodarki	Zgodność z celami: Cel 7: Zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego oraz ochrona i poprawa stanu środowiska
Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030	Zgodność z celami: Cel 18. Rozwój kapitału ludzkiego i społecznego Cel 19. Aktywizacja rezerw rynku pracy oraz działania na rzecz poprawy sytuacji demograficznej Cel 22. Przeciwdziałanie zjawisku wykluczenia społecznego, integracja społeczna Cel 23. Wyrównanie szans edukacyjnych Cel 24. Podnoszenie standardów funkcjonowania infrastruktury społecznej oraz działania na rzecz ochrony zdrowia i bezpieczeństwa publicznego	Zgodność z celami: Cel 6. Wykorzystanie i wzmacnianie specjalizacji regionalnych Cel 11. Wzmacnianie potencjału rozwojowego i absorpcyjnego obszarów wiejskich Cel 12. Zwiększanie dostępu do szerokopasmowego internetu i e-usług Cel 27. Zapewnienie trwałego i zrównoważonego rozwoju oraz zachowanie wysokich walorów środowiska Cel 24. Podnoszenie standardów funkcjonowania infrastruktury społecznej oraz działania na rzecz ochrony zdrowia i bezpieczeństwa publicznego Cel 32. Wykorzystanie walorów środowiska	Zgodność z celami: Cel 11. Wzmacnianie potencjału rozwojowego i absorpcyjnego obszarów wiejskich Cel 25. Dywersyfikacja źródeł energii i jej efektywne wykorzystanie Cel 26. Wspieranie rozwoju przemysłu ekologicznego i eko-innowacji Cel 27. Zapewnienie trwałego i zrównoważonego rozwoju oraz zachowanie wysokich walorów środowiska Cel 31. Produkcja energii ze źródeł odnawialnych

		<p>przyrodniczego oraz potencjału dziedzictwa kulturowego do zwiększenia atrakcyjności turystycznej regionu</p> <p>Cel 33. Upowszechnianie kultury i twórczości</p>	
<p>Program Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027</p>	<p>Zgodność z osiami priorytetowymi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Fundusze Europejskie dla aktywnego zawodowo Mazowsza - Fundusze Europejskie dla nowoczesnej i dostępnej edukacji na Mazowszu - Fundusze Europejskie dla aktywnej integracji oraz rozwoju usług społecznych i zdrowotnych na Mazowszu 	<p>Zgodność z osiami priorytetowymi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Fundusze Europejskie dla bardziej konkurencyjnego i inteligentnego Mazowsza - Fundusze Europejskie dla wyższej jakości życia na Mazowszu - Mazowsze bliższe obywatelom dzięki Funduszom Europejskim 	<p>Zgodność z osiami priorytetowymi:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Fundusze Europejskie na zielony rozwój Mazowsza
<p>Strategia Rozwoju Powiatu Plockiego na lata 2022 - 2027</p>	<p>Zgodność z celami:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wysoka jakość kształcenia i dostosowanie działań edukacyjnych do zmieniających się uwarunkowań społeczno-gospodarczych - Integracja społeczna i budowa tożsamości lokalnej - Ograniczanie obszarów wykluczenia społecznego i likwidacja barier izolacji społecznej 	<p>Zgodność z celami:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ochrona i promocja zasobów krajobrazowych i przyrodniczych - Podnoszenie poziomu atrakcyjności turystycznej i rozwój bazy turystycznej powiatu 	<p>Zgodność z celami:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zwiększanie świadomości ekologicznej mieszkańców powiatu - Tworzenie warunków dla nowych inwestycji i rozwoju przedsiębiorczości
<p>Zintegrowana Strategia Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Aglomeracji Plockiej</p>	<p>Zgodność z celami:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kompleksowa rewitalizacja przestrzenna, gospodarcza i społeczna - Preferowanie kompleksowej rewitalizacji ze szczególnym uwzględnieniem włączenia społecznego 	<p>Zgodność z celami:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wspomaganie modernizacji i rewitalizacji obiektów i obszarów infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej - Wspieranie obszarów recepcji turystycznej w wyposażenie - Tworzenie Lokalnego Produktu turystycznego 	<p>Zgodność z celami:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Wspieranie gospodarki przyjaznej środowisku i społeczeństwu - Wspieranie przedsięwzięć związanych z efektywnym wykorzystaniem energii oraz zwiększania udziału odnawialnych źródeł energii w OFAP. - Wspieranie działań na rzecz wytwarzania energii pochodzącej ze źródeł odnawialnych oraz

			oszczędnego gospodarowania energią.
Lokalne dokumenty strategiczne			
Strategia Rozwoju Gminy Bielsk na lata 2021 – 2027	Zgodność z celami: - Integracja społeczności Lokalnej - Aktywizacja społeczności lokalnej - Kursy i szkolenia dla mieszkańców - Poprawa warunków życia na terenie gminy przy wykorzystaniu istniejących zasobów	Zgodność z celami: - Rozwój turystyki i rekreacji - Rozwój kultury fizycznej poprzez kształtowanie terenów rekreacyjnych i urządzeń sportowych - Rozbudowa infrastruktury sportowej i turystycznej - Poprawa atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej gminy - Budowa i modernizacja infrastruktury technicznej	Zgodność z celami: - Podniesienie konkurencyjności i innowacyjności gospodarki lokalnej - Rozwój infrastruktury technicznej i poprawa jakości powietrza
Strategia Rozwoju Gminy Bodzanów na lata 2017-2027	Zgodność z celami: - Podniesienie standardu jakości życia - Integracja społeczności lokalnej - Aktywizacja społeczności lokalnej	Zgodność z celami: - Rozwój turystyki i rekreacji - Rozwój kultury fizycznej poprzez kształtowanie terenów rekreacyjnych i urządzeń sportowych - Rozbudowa infrastruktury turystycznej - Poprawa atrakcyjności turystycznej i rekreacyjnej gminy - Poprawa stanu przestrzeni publicznej	Zgodność z celami: - Rozwój infrastruktury technicznej i poprawa jakości powietrza - Poprawa warunków życia na terenie gminy przy wykorzystaniu istniejących zasobów
Strategii Rozwoju Gminy Bulkowo do 2025 roku	Zgodność z celami: - Integracja mieszkańców, rozwój kapitału ludzkiego i wykorzystanie potencjału społeczności gminy - Integracja społeczności gminy i budowanie patriotyzmu lokalnego - Rozwój osobisty mieszkańców - Rozwój społeczeństwa obywatelskiego - Ograniczanie wykluczenia społecznego	Zgodność z celami: -Efektywne wykorzystanie wewnętrznych i zewnętrznych zasobów - Rozwój i podniesienie jakości infrastruktury społecznej - Efektywne wykorzystanie zasobów gminy - Promocja walorów gminy - Rozwój i podniesienie jakości infrastruktury technicznej - Wykorzystanie walorów turystycznych dla rozwoju gospodarczego	Zgodność z celami: - Ochrona i podnoszenie jakości walorów przyrodniczych i rolniczych obszaru gminy - Ochrona środowiska i krajobrazu gminy - Aktywizacja gospodarcza gminy i tworzenie miejsc pracy - Konwersja na ekologiczne i odnawialne źródła energii
Strategia Rozwoju	Zgodność z celami:	Zgodność z celami:	Zgodność z celami:

<p>Brochów na lata 2015 – 2022</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Poprawa jakości życia mieszkańców gminy - Poprawa funkcjonowania usług - Promowanie rozwoju zasobów ludzkich w gminie oświatowych - Rozwój infrastruktury społeczeństwa informacyjnego - Poprawa bazy materialnej kultury, zwiększenie oferty kulturalnej 	<ul style="list-style-type: none"> - Ochrona zachowanie i rewitalizacja zasobów dziedzictwa kulturowego i tożsamości gminy - Przygotowanie terenów inwestycyjnych i promocja istniejących dla zapewnienia zrównoważonego rozwoju gminy z zachowaniem jej walorów przyrodniczych - Poprawa bazy materialnej kultury, zwiększenie oferty kulturalnej - Rozwój funkcji turystycznych i rekreacyjnych - Promocja gminy i terenów ofertowych, prawnie przygotowanych do rozwoju funkcji rekreacyjnej 	<ul style="list-style-type: none"> - Rozwój turystyki kwalifikowanej i krajoznawczej (ekoturystyki) - Rozwój przedsiębiorczości mieszkańców i tworzenie poza rolniczych miejsc pracy - Rozwijanie różnych form edukacji ekologicznej - Ograniczenie emisji zanieczyszczeń i oszczędność energii
<p>Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Drobin na lata 2023-2030</p>	<p>Zgodność z celami:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Aktywna i zintegrowana lokalna społeczność - Wysokiej jakości usługi społeczne; - Aktywizacja i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu 	<p>Zgodność z celami:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Komfort i bezpieczeństwo mieszkańców - Aktywna działalność promocyjna Miasta i Gminy 	<p>Zgodność z celami:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dobry jakość środowiska przyrodniczego - Zrównoważona działalność gospodarcza - Komfort i bezpieczeństwo mieszkańców - Wsparcie dla lokalnych przedsiębiorców
<p>Strategia Rozwoju Gminy Mała Wieś do 2020 r</p>	<p>Zgodność z celami:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Inwestycje w kapitał społeczny gminy - Integracja i edukacja mieszkańców - Wsparcie dla lokalnych przedsiębiorstw - Zwiększenie atrakcyjności gminy Mała Wieś jako miejsca do życia 	<p>Zgodność z celami:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rozwój infrastruktury kulturalnej, sportowej i edukacyjnej - Podnoszenie jakości i rozwój przestrzeni publicznej - Ochrona dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego i wykorzystanie ich dla rozwoju - Podnoszenie świadomości mieszkańców i zabezpieczenie/odnowa cennych kulturowo i przyrodniczo obiektów - Rozwój infrastruktury rekreacyjnej i turystycznej 	<p>Zgodność z celami:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tworzenie miejsc pracy poprzez przyciąganie inwestorów i wsparcie rozwoju lokalnych firm i gospodarstw rolnych - Wsparcie dla lokalnych przedsiębiorstw - Miejsca pracy w nowoczesnej gospodarce

		w oparciu o zasoby kulturowe i przyrodnicze - Promocja gminy jako obszaru atrakcyjnego turystycznie, rekreacyjnie i mieszkaniowo	
Strategia Rozwoju Gminy Młodzieszyn na lata 2016 – 2026	Zgodność z celami: - Poprawa jakości życia mieszkańców gminy - Wzrost aktywności obywatelskiej i włączenie społeczne - Integracja nowych mieszkańców ze społecznością lokalną	Zgodność z celami: - Rozwój potencjału turystycznego i rekreacyjnego gminy - Promocja gminy jako miejsca atrakcyjnego dla inwestorów i turystów - Poszerzenie oferty urządzeń rekreacyjnych, siłowni zewnętrznych i szlaków rowerowych - Wzbogacanie oferty i jakości usług publicznych - Rozwój funkcji rekreacyjno-wypoczynkowych.	Zgodność z celami: - Rozwój potencjału gospodarczego - Rozwijający się rynek zielonej energii, w tym biomasy
Strategia Rozwoju Gminy Radzanowo na lata 2021-2027	Zgodność z celami: - Poprawa jakości życia wraz z rozwojem aktywności społecznej mieszkańców - Wzrost jakości życia społecznego mieszkańców, - Wzmacnianie oferty turystycznej i kulturowej gminy - Rozwój zawodowy mieszkańców	Zgodność z celami: - Atrakcyjna przestrzeń publiczna - Wzmacnianie oferty turystycznej i kulturowej gminy - Rozwój gospodarczy oraz rozbudowa infrastruktury technicznej	Zgodność z celami: - Zrównoważone kształtowanie ładu przestrzennego i ochrona środowiska. - Poprawa stanu środowiska naturalnego, w tym rozwój OZE - Rozwój atrakcyjności inwestycyjnej,
LOKALNY PROGRAM REWITALIZACJI GMINY I MIASTA WYSZOGRÓD NA LATA 2018-2023	Zgodność z celami: - Włączenie społeczne i aktywni mieszkańcy obszaru rewitalizacji - Aktywizacja zawodowa mieszkańców obszaru rewitalizacji - Integracja międzypokoleniowa mieszkańców obszaru rewitalizacji - Rozwój oferty edukacyjnej dla mieszkańców obszaru rewitalizacji	Zgodność z celami: - Zmodernizowana przestrzeń publiczna obszaru rewitalizacji - Nadanie nowych funkcjonalności budynkom - Rozwój infrastruktury społecznej - Poprawa stanu i estetyki budynków na obszarze rewitalizacji	Zgodność z celami: - Rozwój wyszogrodzkiej przedsiębiorczości - Działania na rzecz zrównoważonego rozwoju gminy - Rozwój oferty edukacyjnej dla mieszkańców obszaru rewitalizacji
Strategia Rozwoju Gminy Słupnodo 2030 r	Zgodność z celami: - Aktywność społeczna mieszkańców	Zgodność z celami: - Rozwój oferty spędzania czasu wolnego	Zgodność z celami: - Zachowanie wysokiej jakości środowiska naturalnego

	<ul style="list-style-type: none"> - Spędzanie czasu wolnego - Wczesnoszkolna oferta edukacyjna - Rozwój kapitału społecznego, wspieranie inicjatyw, aktywnych grup, organizacji społecznych i gospodarczych - Zapobieganie wykluczeniu społecznemu oraz wykluczeniu cyfrowemu - Doskonalenie standardów i działań w zakresie włączenia (także cyfrowego), aktywizacji, mobilności społecznej i zawodowej oraz integracji społecznej -Rozwój innowacyjnych przedsięwzięć, w tym w obszarze ekonomii społecznej oraz poprzez partnerstwo publiczno-społeczne (deinstytucjonalizacja), - Wyrównywanie szans edukacyjnych oraz wspieranie rozwoju dzieci i młodzieży, - Podnoszenie kompetencji kierowników, pracowników, animatorów w koordynowaniu i stosowaniu efektywnych modeli i metod prowadzenia działalności 	<p>(wypoczynkowo-rekreacyjnej)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Zagospodarowanie terenów zielonych - Atrakcyjność mieszkaniowo-funkcjonalna gminy - Funkcjonalność przestrzeni o szczególnym znaczeniu społecznym i gospodarczym, w tym przestrzeni publicznych sprzyjających integracji oraz rekreacji mieszkańców - Wykorzystywanie potencjału rzek i zbiorników wodnych oraz pozostałych zasobów przyrodniczych w rozwoju gminy - Rozwój form i jakości spędzania czasu wolnego (w szczególności sportowej, rekreacyjno-turystycznej) - Podnoszenie standardów funkcjonowania infrastruktury osiedlowej – doposażanie społeczne terenów mieszkaniowych i wielofunkcyjnych (mini centra usługowo-rekreacyjne - osiedlowe/soleckie, w tym: mała gastronomia, mini parki, place zabaw, zieleń i mała infrastruktura osiedlowa 	<ul style="list-style-type: none"> - Wspieranie działalności gospodarczej przyjaznej środowisku, w tym działalności rolniczej i współpracy przedsiębiorców - Wspieranie przedsiębiorczości i gospodarki ukierunkowanej specjalistycznie - Wypracowanie i wdrożenie programu aktywizacji gospodarczej, także na obszarach wiejskich, oraz wspólnej promocji gminy i przedsiębiorców - Dywersyfikacja źródeł energii i jej efektywne wykorzystanie - Realizacja inwestycji poprawiających czystość środowiska i adaptacji do zmian klimatu, - Realizacja inwestycji poprawiającej czystość środowiska, w tym proekologiczna transformacja energetyki i podnoszenie efektywności energetycznej. - Poprawa efektywności energetycznej budynków na terenie gminy, ze szczególnym uwzględnieniem budynków użyteczności publicznej
--	--	---	--

Cele LSR wpisują się tym samym w dokumenty strategiczne wszystkich 10 gmin wchodzących w skład obszaru LGD, które koncentrują się przede wszystkim na:

- budowaniu potencjału gospodarczego oraz podnoszeniu poziomu przedsiębiorczości mieszkańców,
- działaniach na rzecz wyrównywania szans osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- wzmacnianiu tożsamości lokalnej oraz aktywności mieszkańców,
- ochronie środowiska oraz podnoszeniu świadomości ekologicznej mieszkańców
- rozwoju infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej oraz oferty czasu wolnego,
- dbałości o dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze.

Zgodność z celami programowymi i działania komplementarne.

Cele LSR wypełniają założenia Inicjatywy LEADER/RLKS, która zgodnie z Planem Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 ukierunkowana jest na budowanie lokalnej tożsamości bazującej na aktywizacji społecznej i przy wykorzystaniu miejscowych zasobów w sposób zapewniający najlepsze zaspokojenie potrzeb społeczności wiejskich, w tym poprzez wykorzystanie wiedzy, innowacji i rozwiązań cyfrowych.

Dodatkowo nawiązując do celów przekrojowych PS WPR 2023-2027, cele i przedsięwzięci LSR będą osiągnięte przez realizację operacji w następujących zakresach wsparcia:

1. Rozwój przedsiębiorczości, w tym rozwój biogospodarki lub zielonej gospodarki;
2. Rozwój pozarolniczych funkcji gospodarstw rolnych;
3. Poprawa dostępu do usług dla lokalnych społeczności, z wyłączeniem inwestycji produkcyjnych oraz operacji w zakresach wymienionych punktach 1 - 2.
4. Przygotowanie koncepcji inteligentnej wsi.
5. Poprawa dostępu do małej infrastruktury publicznej.
6. Kształtowanie świadomości obywatelskiej o znaczeniu zrównoważonego rolnictwa, gospodarki rolno-spożywczej, zielonej gospodarki, biogospodarki oraz ochrony dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego polskiej wsi a także wzmacnianie programów edukacji liderów życia publicznego i społecznego.
7. Włączenie społeczne osób w niekorzystnej sytuacji.

LSR obejmuje także inicjatywy, które uwzględniają na danym obszarze wdrażanie pozostałych instrumentów terytorialnych w tym:

- „Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027” – EFRR projekty dedykowane Lokalnym Grupom Działania /projekt własny LGD infrastruktura w zakresie wykorzystania potencjału kulturowego, rekreacyjnego i turystycznego obszaru partnerstwa LGD/

- „Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027”, - EFS+, Priorytet VI Fundusze Europejskie dla aktywnego zawodowo Mazowsza, Działanie 6.1 Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych i osób młodych /operacja własna LGD lub partner projektu/

Dodatkowe środki EFRR, Programu Fundusze dla Mazowsza dedykowane LGD pozyskane na rozbudowę i poprawę standardu infrastruktury turystycznej, kulturowej lub rekreacyjnej oraz poprawę estetyki miejscowości na obszarze LGD (zarówno projekty inwestycyjne infrastrukturalne zagospodarowujące przestrzeń publiczną oraz szkoleniowe) pozwolą w pełnym zakresie wykorzystać zdiagnozowany potencjał obszaru partnerstwa w powyższym zakresie. Inwestycje w tym zakresie przekładać się będą również na aktywizację lokalnych zasobów, wzrost aktywności mieszkańców i włączanie osób z grup w niekorzystnym położeniu oraz rozwijać gospodarczo cały region objęty LSR.

Dodatkowo działania aktywizujące skierowane do młodych kobiet finansowane z EFS+, Programu Fundusze dla Mazowsza, stanowiąc będą komplementarne z działaniami wskazanymi w LSR. W wyniku ich realizacji możliwa będzie aktywizacja jeszcze szerszego kręgu osób w niekorzystnej sytuacji a co za tym idzie podejmowanie efektywnych działań na rzecz ich społecznego włączenia.

Tylko dzięki komplementarności wszystkich planowanych do wykorzystania funduszy, możliwe będzie efektywne wdrożenie LSR na obszarze partnerstwa LGD „Razem dla Rozwoju”.

Wszystkie podejmowane działania zarówno te finansowane w ramach inicjatywy LEADER jak i pozostałych funduszy, przyczyniają się do osiągnięcia zakładanych celów tj. Aktywizacji gospodarczej i społecznej mieszkańców Poprawy jakości życia mieszkańców poprzez rozwój infrastruktury społecznej, turystycznej i rekreacyjnej oraz Rozwój innowacyjnego potencjału i świadomości ekologicznej mieszkańców.

Wskazać należy również, iż komplementarne działania innych podmiotów przyczyniać się będą do wymiernych korzyści na obszarze wdrażania LSR. Działanie te obejmować będą:

- inwestycje osób fizycznych, mieszkańców obszaru partnerstwa w indywidualne, odnawialne źródła energii tj. instalacje fotowoltaiczne, banki energii, przydomowe elektrownie wiatrowe itp.
- inwestycje rolników indywidualnych w produkcję energii, w tym biogazownie, biomasa, itp.
- dywersyfikacja źródeł dochodu w niskotowarowych gospodarstwach rolnych i rozwój pozarolniczych form działalności gospodarczej, w tym agroturystyki, zagród edukacyjnych;
- komercjalizacja usług rekreacyjnych na obszarze LGD;
- rozwój technologii cyfrowych i wdrażanie e-usług przez operatorów zewnętrznych na obszarze partnerstwa;
- rozwój komercyjnych usług opiekuńczych;
- rozwój komercyjnej oferty edukacyjnej i spędzania czasu wolnego na obszarze partnerstwa itd.

Działanie te przyczyniać się będą również do wzmocnienia efektu wdrażania LSR oraz jeszcze szerszego wykorzystania potencjału przyrodniczo – turystycznego, społeczno– kulturowego i aktywizacji społecznej

i zawodowej mieszkańców a co za tym idzie powstrzymania negatywnych procesów demograficznych, w tym starzenia się społeczeństwa.

Powyższe zestawienie wskazuje na wielopłaszczyznową synergię celów określonych LSR, zarówno pod względem zgodności z dokumentami programowymi szczebla krajowego, regionalnego jak również lokalnego.

Ponadto widoczna jest komplementarność celów i planowanych do realizacji przedsięwzięć, które przyczyniać się będą do poprawy jakości życia mieszkańców, pobudzania ich aktywności i zaangażowania w lokalny rozwój, w oparciu o zdiagnozowane lokalne zasoby, z zachowaniem troski o dobrą jakość środowiska naturalnego oraz wykorzystanie odnawialnych źródeł energii.

Wartość dodana podejścia LEADER

Podkreślić należy iż tak kompleksowa realizacja celów i przedsięwzięć odpowiadających na zdiagnozowane potrzeby obszaru partnerstwa LGD „Razem dla Rozwoju” nie byłaby możliwa bez podejście LEADER. Strategie i projekty realizowane w ramach podejścia LEADER posiadają wymierną wartość dodaną. Jedną z nich jest oddolny charakter i zapewnienie realnego oddolnego udziału mieszkańców w określeniu i wyborze celów i przedsięwzięć, które realizowane są następnie w ramach LSR – jest to podejście niespotykane w innych programach pomocowych, gdzie zasady i regulaminy są procedowane na wyższych szczeblach. Podejście to przekłada się na lepsze efekty i wyniki w porównaniu do wdrożenia standardowego systemu. Wśród kolejnych wartości dodanych podejścia LEADER wymienić możemy:

- związki i synergia pomiędzy projektami (połączenie projektów koncepcyjnych ze wsparciem inwestycyjnym np. koncepcja SMALL VILLAGE, kilka projektów przynoszących efekt skali itp),
- synergia między projektami z kilku sektorów lub celami gospodarczymi/środowiskowymi/społecznymi),
- Innowacje zdefiniowane dla poziomu lokalnego,
- Projekty grantowe zaspakajające potrzeby trudne do zaspokojenia przez klasyczne działania
- Projekty o charakterze kolektywnym, operacje własne jako projekty z korzyściami dla całej społeczności,
- Projekty realizowane przez grupy dotąd mniej aktywne oraz operacje dedykowane osobom w niekorzystnej sytuacji,
- Budowanie umiejętności społeczności lokalnej – animacja, specjalistyczne działania animacyjne na rzecz konkretnych celów (np. społeczeństwo cyfrowe, środowisko, etc)

Zwiększenie kapitału społecznego lokalnych społeczności czyli wzmacnianie więzów, rozwijanie kontaktów, budowa wzajemnego zaufania, wymiana informacji, które sprzyjają współpracy, podejmowaniu ryzyka i innowacjom, to kolejna wartość dodana podejścia LEADER a przejawia się ona w spójności i kompleksowości przedsięwzięć zaplanowanych w ramach poszczególnych celów dokumentu:

- W ramach Celu 1: Aktywizacja gospodarcza i społeczna mieszkańców /cel nastawiony na inkluzywność/przewiduje się:

Zintegrowanie metod stosowanych przy realizacji przedsięwzięć: zaplanowane przedsięwzięcia obejmują wsparcie i rozwój kapitału społecznego na obszarze LGD, przede wszystkim poprzez podejmowanie działań aktywizujących i edukacyjnych, mających na celu aktywizację lokalnej społeczności w tym osób młodych i seniorów, grup nieformalnych, budowanie tożsamości kulturowej obszaru, a także rozwijanie potencjału gospodarczego mieszkańców obszaru LGD. Zaplanowane metody przewidują zarówno inwestycje w rozwój przedsiębiorczości, działania „miękkie” (w tym działania związane z pielęgnowaniem lokalnych tradycji i kultury) /projekty grantowe/, jak i podejmowanie działań aktywizujących i edukacyjnych /opracowanie koncepcji Smart Village, operacja własna/ oraz podejmowanie współpracy na obszarze LGD jak i z innymi podmiotami krajowymi /projekt partnerski/.

Zaangażowanie różnych sektorów i partnerów: realizacja przedsięwzięć w celu 1 przewiduje zaangażowanie zarówno przedsiębiorców, jak i organizacji pozarządowych, lokalnych liderów, grup nieformalnych (np. sołectwa) oraz mieszkańców obszaru w tym osób młodych i seniorów, osób w niekorzystnej sytuacji.

- W ramach Celu 2: Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez rozwój infrastruktury społecznej, turystycznej i rekreacyjnej przewiduje się:

Zintegrowanie metod stosowanych przy realizacji przedsięwzięć: proponowane w LSR przedsięwzięcia obejmują zarówno poprawę stanu infrastruktury społecznej (m.in. remizy OSP, domy ludowe, świetlice, boiska, mała architektura), zwiększenie ich dostępności dla osób z niepełnosprawnościami i udostępnianie e-usług, jak również działania w obszarze infrastruktury kultury, zachowania zabytków, infrastruktury turystyki i czasu wolnego wraz ze stworzeniem spójnej dla obszaru oferty turystycznej /projekty konkursowe/. Odbiorcami nowych przestrzeni

i wydarzeń będą wszyscy mieszkańcy, w tym także przedstawiciele grup w niekorzystnym położeniu, a także młodzież oraz osoby starsze i niepełnosprawne.

Zaangażowanie różnych sektorów i partnerów: współdziałanie sektorów publicznego, społecznego oraz gospodarczego. Realizatorami działań będą zarówno samorządy gmin, jak i organizacje pozarządowe, grupy nieformalne, kościoły i związki wyznaniowe. Ponadto stworzenie spójnej dla obszaru oferty turystycznej /operacja własna/ oraz podejmowane działania w obszarze infrastruktury kultury, zachowania zabytków, infrastruktury turystyki i czasu wolnego /projekt współpracy międzynarodowej/przewiduje docelowo wykorzystanie rozwoju niekomercyjnej infrastruktury dla pobudzania rozwoju i komercjalizacji usług czasu wolnego.

- W ramach Celu 3: Rozwój innowacyjnego potencjału i świadomości ekologicznej mieszkańców /cel nastawiony na innowacje/przewiduje się:

Zintegrowanie metod stosowanych przy realizacji przedsięwzięć: rozwój przedsiębiorczości promującej lub wykorzystującej energooszczędne rozwiązania, zieloną gospodarkę i OZE (zielona gospodarka, usługi w zakresie produkcji OZE i montażu ekologicznych źródeł ciepła, rozwój ekoturystyki, rozwój turystyki opartej na środowisku naturalnym, rozwój pozarolniczych form działalności gospodarczej, w tym agroturystyki i zagród edukacyjnych, rozwój technologii teleinformatycznych) połączony z zastosowaniem energooszczędnych rozwiązań i/lub montażu OZE w infrastrukturze publicznej /projekty konkursowe/. Zadaniom tym będzie towarzyszyć realizacja działań informacyjno – edukacyjnych z zakresu podnoszenia świadomości i kwalifikacji mieszkańców w zakresie ekologii, przeciwdziałania zmianom klimatu, energooszczędności, OZE, zrównoważonego rozwoju, innowacji /operacja własna/.

Zaangażowanie różnych sektorów i partnerów: realizacja przedsięwzięć w ramach celu zakłada współdziałanie sektorów publicznego, społecznego oraz gospodarczego. Realizatorami działań będą zarówno samorządy gmin, jak i mieszkańcy, w tym przedstawiciele grup w niekorzystnej sytuacji, do których skierowane będą działania informacyjno – edukacyjnych jak i inicjatywy związane z zakładaniem działalności gospodarczej, a tym samym promowanie samozatrudnienia i tworzenia miejsc pracy. Ponadto, w ramach rozwoju istniejących przedsiębiorstw przewiduje się premiowanie projektów, które zakładają rozwijanie działalności gospodarczej połączone z wdrażaniem na obszarze partnerstwa innowacyjnych rozwiązań, zgodnie z definicją określoną w LSR oraz zatrudnianiem osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji.

Zaangażowane branże działalności gospodarczej: realizacja przedsięwzięć przewiduje zaangażowanie przedstawicieli różnych gałęzi gospodarki, w tym promującej lub wykorzystującej energooszczędne rozwiązania, zielonej gospodarki i OZE (zielona gospodarka, usługi w zakresie produkcji OZE i montażu ekologicznych źródeł ciepła, rozwój ekoturystyki, rozwój turystyki opartej na środowisku naturalnym, rozwój pozarolniczych form działalności gospodarczej, w tym agroturystyki i zagród edukacyjnych, rozwój technologii teleinformatycznych).

Wpływ zastosowania podejścia LEADER/RLKS na rozwój społeczny.

LGD „Razem dla Rozwoju” w sposób szczególny angażowała się w rozwój kapitału społecznego na obszarze LSR. Dzięki realizacji projektów LSR na lata 2016-2022 36 organizacji pozarządowych otrzymało wsparcie w ramach celu I i III LSR tj. Aktywizacja, integracja i wzmacnianie wykorzystania kapitału społecznego subregionu oraz Poprawa jakości życia mieszkańców i warunków funkcjonowania podmiotów gospodarczych. Przykładem projektów aktywizujących lokalną społeczność były projekty grantowe w zakresie integracji i aktywizacji lokalnych środowisk. Działania te w dalszym ciągu kontynuowane, gdzie już na etapie pracy nad LSR zaobserwowano aktywność społeczną i wysoki stopień zaangażowania w pracę nad lokalną strategią skutkujące pozytywnie na rozwój kapitału społecznego. Kapitał społeczny ułatwia m.in. przekazywanie wiedzy i umiejętności, wspiera utrzymanie demokratycznego ładu społecznego, utrwala postawy obywatelskie, integruje z szerszą zbiorowością. Już sama praca nad opracowaniem lokalnej strategii skutkowałą pobudzeniem aktywności mieszkańców, którzy licznie uczestniczyli w spotkaniach konsultacyjnych prowadzonych podczas opracowywania LSR. Na tym etapie starano się przekonać mieszkańców obszaru do tego, iż działając razem, można przyczynić się do rozwiązania niektórych problemów swojego środowiska czy też społeczności lokalnej tak, aby na etapie wdrażania stworzonego dokumentu również aktywnie uczestniczyli oni w jego realizacji. Podobnie jak na etapie programowania, tak na etapie wdrażania i realizacji LSR zaplanowano wysoki stopień zaangażowania mieszkańców poprzez szerokie działania animujące, szczegółowo wskazane w Planie komunikacji oraz sieciujące w zakresie wskazanym w LSR. Zakłada się aktywizację zarówno mieszkańców jak i różnego rodzaju organizacji, instytucji, grup nieformalnych w działaniach organizowanych przez LGD, zarówno poprzez skierowane działania

stricte promocyjnych, jak też informacyjne, edukacyjne, szkoleniowe poprzez najważniejsze aspekty czyli aktywne uczestnictwo we wdrażaniu LSR tj. beneficjentów operacji konkursowych, projektów grantowych, koncepcji SMART VILLAGE i beneficjentów ostatecznych operacji własnych.

Doświadczenia okresu wdrażania LSR na lata 2016-2022 wskazują na ugruntowaną pozycję LGD, jako partnera dla gmin członkowskich w realizacji licznych projektów lokalnych. Przedstawiciele LGD zapraszani są na spotkania z lokalnymi liderami, tak aby mieszkańcy danego obszaru mogli jeszcze bardziej poznać działalność stowarzyszenia, czy też zaangażować się w realizację działań organizowanych przez LGD. Prowadzone działania informacyjno – promujące wskazywały na aktywny udział mieszkańców w różnego rodzaju działaniach aktywizujących, w tym konsultacjach, doradztwie, aplikowaniu w ramach otwartych konkursów. Wzrost kapitału społecznego zaobserwowano również dzięki przyznawanym przez LGD dotacjom na realizację różnorodnych projektów, które skierowane były bezpośrednio lub pośrednio do mieszkańców danego obszaru. Dzięki takim przedsięwzięciom mieszkańcy zaczynają otwierać się na nowe działania i coraz bardziej angażować się w życie społeczne, a co za tym idzie również w kwestie związane z LGD. Na obszarze partnerstwa obserwować można istotne znaczenie oddziaływania pośredniego operacji finansowanych za pośrednictwem LGD na rozwój kapitału społecznego głównie dzięki operacjom realizowanym przez wnioskodawców z sektora NGO aplikujących o środki na inwestycje w infrastrukturę społeczną w ramach projektów grantowych. Badanie ewaluacyjne poprzedniego okresu finansowania prowadzone na grupie mieszkańców obszaru LSR wykazały również wysoki poziom kapitału społecznego mieszkańców. Większość z badanych aktywnie uczestniczy w organizowanych wydarzeniach lokalnych (kulturalnych, rekreacyjno-sportowych, obchodach świąt etc.) oraz potrafi angażować się w oddolne inicjatywy podejmowane przez mieszkańców w formie partnerstw formalnych i nieformalnych, co świadczy o wysokim potencjale członków lokalnych społeczności.

Rozdział VI

6 Cele i wskaźniki

Cele Lokalnej Strategii Rozwoju na lata 2023-2027 wynikają ze zidentyfikowanych silnych i mocnych stron obszaru partnerstwa „Razem dla Rozwoju” oraz szans i zagrożeń dla jego rozwoju społeczno-gospodarczego a także przeprowadzonej diagnozy obszaru.

Zdefiniowanie celów i wskaźników LSR przeprowadzone zostało metodami partycypacyjnymi (otwarte spotkania informacyjno-konsultacyjne w m-cu maju 2023 r.), z wykorzystaniem danych pochodzących ze statystyki publicznej oraz wyników badań społecznych. W wyniku dokonanej analizy dokumentów strategicznych oraz problemów i mocnych stron dokonano określenia wskazania kluczowych obszarów interwencji odpowiadających na potrzeby mieszkańców obszaru partnerstwa. Powyższe przełożyło się bezpośrednio na wskazanie głównych obszarów interwencji LSR a następnie na określenie celów oraz przedsięwzięć, które zostały następnie skonsultowane z mieszkańcami i uwzględnione w LSR.

Planowane obszary interwencji Rozwoju Lokalnego Kierowanego przez Społeczność, w ramach realizacji strategii, są odpowiedzią na założenie interwencji PSWPR NA LATA 2023-2027 ukierunkowanej na budowanie lokalnej tożsamości bazującej na aktywizacji społecznej i przy wykorzystaniu miejscowych zasobów w sposób zapewniający najlepsze zaspokojenie potrzeb społeczności wiejskich, w tym poprzez wykorzystanie wiedzy, innowacji i rozwiązań cyfrowych, w tym poprzez:

- rozwój przedsiębiorczości i tworzenie miejsc pracy opartych o lokalne zasoby, służących zaspokajaniu potrzeb lokalnej społeczności, wykorzystujących nowoczesne rozwiązania technologiczne, realizujące rozwiązania sprzyjające ochronie środowiska i wykorzystanie OZE,
- inwestycje w infrastrukturę do świadczenia usług dla ludności (techniczną, w zakresie turystyki, rekreacji, kultury, dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego)
- szerokie działania aktywizujące mieszkańców obszaru, przeciwdziałające wykluczeniu społecznemu, szkoleniowe i edukacyjne.

Dla tak określonej logiki interwencji LSR zdefiniowano wskaźniki rezultatu i produktu jako miary osiągnięcia założonych celów, oraz określono dla nich jednostki miary.

W kontekście przedsięwzięć, zdecydowano także, o obszarze w ramach którego, kwestie związane innowacyjnością, będą szczególnie istotne. Przeprowadzone szerokie konsultacje wskazały powiązanie innowacyjności z dodatkową szansą dla rozwoju obszaru LGD. Innowacja w ramach wdrażania LSR to wdrożenie nowego lub znacząco udoskonalonego produktu (wyrobu, usługi, procesu), nowej metody organizacyjnej, organizacji miejsca pracy lub stosunku z otoczeniem. Innowacyjność w procesie wdrażania LSR postrzegana

będzie jako nowatorskie, niestandardowe, o eksperymentalnym charakterze, nietypowe podejście do lokalnych zasobów, tradycji, przyczyniające się do pozytywnych zmian na obszarze LGD. Minimalnym wymogiem zaistnienia innowacji stawianym wobec potencjalnych beneficjentów jest aby produkt, proces, metoda organizacyjna były nowe (lub znacząco udoskonalone) na terenie miejscowości, gdzie będzie realizowana operacja. Ułatwianie innowacyjności na obszarze wdrażania LSR LGD „Razem dla Rozwoju” postrzegane jest w kilku płaszczyznach:

- a) innowacyjność produktowa przejawiająca się we: wspieraniu kreowania nowych produktów turystycznych, wykorzystywaniu niepowtarzalnych walorów obszaru LGD, w szczególności kulturalnych i przyrodniczych do tworzenia produktów lokalnych i produktów wizytówek (rozwijane produkty tradycyjne lub zupełnie nowe koncepcje produktów), rozszerzaniu działalności organizacji pozarządowych o nowe akcje, wydarzenia, usługi,
- b) innowacyjność technologiczna odnosząca się do: wykorzystywania nowoczesnych technologii do wytwarzania produktów i usług, przywracania tradycyjnych metod wytwarzania z zastosowaniem nowoczesnych technologii w celu podniesienia konkurencyjności produktów lokalnych,
- c) innowacyjność procesowa polegająca na: „nowej” współpracy pomiędzy podmiotami lokalnymi, wykorzystaniu nowych technologii w komunikacji społecznej LGD, stosowania innowacyjnych strategii marketingowych obszaru partnerstwa, łączenia nowych i zaskakujących grup interesów,
- d) innowacyjna edukacja: wzmocnienia kompetencji młodzieży i osób 50+ do realizowania pomysłów na własny biznes, wzmocnienia kompetencji i aktywizacji grup nieformalnych oraz osób w niekorzystnym położeniu występujących na obszarze, poznawania doświadczeń innych obszarów wiejskich we wdrażaniu niekonwencjonalnych rozwiązań, promowanie kształcenia mieszkańców LGD z zastosowaniem najnowocześniejszych technik informatycznych.

Innowacyjność operacji w odniesieniu do specyfiki obszaru objętego LSR:

- innowacyjność przedsięwzięć gospodarczych polega na wykorzystywaniu i rozwoju nowych, nie stosowanych wcześniej na terenie LGD lub w niewielkim zakresie, rodzajów produkcji i usług, w tym OZE, rozwiązań teleinformatycznych, lokalnych produktów,
- w sferze społecznej na przedsięwzięciach aktywizujących mieszkańców do działań na rzecz swoich miejscowości oraz związanych z rozwojem technologicznym i ochroną środowiska, m.in. aktywizacji ludzi młodych, opracowaniu koncepcji SMART VILLAGE, szerokiego zakresu działań integracyjnych, edukacyjnych,
- innowacyjne podejście do działań na rzecz rozwoju turystyki to zintegrowane operacje dotyczące rozwoju bazy noclegowej, gastronomicznej wraz z poszerzeniem w nich usług w powiązaniu z imprezami promującymi obszar.

Dlatego też, na potrzeby LSR zdefiniowano innowacyjność, jako:

„Zgodnie z LSR za działania innowacyjne uznano wprowadzenie na rynek nowego lub udoskonalonego produktu, usługi lub procesu organizacji lub nowego sposobu wykorzystania lub zmobilizowania istniejących lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych czy społecznych”. Spełnienie kryterium innowacyjności, będzie weryfikowane przez członków Rady na podstawie wniosku, przedstawionej argumentacji wnioskodawcy, własnej wiedzy oraz znajomości obszaru objętego LSR.”

Wpływ innowacji na obszar objęty LSR: Niewykorzystywane wcześniej sposoby aktywizacji lokalnych zasobów przez nowe formy współpracy, czy też organizacji procesu ich wykorzystania, wzmocnią efektywność działania poszczególnych podmiotów zwiększając efektywność podejmowanych działań. Ponadto, innowacje o charakterze organizacyjnym czy instytucjonalnym prowadzi będą do tworzenia nowych, bardziej wydajnych form funkcjonowania społeczeństwa, rozwijania współpracy, co w efekcie przyczyni się do podniesienia poziomu kapitału społecznego i przyczyni się do szybszego i trwalszego rozwoju obszaru partnerstwa. Wykorzystanie nowoczesnych technologii na obszarze LGD, szczególnie w aspekcie potrzeby rozwijania pozarolniczych gałęzi gospodarki, wzmocnią będzie konkurencyjność względem obszarów zurbanizowanych. Także dostęp mieszkańców obszarów wiejskich do mobilnych technologii, a przede wszystkim umiejętność posługiwania się nimi oraz zastosowanie innowacyjnych rozwiązań technologicznych i wykorzystujących OZE zwiększa szanse na rozwój całego obszaru partnerstwa.

Cele i przedsięwzięcia LSR na lata 2023-2027

Na podstawie wypełnionych przez mieszkańców obszaru ankiet, propozycji projektów do realizacji, propozycji uczestników spotkań informacyjnych i warsztatów sformułowane zostały trzy cele Lokalnej Strategii Rozwoju partnerstwa „Razem dla Rozwoju”:

Cel 1: Aktywizacja gospodarcza i społeczna mieszkańców /cel nastawiony na inkluzywność/

UZASADNIENIE FORMUŁOWANIA CELÓW W ODNIESIENIU DO KONSULTACJI SPOŁECZNYCH

Cele formułowane były w oparciu o szczegółową analizę potrzeb i problemów z udziałem mieszkańców obszaru LSR, które miały szeroki zasięg i zróżnicowane formy i zostały szczegółowo opisane w rozdziale II – Partycypacyjny charakter LSR.

POWIĄZANIE Z ANALIZĄ SWOT Słabe strony obszaru LSR wykazane w analizie SWOT: Niska aktywność społeczna mieszkańców, niewystarczająco rozwinięty sektor gospodarczy (lokalne firmy), sektor ekonomii społecznej oraz srebrnej gospodarki, niskie wykształcenie mieszkańców, braki w kwalifikacjach i kompetencjach, liczne problemy społeczne w miejscowościach popegeerowskich (bezrobocie, bieda, uzależnienie od zasiłków), duży odsetek mieszkańców korzystających z pomocy społecznej, rosnące wydatki na ten cel, niewystarczające środki finansowe na wsparcie działalności lokalnych organizacji pozarządowych, wysoki odsetek osób wykluczonych społecznie, ograniczony dostęp do części usług publicznych (np. poczta) i jakichkolwiek centrów życia społecznego – sklep wiejski itp. co sprawia, że trudno zaktywizować mieszkańców, niewystarczająco atrakcyjna oferta spędzania czasu wolnego (szczególnie dla młodzieży i seniorów) konieczność przeciwdziałania wykluczeniu cyfrowemu, np. wśród seniorów, konieczność przeciwdziałania wykluczeniu cyfrowemu, np. wśród seniorów, niezadowalająca dostępność do usług na obszarach wiejskich

Zagrożenia obszaru LSR wykazane w analizie SWOT: niski poziom integracji oraz niska aktywność społeczna mieszkańców, starzenie się społeczeństwa, brak zainteresowania młodzieży lokalnymi tradycjami i historią, rosnące zagrożenie ubóstwem i wykluczeniem społecznym,

POWIĄZANIE Z DIAGNOZĄ OBSZARU Wyniki przeprowadzonych konsultacji społecznych wskazują na braki w rozwoju usług dla lokalnej społeczności oraz obsługi ruchu turystycznego infrastrukturze społecznej, co jest zarówno skutkiem, jak i (choć w mniejszym stopniu) przyczyną dość niskiej aktywności społecznej; ponadto zdiagnozowany został niski poziom integracji społecznej jak również poziom współpracy między administracją samorządową i organizacjami społecznymi (poza nielicznymi wyjątkami). Natomiast na obszarze partnerstwa odnotowuje się niekorzystną sytuację demograficzną, niski poziom przedsiębiorczości starzenie się społeczeństwa, rosnące zagrożenie wykluczenia społecznego w sferze społecznej, technologicznej i cyfrowej.;

Cel 2 Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez rozwój infrastruktury społecznej, turystycznej i rekreacyjnej

UZASADNIENIE FORMUŁOWANIA CELÓW W ODNIESIENIU DO KONSULTACJI SPOŁECZNYCH

Cele formułowane były w oparciu o szczegółową analizę potrzeb i problemów z udziałem mieszkańców obszaru LSR, które miały szeroki zasięg i zróżnicowane formy i zostały szczegółowo opisane w rozdziale II – Partycypacyjny charakter LSR.

POWIĄZANIE Z ANALIZĄ SWOT Słabe strony obszaru LSR wykazane w analizie SWOT: niezadowalający poziom rozwoju infrastruktury: komunikacyjnej, społecznej, komunalnej, rekreacyjnej, kulturowej i turystycznej, niewystarczająca oferta opieki nad dziećmi i osobami starszymi, niewystarczająco atrakcyjna oferta spędzania czasu wolnego (szczególnie dla młodzieży i seniorów), braki w infrastrukturze transportowej i drogowej i jej zły stan techniczny, słabo rozwinięta oferta turystyczna/produktów, niewystarczająca i niedostosowana do potrzeb informacja i promocja, niewielka rozpoznawalność obszaru, niski poziom promocji walorów obszaru w skali regionalnej, krajowej i międzynarodowej.

Zagrożenia obszaru LSR wykazane w analizie SWOT: starzenie się społeczeństwa, brak zainteresowania młodzieży lokalnymi tradycjami i historią, niewystarczające środki finansowe na ochronę dziedzictwa przyrodniczego i historycznego, biurokracja i uwarunkowania prawne utrudniające realizację istotnych inicjatyw rozwojowych.

POWIĄZANIE Z DIAGNOZĄ OBSZARU W diagnozie wykazano duże atuty obszaru tj. atrakcyjne warunki przyrodniczo-krajobrazowe, niestety, potencjał ten jest wykorzystywany w minimalnym stopniu dla rozwoju lokalnego oraz brak jest spójnej oferty turystycznej, promocji obszaru. Ponadto obszar Partnerstwa jest zaniedbany pod względem infrastruktury publicznej, rekreacyjnej, kulturowej i turystycznej. Powyższe wymusza koordynację działań inwestycyjnych o charakterze przestrzennym, publicznym oraz działań prorozwojowych.

Cel 3 Rozwój innowacyjnego potencjału i świadomości ekologicznej mieszkańców /cel nastawiony na innowacje/

UZASADNIENIE FORMUŁOWANIA CELÓW W ODNIESIENIU DO KONSULTACJI SPOŁECZNYCH

Cele formułowane były w oparciu o szczegółową analizę potrzeb i problemów z udziałem mieszkańców obszaru

LSR, które miały szeroki zasięg i zróżnicowane formy i zostały szczegółowo opisane w rozdziale II – Partycypacyjny charakter LSR.

POWIĄZANIE Z ANALIZĄ SWOT Słabe strony obszaru LSR: niski poziom przedsiębiorczości mieszkańców, degradacja środowiska naturalnego i niski poziom świadomości ekologicznej Polaków, degradacja środowiska naturalnego i niski poziom świadomości ekologicznej Polaków, niewystarczający poziom świadomości ekologicznej mieszkańców, niski poziom efektywnego systemu ochrony środowiska i gospodarowania przestrzenią, degradacja środowiska naturalnego i niski poziom świadomości ekologicznej Polaków

Zagrożenia obszaru LSR wykazane w analizie SWOT: niski poziom produkcji energii z OZE, efektywnego systemu ochrony środowiska i gospodarowania przestrzenią, degradacja środowiska naturalnego i niski poziom świadomości ekologicznej Polaków, niska opłacalność działalności rolniczej, brak podejmowania działań zdecydowanie wspierającej rozwój przedsiębiorczości i obszarów wiejskich w Polsce

POWIĄZANIE Z DIAGNOZĄ OBSZARU Niska świadomość ekologiczna mieszkańców, zbyt mały udział OZE i zielonej gospodarki u przedsiębiorców, niska emisja – mieszkańcy, rozproszona zabudowa na obszarach wiejskich, brak lokalnych firm działających w sektorze OZE i energooszczędności (projektowanie, wykonawstwo, urządzenia, sterowanie itp.), niski poziom wdrażania nowoczesnych technologii teleinformatycznych, zbyt energochłonna infrastruktura publiczna – wysokie koszty eksploatacji i emisje zanieczyszczeń.

Źródła finansowania.

Realizacja celów określonych w Lokalnej Strategii Rozwoju finansowana będzie z następujących źródeł:

L p	Cel	Źródło finansowania	Uzasadnienie
1.	CEL 1. Aktywizacja gospodarcza i społeczna mieszkańców	PS WPR 2023-2027	Zgodność z Celami interwencji
		Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027 – EFS+	Zgodność z Priorytetem VI – Fundusze Europejskie dla aktywnego zawodowo Mazowsza
2.	CEL 2. Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez rozwój infrastruktury społecznej, turystycznej i rekreacyjnej	PS WPR 2023-2027	Zgodność z Celami interwencji
		Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027 - EFRR	Zgodność z Programem Fundusze Europejskie środki dedykowane LGD
3.	CEL 3. Rozwój innowacyjnego potencjału i świadomości ekologicznej mieszkańców	PS WPR 2023-2027	Zgodność z Celami interwencji

Przedsięwzięcia realizowane w ramach wdrażania LSR „Razem dla Rozwoju”

W procesie opracowywania celów wykreowane zostały nowe, komplementarne do nich przedsięwzięcie.

Osiągnięciu celów ogólnych Lokalnej Strategii Rozwoju partnerstwa „Razem dla Rozwoju”, będzie służyć realizacja następujących przedsięwzięć:

Przedsięwzięcia CELU I:

1. Rozwój (nowe i istniejące firmy) działalności gospodarczej w zakresie usług dla mieszkańców i obsługi ruchu turystycznego;
2. Kreowanie nowych i podnoszenie kwalifikacji obecnych liderów lokalnych –koncepcja SMART VILLAGE;
3. Aktywizacja dzieci i młodzieży – organizacja zajęć aktywizacyjnych, edukacyjnych, kulturalnych;
4. Aktywizacja seniorów – organizacja warsztatów, budujących kompetencje cyfrowe osób starszych

5. Poprawa oferty spędzania czasu wolnego w sferze kultury, sportu i rekreacji poprzez organizację wydarzeń lokalnych.

Uzasadnienie:

Niekorzystna struktura demograficzna obszaru i występujące zagrożenia wykluczenia społecznego obszaru wymuszają potrzebę wykreowania szeroko rozumianej przedsiębiorczości społeczności lokalnej, wyrażanej w działaniach na rzecz aktywizacji, integracji i wzmacniania wykorzystania kapitału społecznego subregionu. Przedsiębiorczość rozumianą jako aktywność w działaniach rozwojowych nie tylko stricte biznesowo ale również społecznie poprzez działalność sektora pozarządowego, grup nieformalnych czy mieszkańców, w tym osób młodych, starszych i niepełnosprawnych. W ostatnich latach na obszarze partnerstwa obserwowany jest zwiększony ruch społeczny napływający z zewnątrz, korzystający z dóbr i usług jakie oferowane są na obszarze LGD szczególnie w sferze usług mieszkaniowych, agroturystycznych, w obszarze turystyki weekendowej, usług medycznych, obsługi rolnictwa (szczególnie ukierunkowanego na produkcję owoców i warzyw – tutaj obserwujemy też napływ obcokrajowców), handlu i usługami. Proponowane przedsięwzięcia ma za zadanie z jednej strony wspierać wszelkiego rodzaju działania, które uatrakcyjnią będą obszar LGD poprzez obsługę ruchu okołoturystycznego i usług dla mieszkańców, odtwarzanie kultury i tradycji, kreowanie nowych produktów i usług czy przetwarzanie istniejących na bardziej innowacyjne, nowocześniejsze, ukierunkowane na innowacje /konceptje SMART VILLAGE, wykorzystanie potencjału endogenego. Z drugiej zaś strony ma za zadanie wzmacniać lokalny kapitał społeczny i zahamować występujące zjawisko migracji zarobkowej, wyludniania i starzenia się obszaru LGD „Razem dla Rozwoju” oraz wykluczenia społecznego i cyfrowego.

Przedsięwzięcia Celu I w ramach wdrażania LSR na lata 2023-2027 realizowane będą w następujących formach:

- konkursy – skierowane do mieszkańców z terenu LGD zainteresowanych podejmowaniem działalności gospodarczej jak również funkcjonujących podmiotów gospodarczych zainteresowanych rozwojem w zakresie usług dla mieszkańców i obsługi ruchu turystycznego ukierunkowanym na tworzenie nowych miejsc pracy;
- konkurs na projekt partnerski mający na celu aktywizację dzieci i młodzieży poprzez organizację zajęć aktywizacyjnych, edukacyjnych, kulturalnych. Realizacja projektu w partnerstwie z innym podmiotem z terenu kraju będzie również wymiernym efektem stymulowania współpracy międzyregionalnej wśród mieszkańców obszaru partnerstwa, szczególnie wśród ludzi młodych oraz zwiększenia zaangażowania ludzi młodych zarówno we wdrażanie LSR jak również działalność długofalową na rzecz rozwoju obszaru partnerstwa;
- koncepcja Smart VILLAGE – innowacyjny na obszarze LGD „Razem dla Rozwoju” model aktywizacji lokalnych środowisk na rzecz włączenia w rozwój lokalny. W ramach wsparcia objęte zostaną koncepcje przedsięwzięcia z zakresu rozwoju inteligentnych wiosek mających na celu między innymi: wykorzystanie wiedzy lub innowacji w poszukiwaniu rozwiązań m.in. w obszarach poprawy jakości życia, ograniczenia depopularyzacji, niekorzystnych trendów demograficznych, podniesienia jakości usług lokalnych lub bezpieczeństwa, poszanowania środowiska lokalnego, niewystarczającej liczby miejsc pracy czy wykluczenia cyfrowego;
- operacja własna – innowacyjny model aktywizacji seniorów poprzez organizację warsztatów, budujących kompetencje cyfrowe osób starszych jest zupełnie nową usługą na obszarze LGD, która wpływać będzie na aktywizację tej grupy mieszkańców oraz kreowanie na jej podstawie dedykowanych e – usług przez podmioty komercyjne;
- projekty grantowe – mające na celu aktywizację społeczności lokalnej w tym warsztaty, festyny, pokazy, wydarzenia kulturalne i sportowe) w oparciu o miejscowe tradycje i dziedzictwo lokalne, z udziałem seniorów, młodzieży, osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji;

Wsparciem objęte zostaną przedsięwzięcia:

Premia na rozpoczęcie działalność

Realizacja inwestycji w istniejących firmach

Opracowanie koncepcji SMART VILLAGE

Szkoleniowe, edukacyjne i warsztatowe;

Przedsięwzięcia integracyjne i włączające;

Współpraca krajowa.

Przedsięwzięcia CELU II:

1.Modernizacja i wyposażenie infrastruktury społecznej (m.in. remizy OSP, domy ludowe, świetlice, boiska, mała architektura);

2.Poprawa dostępności obiektów publicznych dla osób z niepełnosprawnościami i udostępnianie e-usług;

3. Zachowanie dziedzictwa kulturowego obszaru poprzez poprawę stanu zachowania zabytków;
4. Stworzenie spójnej dla obszaru oferty turystycznej;
5. Działania w obszarze infrastruktury kultury, zachowania zabytków, infrastruktury turystyki i czasu wolnego (wykorzystanie lokalnych potencjałów) - projekt partnerski z partnerami z zagranicy.

Uzasadnienie:

W gospodarce obszaru objętego LSR dominującą rolę odgrywają rolnictwo, usługi na rzecz rolnictwa oraz – w mniejszym stopniu – usługi dla mieszkańców. Sektory te nie są w stanie wytworzyć wystarczającej ilości miejsc pracy. Jednocześnie obszar LGD dysponuje bardzo dobrymi – w skali regionu – warunkami dla rozwoju rekreacji i turystyki kwalifikowanej, głównie w dolinie Wisły, ale także na niektórych obszarach przyległych do niej. Także dziedzictwo kulturowe obszaru, przy odpowiednich działaniach adaptacyjnych i promocyjnych, może stanowić atrakcyjny produkt lokalny. Te zasoby, w połączeniu z bliskością olbrzymiego rynku aglomeracji warszawskiej oraz – w mniejszym stopniu – Płocka, Płońska, Sochaczewa, w sytuacji rosnącego zapotrzebowania na usługi związane z czasem wolnym, stanowią potencjał dla tworzenia źródeł przychodu zastępujących kurczące się rolnictwo obszaru. Wymaga on jednak wyprzedzających działań dotyczących ochrony walorów przyrodniczych i kulturowych, tworzenia infrastruktury komunikacyjnej, turystycznej i rekreacyjnej, a docelowo również wypromowania tego rodzaju usług w skali regionalnej, krajowej oraz międzynarodowej. Zagospodarowana przestrzeń publiczna, zwiększona dostępność obiektów publicznych i usług dla osób niepełnosprawnych i starszych wraz z kreowaną ofertą usług turystycznych i rekreacyjnych stanowić będzie bazę do rozwoju dodatkowych usług komercyjnych na obszarze partnerstwa oraz sprzyjać będzie włączeniu społecznemu wszystkich mieszkańców partnerstwa.

Przedsięwzięcia Celu II w ramach wdrażania LSR na lata 2023-2027 realizowane będą w następujących formach:

- konkursy – skierowane do mieszkańców z terenu LGD, jednostek samorządu terytorialnego, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców ukierunkowane na realizację przedsięwzięć z zakresu odnowy obiektów mających wartość kulturową, historyczną dla obszaru, tworzenie, rozwijanie i doposażenie miejsc / obiektów mających na celu upowszechnianie i ochronę lokalnego dziedzictwa obszaru, modernizację, remont lub przebudowa ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej, zwiększanie dostępności obiektów dla osób z niepełnosprawnościami oraz zwiększania na obszarze partnerstwa e- dostępności;
- operacja własna – innowacyjny model spójnej dla obszaru oferty turystycznej jest zupełnie nową usługą na obszarze LGD, która poprzez wdrożenie niezwykle przemyślanych, spójnych i konsekwentnych działań marketingowych, będzie miała szanse konkurowania na bardzo wymagającym rynku zarówno w skali regionu, kraju, Europy. Powodzenie w zakresie wykreowania i promocji wizerunkowej obszaru oraz oferty turystycznej można osiągnąć dzięki kilku niezbędnym czynnikom, wśród których można wymienić: wspólne określenie obszaru recepcji turystycznej, posiadającego identyfikowalną markę, spójny program rozwoju turystycznego i koncepcję działalności promocyjnej; współpracę, integrację działań i zaangażowanie wielu podmiotów w tworzenie, finansowanie promocję i sprzedaż oferty w ramach danego obszaru; jednolite zarządzanie całym procesem tworzenia, finansowania promocji i sprzedaży oferty turystycznej;
- projekt partnerski – nawiązanie współpracy międzynarodowej, która wykorzystując lokalny potencjał kultury, zachowania zabytków, infrastruktury turystyki i czasu wolnego zainicjuje dalszy rozwój regionu na arenie międzynarodowej;

Wsparcie objęte zostaną przedsięwzięcia:

Modernizacja i wyposażenie infrastruktury społecznej (m.in. remizy OSP, domy ludowe, świetlice, boiska, mała architektura);

Poprawa dostępności obiektów publicznych dla osób z niepełnosprawnościami i udostępnianie e-usług;

Zachowanie dziedzictwa kulturowego obszaru poprzez poprawę stanu zachowania zabytków

Stworzenie spójnej dla obszaru oferty turystycznej;

Działania w obszarze infrastruktury kultury, zachowania zabytków, infrastruktury turystyki i czasu wolnego (wykorzystanie lokalnych potencjałów)

Przedsięwzięcia CELU III:

1. Rozwój (nowe i istniejące firmy) przedsiębiorczości promującej lub wykorzystującej energooszczędne rozwiązania i OZE (zielona gospodarka, usługi w zakresie produkcji OZE i montażu ekologicznych źródeł ciepła,

rozwój ekoturystyki, rozwój turystyki opartej na środowisku naturalnym, rozwój pozarolniczych form działalności gospodarczej, w tym agroturystyki i zagród edukacyjnych, rozwój technologii teleinformatycznych)

2. Zastosowanie energooszczędnych rozwiązań i/lub montaż OZE w infrastrukturze publicznej

3. Podnoszenie świadomości i kwalifikacji mieszkańców w zakresie ekologii, przeciwdziałania zmianom klimatu, energooszczędności, OZE, zrównoważonego rozwoju, innowacji

Uzasadnienie:

Na analizowanym obszarze wciąż obserwowany jest niewystarczający udział firm o kluczowym znaczeniu dla całego obszaru. Jednocześnie obserwuje się występowanie dość niskiego wykorzystania potencjału w zakresie: istniejącego potencjału pozarolniczych form działalności, działalności gospodarczej opartej na środowisku naturalnym i walorach przyrodniczych oraz potencjału zielonej gospodarki i OZE. Powyższe skutkuje brakiem większej ilości małych firm, które mogłyby wypełnić lukę na rynku pracy stworzoną przez brak dużych przedsiębiorstw i odpowiadać na zapotrzebowanie starzejącego się społeczeństwa tzw. srebrnej gospodarki. Ponadto istniejące na obszarze LGD firmy wciąż wykorzystują konwencjonalne modele produkcji, w tym energii elektrycznej, zarządzania oraz w ograniczonym stopniu inwestują w rozwój nowoczesnych technologii teleinformatycznych czy też udostępniania swoich produktów w ofertach elektronicznych. Niski poziom wykorzystania energooszczędnych bądź odnawialnych źródeł energii obserwujemy również w infrastrukturze publicznej. Powyższy stan wiąże się przede wszystkim z wciąż niskim poziomem wiedzy mieszkańców na temat szeroko pojętego zrównoważonego rozwoju, który ma na celu dbałość o jakość środowiska naturalnego a także brakiem środków finansowych na tego rodzaju inwestycje, które traktowane są jako drugorzędne. Przedsięwzięcia Celu III w pełni realizować będą zdiagnozowane potrzeby w zakresie konieczności podnoszenia świadomości ekologicznej mieszkańców obszaru oraz wsparcia powstawania i rozwijania przedsięwzięć promujących lub wykorzystujących energooszczędne rozwiązania, zielonej gospodarki i OZE (zielona gospodarka, usługi w zakresie produkcji OZE i montażu ekologicznych źródeł ciepła, rozwój ekoturystyki, rozwój turystyki opartej na środowisku naturalnym, rozwój pozarolniczych form działalności gospodarczej, w tym agroturystyki i zagród edukacyjnych, rozwój technologii teleinformatycznych) oraz stosowanie energooszczędnych rozwiązań w infrastrukturze publicznej jako elementu kształtowania prośrodowiskowych postaw wśród lokalnej społeczności.

Przedsięwzięcia Celu III w ramach wdrażania LSR na lata 2023-2027 realizowane będą w następujących formach:

- konkursy – skierowane do mieszkańców z terenu LGD, jednostek samorządu terytorialnego, organizacji pozarządowych, przedsiębiorców ukierunkowane na realizację przedsięwzięć powstawania i rozwijania przedsięwzięć promujących lub wykorzystujących energooszczędne rozwiązania, zieloną gospodarkę i OZE (zielona gospodarka, usługi w zakresie produkcji OZE i montażu ekologicznych źródeł ciepła, rozwój ekoturystyki, rozwój turystyki opartej na środowisku naturalnym, rozwój pozarolniczych form działalności gospodarczej, w tym agroturystyki i zagród edukacyjnych, rozwój technologii teleinformatycznych) oraz stosowanie energooszczędnych rozwiązań w infrastrukturze publicznej jako elementu kształtowania prośrodowiskowych postaw wśród lokalnej społeczności.;

- operacja własna – innowacyjny model spójnej dla obszaru kampanii edukacyjnej polegającej na podnoszeniu świadomości i kwalifikacji mieszkańców w zakresie ekologii, przeciwdziałania zmianom klimatu, energooszczędności, OZE, zrównoważonego rozwoju, innowacji.

Wsparciem objęte zostaną przedsięwzięcia:

Premia na rozpoczęcie działalność

Realizacja inwestycji w istniejących firmach

Zastosowanie energooszczędnych rozwiązań i/lub montaż OZE w infrastrukturze publicznej

Kampania edukacyjno - szkoleniowa;

W załączniku 1 do LSR na lata 2023-2027 dokonano tabelarycznego ujęcia Celów i przypisanych im przedsięwzięć.

Cele i przedsięwzięcia **szczególnie nastawione na innowację** to Cel 3 tj. Rozwój innowacyjnego potencjału i świadomości ekologicznej mieszkańców i przypisane mu przedsięwzięcia od P.3.1.1 do P.3.1.3., jako odpowiedź na zdiagnozowany problem niskiego potencjału wykorzystania innowacji na obszarze partnerstwa, przy czym podkreślić należy, że innowacja oceniana będzie również w przedsięwzięciach Celu 1 i 2, zgodnie z definicją określoną w LSR.

Cele i przedsięwzięcia dedykowane kobietom, osobom poszukującym zatrudnienia, osobom niepełnosprawnym i ich opiekunom, tj. **zdefiniowanych grup w niekorzystnej sytuacji** to Cel 1 tj. Aktywizacja gospodarza i społeczna mieszkańców i przypisane mu przedsięwzięcia od P.1.1.1 do P.1.1.5. Wsparcie dla ww. grup przewidziane jest również w ramach wdrażania Celu 2 i 3, w zakresie wskazanym w Rozdziale 4, ppkt 4.3.

Wskaźniki Celów i przedsięwzięć LSR.

CEL 1		Aktywizacja gospodarza i społeczna mieszkańców				
		Wskaźniki rezultatu	Jednostka miary	Stan początkowy 2023 rok	Plan 2029 rok	Źródło danych/sposób pomiaru
W1.1	Nowe miejsca pracy objęte wsparciem w ramach projektów WPR	Liczba utworzonych miejsc pracy		0	5	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD
W1.2.	Liczba wspieranych strategii inteligentnych wsi	Liczba strategii		0	20	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD
W1.3	Liczba osób objętych wspieranymi projektami włączenia społecznego	Liczba osób		0	500	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD
W1.4.	Liczba osób korzystających z doradztwa, szkoleń, wymiany wiedzy lub biorących udział w grupach operacyjnych europejskiego partnerstwa innowacyjnego (EPI) wspieranych w ramach WPR, by zwiększyć zrównoważoną efektywność gospodarczą, społeczną, środowiskową, klimatyczną i w zakresie gospodarowania zasobami	Liczba osób		0	300	Dane LGD, Protokół odbioru, Rozliczenie końcowe
		Wskaźniki produktu	Jednostka miary	Stan początkowy 2023 rok	Plan 2029 rok	Źródło danych/sposób pomiaru
P.1.1.1	Premie na założenie działalności gospodarczej	Liczba operacji		0	2	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD
	Realizacja inwestycji w istniejących firmach	Liczba operacji		0	3	
P.1.1.2	Liczba miejscowości objętych strategiami	szt.		0	20	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD
P.1.1.3	Liczba przygotowanych i zrealizowanych projektów partnerskich z partnerem z obszaru innego LGD	szt.		0	1	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD
	Liczba odbiorców przeprowadzonych działań aktywizacyjnych i edukacyjnych.	os.		0	100	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD
P.1.1.4	Liczba przeprowadzonych warsztatów, budujących kompetencje cyfrowe osób starszych i osób z niepełnosprawnościami.	szt.		0	20	Dane LGD, Protokół odbioru, Rozliczenie końcowe
	Liczba odbiorców przeprowadzonych warsztatów budujących kompetencje cyfrowe osób starszych i osób z niepełnosprawnościami.	os.		0	300	Dane LGD, Protokół odbioru, Rozliczenie końcowe
P.1.1.5	Liczba wydarzeń integracyjnych	szt.		0	20	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD
	Liczba uczestników wydarzeń integracyjnych.	os.		0	500	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD
CEL 2		Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez rozwój infrastruktury społecznej, turystycznej i rekreacyjnej				
		Wskaźniki rezultatu	Jednostka miary	Stan początkowy 2023 rok	Plan 2029 rok	Źródło danych/sposób pomiaru

W2.1	Odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR	Liczba osób	0	5 000	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD	
		Wskaźniki produktu	Jednostka miary	Stan początkowy 2023 rok	Plan 2029 rok	Źródło danych/sposób pomiaru
P.2.1.1	Liczba zmodernizowanych obiektów infrastruktury społecznej	szt.	0	10	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD	
P.2.1.2	Liczba operacji poprawiających dostępność infrastrukturalną bądź cyfrową	szt.	0	10	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD	
P.2.1.3	Liczba odnowionych obiektów zabytkowych	szt.	0	10	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD	
P.2.1.4	Liczba przygotowanych i zrealizowanych kampanii promocyjnych obszaru partnerstwa	szt.	0	1	Dane LGD, Protokół odbioru, Rozliczenie końcowe	
	Liczba odbiorców przeprowadzonych kampanii promocyjnych obszaru partnerstwa.	os.	0	5 000	Dane LGD, Protokół odbioru, Rozliczenie końcowe	
P.2.1.5	Liczba przygotowanych i zrealizowanych projektów partnerskich z partnerem z obszaru innego kraju w obszarze infrastruktury kultury, zachowania zabytków, infrastruktury turystyki i czasu wolnego	szt.	0	1	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD	
	Liczba odbiorców zrealizowanych projektów partnerskich z partnerem z obszaru innego kraju w obszarze infrastruktury kultury, zachowania zabytków, infrastruktury turystyki i czasu wolnego.	os.	0	500	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD	
CEL 3		Rozwój innowacyjnego potencjału i świadomości ekologicznej mieszkańców				
		Wskaźniki rezultatu	Jednostka miary	Stan początkowy 2023 rok	Plan 2029 rok	Źródło danych/sposób pomiaru
W3.1	Nowe miejsca pracy objęte wsparciem w ramach projektów WPR	Liczba utworzonych miejsc pracy	0	6	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD	
W3.2.	Liczba operacji przyczyniających się do realizacji na obszarach wiejskich celów w zakresie zrównoważenia środowiskowego oraz osiągnięcia celów w dziedzinie łagodzenia zmiany klimatu i przystosowywania do niej	Liczba strategii	0	10	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD	
W3.3.	Liczba osób korzystających z doradztwa, szkoleń, wymiany wiedzy lub biorących udział w grupach operacyjnych europejskiego partnerstwa innowacyjnego (EPI) wspieranych w ramach WPR, by zwiększyć zrównoważoną efektywność gospodarczą, społeczną, środowiskową, klimatyczną i w zakresie gospodarowania zasobami	Liczba osób	0	500	Dane LGD, Protokół odbioru, Rozliczenie końcowe	
		Wskaźniki produktu	Jednostka miary	Stan początkowy 2023 rok	Plan 2029 rok	Źródło danych/sposób pomiaru
P.3.1.1	Premie na założenie działalności gospodarczej	Liczba operacji	0	3	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD	

	Realizacja inwestycji w istniejących firmach	Liczba operacji	0	3	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD
P.3.1.2	Liczba operacji zwiększających efektywność energetyczną w infrastrukturze publicznej	szt.	0	10	Sprawozdania beneficjentów, dane LGD
P.3.1.3	Liczba przeprowadzonych kampanii informacyjno – szkoleniowych w zakresie ekologii, przeciwdziałania zmianom klimatu, energooszczędności, OZE, zrównoważonego rozwoju, innowacji.	szt.	0	20	Dane LGD, Protokół odbioru, Rozliczenie końcowe
	Liczba odbiorców przeprowadzonych kampanii informacyjno – szkoleniowych w zakresie ekologii, przeciwdziałania zmianom klimatu, energooszczędności, OZE, zrównoważonego rozwoju, innowacji.	os.	0	5 000	Dane LGD, Protokół odbioru, Rozliczenie końcowe

Rozdział VII

7.Sposób wyboru i oceny operacji oraz sposób ustanawiania kryteriów wyboru

LGD „Razem dla rozwoju” wypełniając obowiązki wynikające z art. 4 ust 3 pkt 4 ustawy RLKS powołało Radę ds. wyboru operacji w rozumieniu art. 2 pkt 4 rozporządzenia 2021/1060. Ponadto Procedury wyboru i oceny operacji oraz sposób ustanawiania kryteriów wyborów w ramach wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju LGD „Razem dla Rozwoju” skorelowane zostały ze zdefiniowanymi problemami, celami oraz zakładanymi wskaźnikami. Zgodnie z zapisami § 3 ust. 3 pkt 2 Umowy ramowej w terminie 60 dni od dnia zawarcia umowy ramowej LGD zobowiązana jest do przekazania do zatwierdzenia Zarządowi Województwa: procedur wyboru i oceny operacji w ramach LSR, regulaminu organu decyzyjnego, procedury ustalania niebudzących wątpliwości interpretacyjnych kryteriów wyboru operacji, procedur wyboru i oceny grantobiorców uwzględniających kryteria wyboru grantobiorców w ramach projektów grantowych, niebudzący wątpliwości interpretacyjnych szczegółowy opis wyjaśniający ich znaczenie oraz sposób oceny wraz z procedurą ustalania lub zmiany tych kryteriów.

Uregulowania sposobu wyboru i oceny operacji, a także stosowanych podczas tego procesu kryteriów, ustalone zostaną odrębnie dla każdego typu operacji przewidzianych w dokumencie Strategii. W trakcie opracowywania rozwiązań formalnych nacisk położony zostanie przede wszystkim na zgodności zapisów z przepisami obowiązującymi dla RLKS, a także dopasowanie ich do specyfiki obszaru objętego LSR. Przyjęte rozwiązania formalno-instytucjonalne opracowane zostaną w ten sposób, aby umożliwiały sprawny i transparentny wybór operacji w oparciu o ustalenia poczynione podczas definiowania problemów, przedsięwzięć, celów i wskaźników.

Procedury oceny i wyboru operacji.

Najważniejsze założenia poszczególnych rozwiązań w zakresie oceny i wyboru operacji przedstawione zostały z zachowaniem podziału na typ przewidzianej operacji, dlatego też LGD „Razem dla Rozwoju” opracowało przejrzyste i niedyskryminujące procedury ich realizacji, szczegółowo opisujące proces wyboru, sposób rozliczania, monitoring i kontrolę. Główne elementy procedur zestawione zostały poniżej:

1. wskazano i opisano sposób udostępnienia procedur do wiadomości publicznej;
2. szczegółowo określono zasady podejmowania decyzji w sprawie wyboru operacji;
3. określono sposób organizacji naborów wniosków;
4. przewidziano podawanie do publicznej wiadomości protokołów z posiedzeń dotyczących oceny i wyboru operacji zawierających informacje o wyłączeniach z procesu decyzyjnego, ze wskazaniem których wniosków wyłączenie dotyczy;
5. określono szczegółowy sposób informowania o wynikach oceny i możliwości wniesienia protestu.

Wszystkie przygotowane przez LGD „Razem dla Rozwoju” procedury gwarantować będą jak największą poprawność

oraz jawność

stosowanych rozwiązań oraz przewidują przejrzysty sposób postępowania w sytuacji rozbieżnych ocen w ramach kryteriów. Opracowane przez LGD „Razem dla Rozwoju” procedury są przejrzyste, niedyskryminujące, a także pozwalają uniknąć ryzyka konfliktu interesów. Ponadto przewidujące regulacje zapewniające zachowanie paritetu sektorowego, a także szczegółowo regulują sytuacje wyjątkowe – określono sposób postępowania w przypadku

takiej samej liczby punktów, a także zapewniają stosowanie tych samych kryteriów w całym procesie wyboru w ramach danego naboru.

Kryteria wyboru operacji wraz z procedurą ich ustalania oraz zmian

Opracowane kryteria oparte zostaną na ocenie punktowej wraz z szczegółowym opisem wyjaśniającym sposób oceny, wskazujący wymagania konieczne do spełnienia danego kryterium.

Dla zapewnienia społecznej akceptacji kryteriów, ich założenia zostały opracowane i zaakceptowane przy udziale społeczności lokalnej podczas otwartego spotkania informacyjno-konsultacyjnego oraz przewidziano w okresie wdrażania ich modyfikację, jako element partycypacyjnego zarządzania procesem wdrażania LSR.

Ponadto zapisy LSR przewidują monitorowanie poziomu akceptacji kryteriów wyboru operacji, a także czynny udział społeczności lokalnej w aktualizacji i zmianie kryteriów.

Ich zadaniem jest w pierwszej kolejności zweryfikowanie, czy wniosek został ważnie złożony i czy zakres tematyczny operacji zgodny jest z zakresem interwencji przewidzianych w LSR oraz przepisów obowiązujących dla RLKS. Ta grupa kryteriów dotyczy poprawności formalnej wniosków i obejmuje zagadnienia związane z: terminowością, kompletnością i adekwatnością zgłaszanych operacji.

Wnioski, które przeszły ocenę formalną oceniane będą przede wszystkim pod kątem spójności proponowanego projektu z zapisami zawartymi w Lokalnej Strategii Rozwoju, w tym przede wszystkim z diagnozą obszaru zawartą w Strategii, a także przewidzianymi w dokumencie wskaźnikami produktów i rezultatów. Premiowane będą ponadto projekty wykorzystujące lokalne potencjały oraz zawierające innowacyjne podejście do rozwiązania zidentyfikowanych problemów.

Ponadto przewidziano rozwiązania szczegółowe, dotyczące przedsięwzięć w ramach konkretnych celów LSR, w tym m.in.:

- premiowania operacji podejmowanej przez/lub kierowanej do osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji;
- premiowania operacji realizowanych w partnerstwie;
- w przypadku operacji dotyczących rozwoju infrastruktury i oferty czasu wolnego, premiowania operacji realizowanych w miejscowościach zamieszkałych przez mniej niż 5 tys. mieszkańców.

Innowacyjność w kryteriach wyboru

Kryteria wyboru operacji zarówno grantowych jak i pozostałych uwzględniają m.in. ocenę wniosku pod kątem innowacyjności. W celu doprecyzowania tego aspektu oceny zdefiniowano pojęcie innowacyjności, które „Zgodnie z LSR za działania innowacyjne uznano wprowadzenie na rynek nowego lub udoskonalonego produktu, usługi lub procesu organizacji lub nowego sposobu wykorzystania lub zmobilizowania istniejących lokalnych zasobów przyrodniczych, historycznych, kulturowych czy społecznych. Spełnienie kryterium innowacyjności, będzie weryfikowane przez członków Rady na podstawie wniosku, przedstawionej argumentacji wnioskodawcy, własnej wiedzy oraz znajomości obszaru objętego LSR” Innowacyjność będzie rozumiana także jako nietypowe, niestandardowe wykorzystanie czy promocja lokalnych zasobów (przyrodniczych, kulturowych, w tym związanych z lokalnym dziedzictwem kulinarnym, tradycjami rzemieślniczymi, lokalnymi opowieściami i wydarzeniami historycznymi bądź wybitnymi postaciami związanymi z danym obszarem poprzez miejsce urodzenia czy pobytu) na poziomie co najmniej gminy. Zaproponowana punktacja według tego kryterium to:

0 pkt – w przypadku gdy działanie nie posiada innowacyjnego charakteru

2 pkt – w przypadku gdy działanie posiada innowacyjny charakter dla obszaru jednej gminy

5 pkt – w przypadku gdy działanie posiada charakter innowacyjny dla całości obszaru LGD „Razem dla Rozwoju”.

Przyjęto że minimalnym wymaganiem zaistnienia innowacyjności jest aby produkt, proces, metoda marketingowa, lub metoda organizacyjna były nowe, lub znacząco udoskonalone dla obszar LGD, dla co najmniej dla jednej gminy. Każdy z członków Rady będzie miał za zadanie na podstawie informacji przedłożonej przez Wnioskodawcę ocenić czy dany wniosek ma charakter innowacyjny czy też nie oraz zakres oddziaływania wdrażanej innowacji.

W tym celu na karcie oceny przyzna 0, 2 lub 5 punkt w ramach oceny kryterium innowacyjności.

Partnerstwo w realizacji projektów na obszarze LGD oceniane będzie na podstawie informacji zawartych we wniosku o wybór operacji oraz zobowiązaniu do współpracy przy realizacji operacji. Zaproponowana punktacja według

tego kryterium to:

0 pkt – w przypadku gdy działanie nie przewiduje udziału partnera z obszaru LGD;

2 pkt – w przypadku gdy działanie przewiduje udział partnera z obszaru LGD.

Informacja o realizacji projektów grantowych i/lub operacji własnych i/lub operacji w partnerstwie z partnerami spoza obszaru danej LSR

Realizacja celów zawartych w LSR na lata 2023-2027 przewiduje działania dotyczące następujących typów operacji:

- operacje realizowane indywidualnie w ramach wniosków składanych przez beneficjentów innych niż LGD i wybieranych przez organ decyzyjny, a następnie przedkładanych do weryfikacji do SW,
- projekty grantowe, w tym projekty obejmujące przygotowanie koncepcji inteligentnej wsi (Smart Village)
- projekty realizowane w partnerstwie z partnerami spoza obszaru danej LSR, zarówno z partnerem z obszaru innej LGD w kraju jak również z partnerem z zagranicy,
- operacje własne.

W ramach wdrażania LSR Lokalna Grupa Działania „Razem dla Rozwoju” przewiduje realizację projektów grantowych, w następującym zakresie:

- Poprawa oferty spędzania czasu wolnego w sferze kultury, sportu i rekreacji poprzez organizację wydarzeń lokalnych - mające na celu aktywizację społeczności lokalnej w tym warsztaty, festyny, pokazy, wydarzenia kulturalne i sportowe) w oparciu o miejscowe tradycje i dziedzictwo lokalne, z udziałem seniorów, młodzieży, osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji;

a także projekt grantowy na opracowanie koncepcji Smart VILLAGE – jako innowacyjny na obszarze LGD „Razem dla Rozwoju” model aktywizacji lokalnych środowisk na rzecz włączenia w rozwój lokalny. W ramach wsparcia objęte zostaną koncepcje przedsięwzięcia z zakresu rozwoju inteligentnych wiosek mających na celu między innymi: wykorzystanie wiedzy lub innowacji w poszukiwaniu rozwiązań m.in. w obszarach poprawy jakości życia, ograniczenia depopularyzacji, niekorzystnych trendów demograficznych, podniesienia jakości usług lokalnych lub bezpieczeństwa, poszanowania środowiska lokalnego, niewystarczającej liczby miejsc pracy czy wykluczenia cyfrowego.

Operacje własne stanowią innowacyjny na obszarze LGD sposób rozwiązywania zdiagnozowanych potrzeb i problemów w zakresie przeciwdziałania wykluczeniu, kompleksowych działań edukacyjno- szkoleniowych obejmujących obszar całego partnerstwa i dedykowanych wszystkim ich mieszkańcom oraz stworzenia pierwszej, spójnej oferty turystycznej, która pozwoli na równomierny rozwój całego obszaru partnerstwa.

Projekty partnerskie realizowane będą zarówno:

- z udziałem innego podmiotu z terenu kraju jako odpowiedź na zdiagnozowany problem wyludniania się obszaru partnerstwa, niekorzystnej sytuacji demograficznej oraz niskiego poziomu aktywności ludzi młodych, a wymiernym efektem ich realizacji będzie stymulowanie współpracy międzyregionalnej wśród mieszkańców obszaru partnerstwa, szczególnie wśród ludzi młodych oraz zwiększenia zaangażowania ludzi młodych zarówno we wdrażanie LSR jak również działalność długofalową na rzecz rozwoju obszaru partnerstwa;
- jak również partnerem z zagranicy, gdyż nawiązanie współpracy międzynarodowej, pozwoli zmniejszyć występujący na obszarze LGD niski poziom aktywności turystycznej i gospodarczej regionu na arenie międzynarodowej, wykorzystując lokalny potencjał kultury, zachowania zabytków, infrastruktury turystyki i czasu wolnego.

Rozdział VIII

8. Plan działania

Przyjęty Plan działania ściśle powiązany jest z logiką realizacji LSR opisany w rozdziale VI przez założone w LSR cele i przedsięwzięcia oraz przypisane do nich wskaźniki wraz z zaprojektowanym budżetem. Realizacja działań opisana w LSR została zaplanowana na trzy etapy; 1- etap 2023-2026, 2-etap 2026-2027 i 3-etap 2028-2029. Zaplanowane kamienie milowe:

- 30.06.2026 r – zaangażowanie 62 % budżetu;
- 31.12.2027 – zaangażowanie 94,5 % budżetu;
- 31.12.2029 – zaangażowanie 100 % budżetu;

Harmonogram opracowano z zachowaniem zasady minimalizacji zagrożeń mających potencjalny wpływ na jego wykonalność. Przyjęte wskaźniki opierają się o krytyczną analizę możliwości finansowych i instytucjonalnych potencjalnych beneficjentów, czas trwania realizacji zaplanowanych przedsięwzięć, przewidują możliwe do osiągnięcia przepływy finansowe, biorą pod uwagę stan wdrożenia poszczególnych instrumentów finansowych, a także czas trwania procedur przewidzianych w tych dokumentach. Plan działania przedstawiony został w formie tabeli - Załącznik nr 2 do LSR. Tabela ta obrazuje stopień realizacji poszczególnych celów, przedsięwzięć,

przypisanych wskaźników i przedstawia harmonogram rzeczowo-finansowy realizacji każdego typu przedsięwzięcia przypisanego poszczególnym celom. W ramach tego harmonogramu określone zostały planowane poziomy osiągnięcia poszczególnych wskaźników rezultatów oraz wskaźników produktu w przedziałach czasowych oraz planowane wydatkowanie kwot przypadających na poszczególne typy przedsięwzięć. W ramach realizacji wskaźników wyłącza się działania, które będą realizowane z Funduszy Europejskich dla Mazowsza (FEM 2021-2027), w zakresie określonym w LSR.

Rozdział IX

9. Plan Finansowy LSR

Realizacja Strategii Rozwoju Lokalnego kierowanego przez społeczność LGD „Razem dla Rozwoju” na lata 2023-2027, opierać się będzie o środki PS WPR na lata 2023-2027 oraz w ze środków EFRR i EFS+ w ramach Funduszy Europejskich dla Mazowsza (FEM 2021-2027) - Budżet LSR znajduje się w załączniku Nr 3 do Strategii.

Środki wydatkowane na realizację Strategii pochodzą będą głównie z 3 źródeł, w tym:

- Budżet EFRROW,
- Budżet EFRR,
- Budżet EFS+,

Tabela prezentująca montaż finansowy dla LSR „Razem dla Rozwoju”, uwzględniający powyższe źródła finansowania, przedstawiona została w załączniku nr 3 do Strategii.

Poniżej zaprezentowano powiązania budżetu z poszczególnymi celami i przedsięwzięciami LSR, które mają przyczynić się do zrealizowania wizji, określonej w partycypacyjnym procesie tworzenia założeń strategii.

Budżet PS WPR 310 000,00 (w EUR)	CEL 1 Aktywizacja gospodarcza i społeczna mieszkańców /Przedsięwzięcia w ramach CELU	POWIĄZANIE BUDŻETU Z CELAMI I PRZEDSIĘWZIĘCIAMI
150 000,00	P.1.1.1 Rozwój (nowe i istniejące firmy) działalności gospodarczej w zakresie usług dla mieszkańców i obsługi ruchu turystycznego	Jednym z głównych priorytetów wdrażania Strategii Rozwoju Lokalnego kierowanego przez społeczność Lokalnej Grupy Działania „Razem dla Rozwoju” na lata 2023-2027, jest zaangażowanie w sposób aktywni jej głównych odbiorców, reprezentujący 3 sektory: pozarządowy (społeczny), gospodarczy i publiczny oraz inicjowanie oddolnych partnerskich inicjatyw na rzecz realizacji wspólnych projektów. Takie podejście umożliwi osiągnięcie planowanego efektu synergii zakładanych rezultatów i wskaźników realizacji Celu 1 LSR, jakim jest Aktywizacja gospodarcza i społeczna mieszkańców Spójność obszaru LGD, odnosi się do istniejącej lokalnej tradycji, dziedzictwa i walorów przyrodniczych obszaru oraz potencjału społecznego. Z uwagi na powyższe, w ramach tego celu realizowane będą działania mające na celu wzmocnienie kapitału społecznego, integrujące mieszkańców w oparciu o lokalne tradycje i dziedzictwo oraz działania ukierunkowane na aktywizację lokalnych środowisk, ludzi młodych i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu i cyfrowemu. Ponadto na obszarze zdiagnozowano zasoby społeczno-gospodarcze, które stanowią duży potencjał rozwojowy co w rezultacie przedkładać będzie się również na rozwój branży usługowej w zakresie usług dla mieszkańców i obsługi ruchu turystycznego, a w konsekwencji przyczynić się ma do zwiększenia liczby miejsc pracy.
20 000,00	P.1.1.2 Kreowanie nowych i podnoszenie kwalifikacji obecnych liderów lokalnych –	
25 000,00	P.1.1.3 Aktywizacja dzieci i młodzieży – organizacja zajęć aktywizacyjnych, edukacyjnych, kulturalnych	
65 000,00	P.1.1.4 Aktywizacja seniorów – organizacja warsztatów, budujących kompetencje cyfrowe osób starszych i osób z niepełnosprawnościami;	
50 000,00	P.1.1.5. Poprawa oferty spędzania czasu wolnego w sferze kultury, sportu i rekreacji poprzez organizację wydarzeń lokalnych	
100 000,00	P.1.1.6 Wsparcie dla osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji, w tym kobiet i osób poszukujących zatrudnienia - „Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027”, - EFS+ Priorytet VI Fundusze Europejskie dla aktywnego zawodowo Mazowsza, Działanie 6.1 Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych i osób młodych /operacja własna LGD lub partner projektu/ jako.	
Budżet PS WPR 1 020 000,00 (w EUR)	CEL 2 Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez rozwój infrastruktury społecznej, turystycznej i rekreacyjnej/ Przedsięwzięcia w ramach CELU	POWIĄZANIE BUDŻETU Z CELAMI I PRZEDSIĘWZIĘCIAMI
220 000,00	P.2.1.1 Modernizacja i wyposażenie infrastruktury społecznej (m.in. remizy OSP, domy ludowe, świetlice, boiska, mała architektura)	Potencjał rozwoju turystyki, występujące dziedzictwo lokalne zgodnie z diagnozą LSR stanowią duży potencjał rozwojowy w kontekście rozwoju turystyki, rekreacji i tworzenia oferty spędzania wolnego czasu. Przedkłada się to bezpośrednio na oczekiwania
220 000,00	P.2.1.2 Poprawa dostępności obiektów publicznych dla osób z niepełnosprawnościami i	

	udostępnianie e-usług	
440 000,00	P.2.1.3. Zachowanie dziedzictwa kulturowego obszaru poprzez poprawę stanu zachowania zabytków	
110 000,00	P.2.1.4. Stworzenie spójnej dla obszaru oferty turystycznej	
30 000,00	P.2.1.5. Działania w obszarze infrastruktury kultury, zachowania zabytków, infrastruktury turystyki i czasu wolnego (wykorzystanie lokalnych potencjałów)	
400 000,00	P.2.1.6. Infrastruktura w zakresie wykorzystania zdiagnozowanego potencjału kulturowego, rekreacyjnego i turystycznego obszaru partnerstwa LGD - Projekt LGD „Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027” - EFRR /Projekty dedykowane Lokalnym Grupom Działania/	mieszkańców, którzy jak wskazują przeprowadzone badanie wyraźnie poszukują rozwiązań ukierunkowanych na rozszerzenia oferty, której realizacja wymaga podejmowania szeregu inwestycji w zakresie ogólnodostępnej infrastruktury turystycznej rekreacyjnej, społecznej oraz komunikacyjnej. Podejmowane w ramach wdrażania LSR działania będą miały bezpośrednie przełożenie jakości życia mieszkańców obszaru LGD „Razem dla Rozwoju”, w tym na działania zwiększające włączenie społeczne mieszkańców. Ponadto realizacja Celu 3 jest niezwykle
BudżetPS WPR 670 000,00 (w EUR)	CEL 3 Rozwój innowacyjnego potencjału i świadomości ekologicznej mieszkańców / Przedsięwzięcia w ramach CELU	POWIĄZANIE BUDŻETU Z CELAMI I PRZEDSIĘWZIĘCIAMI
200 000,00	P.3.1.1 Rozwój (nowe i istniejące firmy) przedsiębiorczości promującej lub wykorzystującej energooszczędne rozwiązania i OZE (zielona gospodarka, usługi w zakresie produkcji OZE i montażu ekologicznych źródeł ciepła, rozwój ekoturystyki, rozwój turystyki opartej na środowisku naturalnym, rozwój pozarolniczych form działalności gospodarczej, w tym agroturystyki i zagród edukacyjnych, rozwój technologii teleinformatycznych)	Warunkiem zrównoważonego rozwoju obszaru Partnerstwa jest aktywizacja społeczności lokalnej i rozwój jej potencjału, jak również sięgnięcie po wspomniane walory przyrodnicze i kulturowe, potencjał OZE i istniejący potencjał rolniczy. Rozwój lokalnej przedsiębiorczości będzie jednym z głównych kreatorów atrakcyjności obszaru LGD jako korzystnego miejsca do życia. Realizacja tego celu przełoży się bezpośrednio na tworzenie nowych miejsc pracy w regionie dla mieszkańców obszaru LGD, a w konsekwencji na wzrost poziomu życia całej społeczności. Dodatkowo z uwagi na występujący niski poziom świadomości ekologicznej duży nacisk położony zostanie na działania w zakresie poprawy bilansu energetycznego w infrastrukturze publicznej, podnoszenie świadomości mieszkańców na temat roli ochrony środowiska, rozwiązań proekologicznych, dostosowania do zmian klimatu. Powyższe uwarunkowania sprawiają, że planowany budżet na działania związane z Rozwojem innowacyjnego potencjału i świadomości ekologicznej mieszkańców na obszarze partnerstwa stanowi prawie 34% całego budżetu LSR.
350 000,00	P.3.1.2 Zastosowanie energooszczędnych rozwiązań i/lub montaż OZE w infrastrukturze publicznej	
120 000,00	P.3.1.3. Podnoszenie świadomości i kwalifikacji mieszkańców w zakresie ekologii, przeciwdziałania zmianom klimatu, energooszczędności, OZE, zrównoważonego rozwoju, innowacji	
BudżetPS WPR Razem budżet /w EUR/	2 000 000,00 2 500 000,00	

LSR obejmuje także inicjatywy, które uwzględniają na danym obszarze wdrażanie pozostałych instrumentów terytorialnych, **zgodnie z informacjami zawartymi w Rozdziale V oraz powyższym zestawieniem.**

Plan wykorzystania budżetu z podziałem na poszczególne lata zawarty został w załączniku Nr 4 Plan wykorzystania budżetu LSR.

Rozdział X

10. Monitoring i ewaluacja

Nadrzędnym założeniem skutecznego wdrażania działań służących osiągnięciu celów Strategii Rozwoju Kierowanej przez Społeczność na lata 2023-2027, zwanej LSR jest bieżący monitoring postępów osiąganych w zakresie wdrażanych kierunków interwencji oraz gotowość do reagowania na pojawiające się różnice pomiędzy przyjętymi założeniami a uzyskiwanymi efektami realizacji kluczowych zadań. LSR opracowana została w sposób partycypacyjny, co wymusza jednocześnie konieczność zapewnienia aktywnego udziału mieszkańców w procesie

oceny postępów z jej wdrażania, a także oceny sposobu funkcjonowania Lokalnej Grupy Działania „Razem dla Rozwoju” dla prawidłowego wdrażania dokumentu.

Organizacja procesu

Głównym celem monitoringu będzie posiadanie aktualnych danych, co do postępów w realizacji strategii, szczególnie pod kątem ich efektywności i racjonalności. Zakres procesu monitoringu to przede wszystkim uzyskanie informacji zwrotnej, co do aspektu finansowego i rzeczowego realizacji założeń LSR. Lokalna Strategia Rozwoju LGD „Razem dla Rozwoju” na lata 2023-2027 wyznacza cele i przedsięwzięcia, które stanowią wyzwania dla całej społeczności obszaru LGD – władz samorządowych, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych, grup nieformalnych i mieszkańców. Skuteczny sposób realizacji zapisów LSR wymaga przede wszystkim sprawnego zarządzania jak i ścisłej współpracy pomiędzy jej odbiorcami. Powyższe determinuje odpowiedzialność za efektywność realizacji celów wyodrębnionych w dokumencie, która spoczywać będzie w przeważającym stopniu na komórce odpowiedzialnej za nadzór nad monitoringiem i ewaluacją Strategii.

W przypadku Partnerstwa LGD „Razem dla Rozwoju” obowiązek ten spoczywać będzie na Komisji Rewizyjnej - organie kontrolującym działalność Stowarzyszenia. Rolę pomocniczą, w tym przede wszystkim obsługę techniczną, w całym procesie monitoringu spełniać będzie natomiast Biuro LGD. Do zadań Biura LGD należeć będzie w szczególności:

- dokonywanie oceny efektywności i zakresu oddziaływania podejmowanych działań komunikacyjnych,
- bieżąca ocena stopnia realizacji celów, przedsięwzięć oraz wskaźników LSR,
- prowadzenie oceny zgodności realizowanych projektów z harmonogramem określonym w LSR,
- bieżąca ocena zgodności i wysokości wydatkowania środków finansowych z przyznanego budżetu na poszczególne przedsięwzięcia,
- gromadzenie danych na temat jakości świadczonego doradztwa dla potencjalnych beneficjentów,
- gromadzenie danych z zakresu działalności organów stowarzyszenia,
- prowadzenie bieżącej sprawozdawczości stowarzyszenia - sporządzanie okresowych (kwartalnych) sprawozdań z realizacji LSR.

Pozyskane dane stanowiąc będą podstawę do sporządzenia corocznych raportów z monitoringu. Zadaniem Biura LGD będzie przygotowanie analiz, raportów i materiałów, które stanowiąc będą podstawę do sporządzania raportu przez Komisję Rewizyjną, opartego na kryteriach efektywności, trwałości, trafności oraz skuteczności analizowanych poziomów wdrażania LSR.

Ewaluacja przeprowadzona będzie na podstawie pozyskanych danych i służyć będzie ocenie zgodności prowadzonych działań z założonymi celami. Pozwoli to na wprowadzenie ewentualnych zmian w sytuacji, kiedy znajdzie potrzeba usprawnienia organizacji działań i skutecznego efektów wdrażanej LSR.

Dane gromadzone poprzez monitoring posłużą do sporządzania corocznego sprawozdania z realizacji LSR na Walne Zebranie Członków, jak również będą wykorzystane, jako materiał wyjściowy do przeprowadzania ewaluacji. Monitorowanie strategii będzie się odbywał w sposób ciągły i systematyczny, a dane wskazujące na bieżące zaawansowanie w realizacji strategii będą publiczne po zakończeniu okresu sprawozdawczego tj. co najmniej raz w roku. Monitoring będzie obejmował głównie elementy dotyczące funkcjonowania LGD w układzie ilościowym i jakościowym oraz stanie realizacji LSR w aspekcie rzeczowym i finansowym. Celem prowadzonego monitoringu będzie uzyskanie informacji zwrotnych na temat:

- realizacji finansowej i rzeczowej LSR (w tym wartości osiągniętych wskaźników),
- funkcjonowania LGD i biura (m.in. działań informacyjno-promocyjnych, doradczych, funkcjonowania partnerstwa i organów LGD),
- zaawansowania i prawidłowego przebiegu realizowanych przez beneficjentów/ grantobiorców, operacji/ grantów, będących efektem wdrażania strategii,
- wydatkowania środków w ramach wdrażania LSR, kosztów bieżących oraz innych źródeł poza RLKS.

Zebrane informacje będą gromadzone w podziale na poszczególne cele i pokażą czy środki są wydatkowane w taki sposób i takim tempie, jak zakładaliśmy oraz czy dofinansowane operacje generują takie produkty i rezultaty, jakich spodziewaliśmy się i jakie powinny prowadzić do realizacji celów. Jeśli w wyniku monitoringu okaże się, że w realizacji strategii napotkano na jakieś problemy, przyczynę tych problemów powinna wyjaśnić ewaluacja. Możemy się również spodziewać, że dostarczy nam ona pomocy w postaci środków zaradczych.

Decyzję o uruchomieniu ewaluacji podejmie Zarząd. Niezależnie od powyższego w przypadku sprawnej realizacji LSR i tak zakładamy przeprowadzenie, co najmniej dwóch ewaluacji (mid-term w połowie wdrażania LSR i ex-post na zakończenie jej wdrażania), w tym co najmniej jednej ewaluacji zewnętrznej.

Kluczowymi kwestiami w aspekcie prowadzonej ewaluacji będzie podnoszenie jakości i efektywności działań mających na celu wdrożenie LSR, której prawidłowa realizacja będzie gwarantem sprawnego wydatkowania środków publicznych oraz możliwość reagowania na zmieniające się warunki otoczenia społeczno-gospodarczego na terenie LGD. Dlatego warto podkreślić, iż realizacja działań ewaluacyjnych odbywać się będzie z zastosowaniem kluczowych kryteriów, tzn. trafność, trwałość, efektywność, skuteczność i użyteczność. Ewaluacja zewnętrzna ma dostarczyć informacji na temat m.in.:

- wpływu realizacji LSR na: kapitał społeczny, rozwój przedsiębiorczości, poziom ubóstwa i wykluczenia społecznego,
- potencjału lokalnego w zakresie turystyki,
- jakości usług społecznych świadczonych w ramach projektów grantowych,
- skuteczności projektów w zakresie poprawy stanu środowiska naturalnego,
- typów innowacji powstałych w ramach LSR,
- skuteczności projektów w partnerstwie/partnerskich,
- oceny funkcjonowania LGD,
- oceny procesu wdrażania LSR pod względem: realizacji finansowej, przejrzystości procedur, jakości kryteriów, adekwatności wskaźników,
- skuteczności realizacji planu komunikacji.

Ewaluacja zewnętrzna ma też dostarczyć informacji na temat wartości dodanej samego podejścia Leader. Efektem przeprowadzonej ewaluacji zewnętrznej powinien być raport końcowy, który LGD umieści na swojej stronie internetowej do publicznej wiadomości.

Zadaniem wszystkich podmiotów zaangażowanych w realizację zadania zdefiniowanych w LSR będzie aktywna współpraca z Biurem LGD, co przełoży się na lepszą organizację oraz realnego monitorowania wdrażania dokumentu.

Wykaz literatury:

- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego Plus, Funduszu Spójności, Funduszu na rzecz Sprawiedliwej Transformacji i Europejskiego Funduszu Morskiego, Rybackiego i Akwakultury, a także przepisy finansowe na potrzeby tych funduszy oraz potrzeby Funduszu Azylu, Migracji i Integracji, Funduszu Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Instrumentu Wsparcia Finansowego na rzecz Zarządzania Granicami i Polityki Wizowej (Dz. Urz. UE L 231 z 30.06.2021)
- Ustawa z dnia 8 lutego 2023 r. o Planie Strategicznym dla Wspólnej Polityki Rolnej na lata 2023-2027 (Dz. U. z 2023 r. poz. 412 ze zm.),
- Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności (Dz. U. z 2022 r. poz. 943 ze zm.)
- Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju. Polska 2030;
- Strategia Rozwoju Województwa Mazowieckiego do 2030;
- Strategia Rozwoju Powiatu Płockiego na lata 2022 – 2027;

- Zintegrowana Strategia Rozwoju Obszaru Funkcjonalnego Aglomeracji Płockiej;
- Szczegółowy Opis Priorytetów Programu Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027;
- Strategia Rozwoju Gminy Bielsk na lata 2021 – 2027;
- Strategia Rozwoju Gminy Bodzanów na lata 2017-2027;
- Strategia Rozwoju Gminy Brochów na lata 2015 – 2022;
- Strategia zrównoważonego rozwoju gminy Bulkowo do 2025 roku;
- Strategia Rozwoju Miasta i Gminy Drobin na lata 2023-2030
- Strategia Zrównoważonego Rozwoju Gminy Mała Wieś do 2020 roku;
- Strategia Rozwoju Gminy Młodzieszyn na lata 2016 – 2026;
- Strategia Rozwoju Gminy Radzanowo na lata 2021-2027;
- Strategia Rozwoju Gminy Słupno do 2030 r;
- Lokalny Program Rewitalizacji Gminy i Miasta Wyszogródna lata 2018-2023;
- <https://bdl.stat.gov.pl/bdl/start>.

Załączniki do LSR 2023-2027.

Załącznik 1: Cele i przedsięwzięcia

Budżet 310 000,00 (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach C.1 Aktywizacja gospodarcza i społeczna mieszkańców	grupy docelowe	sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja itp.)
150 000,00	P.1.1.1 Rozwój (nowe i istniejące firmy) działalności gospodarczej w zakresie usług dla mieszkańców i obsługi ruchu turystycznego	Osoby poszukujące pracy i kobiety mieszkańcy, zainteresowani założeniem lub rozwijaniem działalności gospodarczej, przedsiębiorcy, turyści,	Konkurs
20 000,00	P.1.1.2 Kreowanie nowych i podnoszenie kwalifikacji obecnych liderów lokalnych –	Grupy nieformalne, organizacje pozarządowe, osoby z sektora społecznego, publicznego i gospodarczego działające na rzecz lokalnych społeczności, w tym osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunowie, turyści	Projekt grantowy – koncepcja SMART VILLAGE
25 000,00	P.1.1.3 Aktywizacja dzieci i młodzieży – organizacja zajęć aktywizacyjnych, edukacyjnych, kulturalnych	Osoby do 25 roku życia, w tym osoby poszukujące pracy i kobiety	Konkurs, projekt partnerski z partnerem z obszaru innego LGD
65 000,00	P.1.1.4 Aktywizacja seniorów – organizacja warsztatów, budujących kompetencje cyfrowe osób starszych i osób z niepełnosprawnościami;	Osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunowie, seniorzy,	Operacja własna
50 000,00	P.1.1.5. Poprawa oferty spędzania czasu wolnego w sferze kultury, sportu i rekreacji poprzez organizację wydarzeń lokalnych	Osoby poszukujące pracy i kobiety, osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunowie seniorzy, mieszkańcy, organizacje pozarządowe, turyści	Projekt grantowy
Budżet 1 020 000,00 (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach C.2 Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez rozwój infrastruktury społecznej, turystycznej i rekreacyjnej	grupy docelowe	sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja itp.)
220 000,00	P.2.1.1 Modernizacja i wyposażenie infrastruktury społecznej (m.in. remizy OSP, domy ludowe, świetlice, boiska, mała architektura)	Mieszkańcy, organizacje pozarządowe, osoby do 25 roku życia, w tym osoby poszukujące pracy i kobiety, seniorzy, osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunowie, turyści	Konkurs
220 000,00	P.2.1.2 Poprawa dostępności obiektów publicznych dla osób z niepełnosprawnościami i udostępnianie e-usług	Organizacje pozarządowe, jst i jednostki organizacyjne jst, mieszkańcy w tym osoby poszukujące pracy i kobiety,	Konkurs

		seniorzy, osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunowie, turyści	
440 000,00	P.2.1.3. Zachowanie dziedzictwa kulturowego obszaru poprzez poprawę stanu zachowania zabytków	Mieszkańcy, organizacje pozarządowe, osoby do 25 roku życia, w tym osoby poszukujące pracy i kobiety, seniorzy, osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunowie, turyści	Konkurs
110 000,00	P.2.1.4. Stworzenie spójnej dla obszaru oferty turystycznej	Mieszkańcy, organizacje pozarządowe, osoby do 25 roku życia, w tym osoby poszukujące pracy i kobiety, seniorzy, osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunowie, turyści	Operacja własna
30 000,00	P.2.1.5. Działania w obszarze infrastruktury kultury, zachowania zabytków, infrastruktury turystyki i czasu wolnego (wykorzystanie lokalnych potencjałów)	Mieszkańcy, organizacje pozarządowe, osoby do 25 roku życia, w tym osoby poszukujące pracy i kobiety, seniorzy, osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunowie, turyści	Konkurs, projekt partnerski z partnerem z obszaru innego
Budżet 670 000,00 (w EUR)	Przedsięwzięcia w ramach C.3 Rozwój innowacyjnego potencjału i świadomości ekologicznej mieszkańców	grupy docelowe	sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, animacja itp.)
200 000,00	P.3.1.1 Rozwój (nowe i istniejące firmy) przedsiębiorczości promującej lub wykorzystującej energooszczędne rozwiązania i OZE (zielona gospodarka, usługi w zakresie produkcji OZE i montażu ekologicznych źródeł ciepła, rozwój ekoturystyki, rozwój turystyki opartej na środowisku naturalnym, rozwój pozarolniczych form działalności gospodarczej, w tym agroturystyki i zagród edukacyjnych, rozwój technologii teleinformatycznych)	Osoby poszukujące pracy i kobiety, mieszkańcy zainteresowani założeniem lub rozwijaniem działalności gospodarczej, przedsiębiorcy	Konkurs
350 000,00	P.3.1.2 Zastosowanie energooszczędnych rozwiązań i/lub montaż OZE w infrastrukturze publicznej	Organizacje pozarządowe, jst i jednostki organizacyjne jst, mieszkańcy w tym osoby poszukujące pracy i kobiety, seniorzy, osoby z niepełnosprawnościami i ich opiekunowie, turyści	Konkurs
120 000,00	P.3.1.3. Podnoszenie świadomości i kwalifikacji mieszkańców w zakresie	Mieszkańcy, organizacje	Operacja własna

	ekologii, przeciwdziałania zmianom klimatu, energooszczędności, OZE, zrównoważonego rozwoju, innowacji	pozarządowe, osoby do 25 roku życia, w tym osoby poszukujące pracy i kobiety, seniorzy, osoby niepełnosprawne i ich opiekunowie	
--	--	---	--

Formularz 2: Plan działania

CEL	lata	do 31.12.2024		do 31.12.2025		do 31.12.2026		do 31.12.2027		do 31.12.2028		Program		
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	
C.1.	Aktywizacja gospodarcza i społeczna mieszkańców													
Przedsięwzięcie P.1.1.1	Premie na założenie działalności gospodarczej									2	100			PS WPR
	Realizacja inwestycji w istniejących firmach			3	100									
Przedsięwzięcie P.1.1.2	Liczba miejscowości objętych strategiami			20	100									PS WPR
Przedsięwzięcie P.1.3	Liczba przygotowanych i zrealizowanych projektów partnerskich z partnerem z obszaru innego LGD									1	100			PS WPR
	Liczba odbiorców przeprowadzonych działań aktywizacyjnych i edukacyjnych.									100	100			
Przedsięwzięcie P.1.1.4	Liczba przeprowadzonych warsztatów, budujących kompetencje cyfrowe osób starszych i osób z niepełnosprawnościami ;	5	25	10	75	5	100							PS WPR

Przedsięwzięcie P.1.1.5	Liczba odbiorców przeprowadzonych warsztatów budujących kompetencje cyfrowe osób starszych i osób z niepełnosprawnościami ;	75	25	150	75	75	100								
	Liczba wydarzeń integracyjnych	10	50	10	100										
	Liczba uczestników wydarzeń integracyjnych	250	50	250	100										PS WPR
Wskaźnik rezultatu W.1.1(1)	Nowe miejsca pracy objęte wsparciem w ramach projektów WPR			3						2					PS WPR
Wskaźnik rezultatu W.1.2(2)	Liczba wspieranych strategii inteligentnych wsi			20											PS WPR
Wskaźnik rezultatu W.1.3(3)	Liczba osób objętych wspieranymi projektami włączenia społecznego	250		250											PS WPR
Wskaźnik rezultatu W.1.4(4)	Liczba osób korzystających z doradztwa, szkoleń (...)	75		150		75									PS WPR
C.2.	Poprawa jakości życia mieszkańców poprzez rozwój infrastruktury społecznej, turystycznej i rekreacyjnej														
Przedsięwzięcie.2. 1.1	Liczba zmodernizowanych obiektów infrastruktury społecznej					10	100								PS WPR
Przedsięwzięcie.2. 1.2	Liczba operacji poprawiających dostępność infrastrukturalną bądź cyfrową					10	100								PS WPR
Przedsięwzięcie.2. 1.3	Liczba odnowionych obiektów zabytkowych			10	100										PS WPR
Przedsięwzięcie.2. 1.4	Liczba przygotowanych i zrealizowanych kampanii							1	100						PS WPR

Przedsięwzięcie.2. 1.5	promocyjnych obszarów partnerstwa														
	Liczba odbiorców przeprowadzonych kampanii promocyjnych obszarów partnerstwa.						5000	100							
	Liczba przygotowanych i zrealizowanych projektów partnerskich z partnerem z obszaru innego kraju w obszarze infrastruktury kultury, zachowania zabytków, infrastruktury turystyki i czasu wolnego								1	100					
	Liczba odbiorców zrealizowanych projektów partnerskich z partnerem z obszaru innego kraju w obszarze infrastruktury kultury, zachowania zabytków, infrastruktury turystyki i czasu wolnego.								500	100					
Wskaźnik rezultatu W.1.1(1)	Odsetek ludności wiejskiej korzystającej z lepszego dostępu do usług i infrastruktury dzięki wsparciu z WPR						5000								
C.3.	Rozwój innowacyjnego potencjału i świadomości ekologicznej mieszkańców														
Przedsięwzięcie P. 3.1.1	Premie na założenie działalności gospodarczej						3	100							
	Realizacja inwestycji w istniejących firmach						3	100							
Przedsięwzięcie P3.1.2	Liczba operacji zwiększających	10	100												

	efektywność energetyczną w infrastrukturze publicznej													
Przedsięwzięcie P.3.1.3	Liczba przeprowadzonych kampanii informacyjno – szkoleniowych w zakresie ekologii, przeciwdziałania zmianom klimatu, energooszczędności, OZE, zrównoważonego rozwoju, innowacji.					20	100							PS WPR
	Liczba odbiorców przeprowadzonych kampanii informacyjno – szkoleniowych w zakresie ekologii, przeciwdziałania zmianom klimatu, energooszczędności, OZE, zrównoważonego rozwoju, innowacji.					5000	100							
Wskaźnik rezultatu W.3.1(1)	Nowe miejsca pracy objęte wsparciem w ramach projektów WPR													PS WPR
Wskaźnik rezultatu W.3.2(2)	Liczba operacji przyczyniających się do realizacji na obszarach wiejskich celów w zakresie zrównoważenia środowiskowego oraz osiągnięcia celów w dziedzinie łagodzenia zmiany klimatu i przystosowywania do niej	10												PS WPR
Wskaźnik rezultatu W.3.3(3)	Liczba osób korzystających z doradztwa, szkoleń (...)					500								PS WPR

Załącznik 3: Budżet LSR

PLANOWANA WYSOKOŚĆ ŚRODKÓW NA WDRAŻANIE LSR I ZARZĄDZANIE LSR				
Zakres wsparcia	Program/Fundusz			Środki ogółem (EUR)
	PS WPR	EFRR*	EFS+*	
Wdrażanie LSR (art. 34 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 2021/1060)	2 000 000,00	400 000,00	100 000,00	2 500 000,00
Zarządzanie LSR (art. 34 ust. 1 lit. c rozporządzenia nr 2021/1060)	462 500,00	0,00	0,00	462 500,00
Razem	2 462 500,00	400 000,00	100 000,00	2 962 500,00

* Wysokość środków danego funduszu na RLKS dostępnych dla LGD w danym województwie będzie wyższa o wartość wkładu krajowego, którego procentowy udział w tej kwocie jest określony dla danego FEW.

** W wierszu odpowiadającemu danemu EFSI, z którego LSR nie będzie finansowana, należy wstawić wartość „0”.

Załącznik 4: Plan wykorzystania budżetu LSR

fundusz	środki zakontraktowane (w Euro) do:													
	31.12.2024		30.06.2026				31.12.2026		31.12.2028		31.12.2029			
	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR	kwota ogółem (UE+krajowe)	% wykorzystania budżetu LSR

EFRR OW	440 000,00	25,00%	1 020 000,00	51,00%	1 240 000,00	62,00	1 580 000,00	79,00%	1 890 000,00	94,50%	2 000 000,00	100		
EFS+											100 000,00	100		
EFRR											400 000,00	100		
RAZEM	440 000,00	25,00%	1 020 000,00	51,00%	1 240 000,00	62,00	1 580 000,00	79,00%	1 890 000,00	94,50%	2 500 000,00	100		